

Nr 13.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i 18 och 25 kap. strafflagen, m. m.; given
Stockholms slott den 8 januari 1944.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill
Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen;
- 2) lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 22 § barnavårdslagen den 6
juni 1924 (nr 361); samt
- 3) lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915
(nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Förslag
till
Lag
om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen.

Härigenom förordnas, att 18 kap. 10 § och 25 kap. 20 § strafflagen¹ skola erhålla följande ändrade lydelse samt att i förstnämnda kapitel skall införas en ny paragraf, benämnd 10 a §, med nedan angivet innehåll.

18 kap.

10 §.

Övar någon otukt med annan av samma kön, som ej fyllt femton år, dömes till straffarbete i högst fyra år eller fängelse.

Har någon övat sådan otukt med den, som fyllt femton men ej aderton år, och var han ej själv under aderton år, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Har någon, som fyllt aderton år, i annat fall än ovan sägs, övat otukt med annan av samma kön under utnyttjande av dennes oerfarenhet eller med grovt missbruk av hans beroende ställning, straffes med fängelse eller straffarbete i högst två år.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

10 a §.

Övar någon otukt med annan av samma kön, som är sinnessjuk eller sinnesslö, straffes med fängelse eller straffarbete i högst två år.

Har styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid inrättning, som avses i 6 § 2 mom., övat otukt med där intagen person av samma kön, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse.

25 kap.

20 §.

Varder ämbetsman, till vars ämbete hör att undervisa eller uppfostra ungdom, enligt 18 kap. 6 § 1 mom. eller 10 § dömd till fängelse för otukt med ungdom som han i kraft av sitt ämbete eller eljest hade till undervisning eller uppfostran, eller dömes han enligt 18 kap. 13 § till ansvar för

¹ Senaste lydelse av 25 kap. 20 §, se SFS 1936: 244.

någon tukt och sedlighet sårande gärning därav synnerlig fara för sådan ungdoms förförelse kom, skall tillika till avsättning eller till mistning av ämbetet på viss tid dömas. Sådan påföljd må ock, om det med hänsyn till hans ämbetsuppgift finnes påkallat, ådömas, där han i annat fall än nyss sagts dömes till fängelse enligt 18 kap. 10 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1944.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 22 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361).

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. och 22 § barnavårdslagen den 6 juni 1924¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

2 §.

1 mom. Barnavårdsnämnden har — — — dess åtgärder.

Särskilt åligger det nämnden

att, i fall som avses i 22 §, taga befattning med misshandlade, vanvårdade eller för annan fara till hälsan utsatta barn samt barn, som äro vanartade eller i fara att bliva vanartade, ävensom ungdom, som är hemfallen åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt eller eljest visat svår oart;

att, på sätt i 29 § stadgas, omhändertaga nödställda, sjuka och värlösa barn, samt

att enligt bestämmelserna i 7 kap. öva kontroll över fosterbarnsvården.

Jämväl i — — — och handhavande.

Hurusom den — — — i kommunallagarna.

22 §.

Barnavårdsnämnden har — — — dess tillrättaförande; samt

d) person i åldern mellan aderton och tjuguettt år, som befinnes vara hemfallen åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt eller eljest visat svår oart och beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1944.

---

¹ Senaste lydelse, se SFS 1942: 62.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915
(nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Härigenom förordnas, att 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

Har legitimerad läkare genom utslag, som mot honom äger laga kraft, för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27, 28 a eller 33 §, 15 kap. 9, 15 a eller 25 § eller 18 kap. 6, 8, 8 a, 9, 10 eller 10 a § strafflagen, 12 § lagen om avbrytande av havandeskap, 8 § lagen om sterilisering eller 8 § lagen om kastrering till fängelse

eller, där han innehaft sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, i annat fall än nyss sagts för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid

eller fällts till ansvar enligt 7 § här nedan,

skall medicinalstyrelsen, såvida läkaren finnes hava genom vad han sålunda låtit komma sig till last visat sig ovärdig det förtroende, en läkare bör äga, eller oförmögen att nöjaktigt utöva sin konst, för viss tid, ej över tio år, eller för alltid återkalla hans legitimation; dock att för läkare, som blivit av Konungen eller av medicinalstyrelsen utnämnd till läkarbefattning, legitimationen ej må återkallas, så länge han innehar befattningen, samt att, där dylik läkare dömts till suspension, legitimationen må återkallas allenast för suspensionstiden.

Där läkare — — — utöva läkarkonsten.

5 §.

Har någon, som är behörig att utöva läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27, 28 a eller 33 §, 15 kap. 9, 15 a eller 25 § eller 18 kap. 6, 8, 8 a, 9, 10 eller 10 a § strafflagen, 12 § lagen om avbrytande av havandeskap, 8 § lagen om sterilisering eller 8 § lagen om kastrering till fängelse eller till ansvar för förseelse, som i 7 § här nedan sägs, eller har innehavare av sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid, skall domstolen till medicinalstyrelsen insända protokoll och utslag i målet.

Har någon — — — hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1944.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1942: 381.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 november 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler efter gemensam beredning med t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Rosander, fråga angående *ändrad lagstiftning rörande homosexualitetens straffrättsliga behandling m. m.*

Föredraganden anför följande.

Inledning.

I 18 kap. 10 § strafflagen stadgas straff för den som med annan person övar »otukt som emot naturen är». Straffet utgör straffarbete i högst två år. Brottsbeskrivningen omfattar efter ordalagen all annan otukt än normalt köns-
umgänge mellan man och kvinna, vare sig den övats mellan personer av samma eller mellan personer av olika kön. I rättspraxis har stadgandet emellertid ansetts tillämpligt endast beträffande sexuella förbindelser mellan personer av samma kön, s. k. homosexuell otukt. Dess användande anses vidare utesluta samtidig tillämpning av andra stadganden i strafflagen rörande sedlighetsbrott. Lagrummet är tillämpligt såväl då båda parterna äro män som då båda äro kvinnor, även om det så gott som uteslutande är män som blivit föremål för åtal enligt detsamma. Enligt de officiella rättsstatistiska uppgifterna ha sålunda under 20-årsperioden 1921—1940 sammanlagt 935 män men endast en kvinna ställts under tilltal för brott emot 18 kap. 10 § strafflagen. I dessa siffror ingå åtal för otukt med djur, s. k. tidelag, som jämväl omfattas av lagrummet. De anställda åtalen ha i stor utsträckning lett till att den tilltalade efter rättspsykiatrisk undersökning förklarats ha varit av sinnesbeskaffenhet som avses i 5 kap. 5 § strafflagen och på grund härav icke kunna fällas till ansvar. Av nyssnämnda under åren 1921—1940 för brott emot 18 kap. 10 § strafflagen åtalade 936 personer blevo sålunda icke mindre än 143 straffrifyrklarade. Anledningen till denna relativt höga siffra torde väsentligen vara att söka däri att många psykiatrer liksom också medicinalstyrelsen hysa den åsikten att homosexuell läggning såsom en biologiskt betingad psykisk abnormitet bör föranleda omhändertagande i form av sinnessjukvård i stället för straff. Högsta domstolen torde emellertid få anses ha

tagit avstånd från uppfattningen att homosexuella anlag i och för sig skulle medföra strafffrihet enligt 5 kap. 5 § strafflagen.¹

Reformfrågans utveckling.

Att straffbarheten för homosexuell otukt enligt 18 kap. 10 § strafflagen är oinskränkt har sedan länge varit föremål för kritik, särskilt från läkarhåll. Frågan om en ändring av lagrummet bragtes första gången under statsmakternas prövning genom en av professorn A. V. Lundstedt vid 1933 års riksdag väckt motion (II: 1). I denna yrkades efter ingående motivering, att riksdagen måtte besluta att för sin del upphäva 10 § i 18 kap. strafflagen samt i dess ställe antaga ett stadgande av innehåll, att otukt, utövad mellan personer av samma kön, skulle beläggas med fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst 2 år, dels därest gärningen skett under omständigheter motsvarande dem, som framginge av något av följande stadganden, nämligen 12, 13 och 15 §§ i 15 kap. samt 6—9 §§ i 18 kap. strafflagen, dels ock därest gärningen begåtts med person mellan 15 och 18 år, i vilket senare fall straffet dock skulle kunna bortfalla, såvitt som personerna i ålder och utveckling vore varandra ungefärligen jämbördiga.

Första lagutskottet hemställde i utlåtande (nr 15), att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, därvid utskottet anförde:

Utskottet vill icke göra något bestämt uttalande om man bör hos oss likasom i åtskilliga främmande länder i princip lämna de homosexuella handlingarna straffria. En sådan princip förutsätter i allt fall, såsom även motionären framhållit, att de homosexuella handlingarna lika väl som otuktshandlingarna mellan personer av motsatta kön under särskilda omständigheter förbli straffbelagda, och frågan, i vilken omfattning så skall vara förhållandet, fordrar en ingående prövning.

Chefen för justitiedepartementet har i samband med sitt initiativ till partiella reformer på strafflagstiftningens område framhållit frågan om en inskränkning av de straffbara gärningarnas område beträffande sedlighetsbrotten. Utskottet förutsätter, att frågan om de homosexuella handlingarnas straffbarhet i detta sammanhang blir föremål för en allsidig utredning.

Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt *medicinalstyrelsen* att avgiva utlåtande i det ämne som avsågs i nyssnämnda motion, avgav styrelsen sådant utlåtande den 24 oktober 1935. Vid utlåtandet fogade styrelsen till belysande av naturen av den drift, som låge till grund för otukt mellan personer av samma kön, en av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn V. Wigert för fattad framställning »Homosexualiteten ur medicinsk standpunkt». Häri anfördes bl. a. att homosexuell i egentlig mening vore den, vilkens erotiska drift komme honom att föredraga en sexuell förening med individer av hans eget kön framför sådan förening med det andra könet eller komme honom att uteslutande eftersträva förening med likkönade personer. Denna erotiska böjelse kunde vara latent och behövde således icke giva upphov till homosexuella handlingar. Dylika handlingar kunde emellertid förekomma oberoende av homosexualitet i nyss angiven mening, så t. ex. bland likkönade personer,

¹ NJA 1938 s. 328, 1939 s. 140 och 1940 s. 593.

som under längre tid vore avstängda från det andra könet, utan att deras driftliv vid tillgång till det andra könet föredde några avvikelser från det normala (pseudohomosexualitet). För ett icke oväsentligt antal personer vore det emellertid så att deras dragning till det ena eller andra könet vore ungefär likvärdig och att sexualdriften kunde tillfredsställas såväl med likkönade som med olikkönade personer (bisexualitet).

Medicinalstyrelsen anförde i sitt nyssnämnda utlåtande:

Enligt vad i professor Wigerts framställning utvecklas, synes man böra tyda föreliggande fakta rörande homosexualiteten sålunda.

Samtliga människor hava, utom de organ och organkaraktärer, som bestämma deras egenskap av man eller kvinna, rudimentära anlag till det andra könets organ. Det är mycket sannolikt att motsvarande dubbelhet i organanläggningen förefinnes även beträffande vissa för människans erotiska uppträdande viktiga centra i centrala nervsystemet. Man har därför anledning att antaga, att varje människa i fråga om sina anlag bär på en större eller mindre grad av bisexualitet. I en viss ålder, innan ännu sexualiteten mognat, kan den dubbla anlagstypen taga sig normalt uttryck i en psykisk dragning till personer av samma kön, vilken ofta måste betecknas såsom i viss mån erotisk. I och med mognaden fixeras den erotiska dragningen i flertalet fall till personer av motsatt kön. I vissa fall uteblir denna utveckling och ersättes med en utveckling, som blir mer eller mindre utpräglat homosexuell. Vid denna från det vanliga avvikande utveckling torde i många kanske i flertalet fall biologiska moment vara utslagsgivande, och dessa kunna ibland antagas vara ärftligt betingade. I många andra fall åter spela miljöfaktorer en bestämmande roll, och särskilt gäller detta yttre påverkan i genombrottsåldern. Just den rudimentära bisexualiteten, som hos många visar sig vara en potentiell homosexualitet, gör det nödvändigt att skydda den mognande ungdomen för vanor, som kunna hindra dess känslolivs utveckling till heterosexualitet.

Samhällets åtgärder mot homosexualiteten kunna därför sägas ha inneburi ett moment av självförsvär mot vissa biologiskt betingade, just därför ständigt förekommande men ur samhällets synpunkt i fortplantningsavseende misslyckade och för den normalskapta, fortplantningsdugliga ungdomens utveckling till nästa generation fäder och mödrar ibland farliga individer.

Homosexualiteten kan med denna grundsyn betecknas såsom en biologiskt betingad men ändock socialt anormal företeelse. Med denna vår ändrade uppfattning blir det enligt medicinalstyrelsens mening berättigat eller rättare framstår det såsom det enda försvarliga att inskränka samhällets ingripande till sådana fall, i vilka homosexualitetens yttringar kunna leda till skada för andra personer. Detta ingripande bör därför endast avse behövt skydd för barn och ungdom. Skyddet bör icke ske i form av straff för handlingar, som hos vederbörande äro uttryck för hans fysiska eller psykiska skapnad, utan av samma åtgärd, som samhället vidtager mot andra på det psykiska området anormala, för andras säkerhet, liv eller hälsa farliga personer, d. v. s. omhändertagande, läkarbehandling och skyddsförvaring i de fall, för den tid och på det sätt, där detta befinnes vara erforderligt.

Då könsdriftens slutliga differentiering ofta inträffar först efter den ålder, intill vilken kvinnans sexuella integritet är skyddad av strafflagen, är det emellertid befogat tillämpa en högre skyddsålder gentemot homosexuella genitalaggressioner. Åldersgränsen kan diskuteras och blir i viss mån villkorlig. Medicinalstyrelsen har ansett sig böra sätta gränsen till 20 år. Då sålunda samhällets reaktion inskränkes till genitalaggression gentemot barn och ungdom, saknas anledning att skilja mellan de båda könen.

På grundval av vad sålunda anförts föreslog styrelsen vissa ändringar i sinnessjuklagen, nämligen *dels* ett tillägg till 6 § enligt vilket den skyldighet att bereda vård åt sinnessjuk som åligger vissa personer och myndigheter skulle utsträckas att gälla omhändertagande av den, som förövat otukt med person under 20 år av samma kön, *och dels* en ändring i 18 § av innebörd att utskrivning av de sålunda på sinnessjukhus intagna homosexuella skulle, i likhet med vad nu gäller för kriminalpatienter och vissa andra samhällsfarliga sinnessjuka, endast få ske efter beslut av sinnessjuknämnden.

Styrelsen uttalade slutligen, att om ändringar i sinnessjuklagen genomfördes i huvudsaklig överensstämmelse med vad sålunda föreslagits straffbestämmelsen om otukt mot naturen i 18 kap. 10 § strafflagen borde utgå.

Genom beslut den 16 december 1932 hade chefen för justitiedepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande tillkallat professor Ragnar Bergendal att i egenskap av sakkunnig inom departementet biträda med verkställande av utredning angående partiella reformer på strafflagstiftningens område, avseende bland annat 18 kap. 10 § strafflagen, varefter nuvarande borgmästaren Gunnar Lindskog och överläkaren docenten Torsten Sondén förordnades att biträda vid utredningen. Medicinalstyrelsens förenämnda utlåtande överlämnades till de sakkunniga för att av dem beaktas vid utredningsarbetet. De sakkunniga avlämnade den 31 december 1935 en promemoria angående ändringar i strafflagen beträffande straffsatserna för särskilda brott m. m. (SOU 1935: 68), i det följande benämnd *1935 års promemoria*. I denna anförde de sakkunniga bl. a.:

De senaste årtiondenas medicinska forskningar ha visat upp, att den egentliga homosexualiteten har sin orsak i vissa, sannolikt medfödda, avvikelser från det normala samt att just på grund härav många homosexuellt inställda för ernående av driftstillfredsställelse av sin natur drivas till homosexuella handlingar utan att låta sig avskräckas av ett straffhot. Då i enlighet härmed det nuvarande straffbudet ej — även om det kunde effektivt genomföras — kan åstadkomma ett undertryckande av homosexualiteten utan så till vida är ändamålslost, kan dess fortsatta upprätthållande vara motiverat endast av hänsyn till de faror, som homosexuella handlingar kunna anses medföra. Ur sådana synpunkter erfordras emellertid ej ett straffbeläggande av dessa handlingar i princip; tvärtom tala åtskilliga skäl däremot. Homosexuella handlingar, företagna mellan vuxna och ansvariga personer, äro i regel socialt oskadliga; deras framdragande i offentlighetens ljus giver däremot näring åt sensationslystnad och skandalhunger och kan därigenom medföra en viss smittorisk. Härtill kommer, att straffbudet enligt erfarenhetens vittnesbörd, i vårt och andra länder, ej låter sig effektivt genomföras; straff drabbar, slumpvis, endast ett ringa fåtal av de många homosexuella handlingar som ständigt begås. Detta är å ena sidan sårande för rättskänslan och i viss mån skadligt för strafflagens allmänna auktoritet. Å andra sidan innebär det hot om straff och därmed i många fall om ekonomisk och social ruin, som vilar över homosexuella eljest socialt välanpassade människor, ofta en avsevärd ökning av det svåra personliga lidande, som redan medvetandet om deras abnormitet medför, och gör dem ej sällan till offer för utpressning eller annan brottslighet.

Då homosexualitetens yttringar rikta sig mot barn eller ungdom kunna de emellertid, såsom även medicinalstyrelsen framhållit, leda till skada, och i

sådana fall måste samhället ingripa med repressiva åtgärder. Av professor Wigerts framställning framgår, att den manliga homosexualiteten av honom anses ha en utpräglad tendens att eftersträva yngre personer, samt att man under alla omständigheter läser böra räkna med att sådana upplevelser som homosexuell förförelse under barna- och ungdomsåren kunna — åtminstone då vissa kroppsliga och psykiska förutsättningar äro för handen — omstämma en individ till homosexualitet eller fixera en sådan driftsriktning hos honom. Dylka verkningar måste givetvis samhället söka i görligaste mån förebygga. Medicinalstyrelsen har gjort sig till tolk för uppfattningen att samhällets reaktion mot homosexuella delikter riktade mot ungdom icke borde vara ett kriminaliserande utan ett omhändertagande å sinnessjukhus, detta enär homosexualiteten beror på »en såväl somatiskt som psykiskt betingad abnormitet, ett avvikande från typen, som med hänsyn till sina yttringar under de här avsedda förhållandena torde böra jämföras med sinnessjukdom». De sakkunniga få såsom sin mening uttala, att medicinalstyrelsens uppfattning — vilken ej läser representera någon övervägande läkaropinion — i vart fall för närvarande ej torde böra läggas till grund för lagstiftning. Det skulle innebära ett alltför starkt brott mot hittills tillämpade rättspsykiatriska principer att föreskriva att homosexuell böjelse städse skulle, i fråga om förevarande gärningar, föranleda att gärningsmannen hänfördes under 5 kap. 5 § strafflagen eller behandlades såsom jämförd med därunder hänförliga personer. Härvid måste ytterligare uppmärksammas, att homosexuella gärningar ju även i viss utsträckning förövas av personer, vilka ej ens äro homosexuella utan ha normal könsdrift. Och det måste möta betydande praktiska betänkligheter att till vård å sinnessjukhusen hänvisa ett — förmodligen ganska stort — antal personer, vilka ej uppvisa annan avvikelse från det normala än att de förövat otillåtna homosexuella handlingar.

Det förslag till ändrad lydelse av 18 kap. 10 § strafflagen som de sakkunniga framlade innebar i huvudsak följande. Homosexuell otukt skulle vara straffbar endast om gärningen riktade sig mot den som ej fyllt tjugu år eller ägde rum under omständigheter motsvarande dem, som avses i 18 kap. 6 § andra stycket strafflagen, vari stadgas straff för det fall att styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning övar otukt med kvinna, som är där intagen. Straffet skulle utgöras av fängelse eller straffarbete i högst två år. Övades otukten med barn under 15 år, skulle straffet kunna skärpas till fyra års straffarbete. För otukt mellan dem, som i ålder och utveckling voro nära jämförda, skulle dock kunna frias från straff, därest omständigheterna vore synnerligen mildrande.

I promemorian fanns intagen en redogörelse för utländsk rätt i ämnet som torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*Bilaga A*).

Över 1935 års promemoria infordrades yttranden från åtskilliga ämbetsmyndigheter. Den på grundval av promemorian utarbetade propositionen till 1937 års riksdag med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m. (nr 187) innehöll emellertid icke något förslag till ändrad lydelse av straffbudet för otukt mot naturen. Till motivering härför anförde dåvarande *chefen för justitiedepartementet*, efter att ha redogjort för innehållet i inkomna yttranden, följande.

Av det förut anförda framgår att medicinalstyrelsen uppfattat homosexualiteten såsom en biologiskt betingad företeelse och den samhälleliga reaktionen mot homosexuella handlingar såsom en medicinsk fråga. Emellertid lär det icke från medicinskt håll kunna bestridas att homosexualiteten i vissa fall kan ha sin grund i faktorer vilka icke äro av biologisk natur. Den omständigheten att homosexualiteten under vissa tider och bland vissa folk nått en särskilt stor spridning synes utgöra ett talande vittnesbörd om att även sociala faktorer kunna spela en betydande roll i detta sammanhang. Enligt min mening bör alltså spörsmålet om den samhälleliga reaktionen mot homosexuella handlingar icke betraktas som en enbart medicinsk fråga utan torde även andra synpunkter böra komma under beaktande.

De sakkunniga ha till stöd för den av dem föreslagna principiella strafffriheten främst åberopat att homosexuella handlingar företagna mellan vuxna och ansvariga personer i regel vore socialt oskadliga. Erfarenheten synes emellertid giva vid handen att denna form av otukt i olika avseenden kan medföra allvarliga sociala vådor. Sålunda kan dylik otukt, även om den äger rum mellan vuxna och ansvariga personer, medföra skadliga psykologiska verkningar för båda parterna eller endera av dem, liksom den även kan innebära en fara för psykisk smitta. Det förhållandet att de homosexuella ofta för att tillfredsställa sin drift förmå heterosexuella personer att, mot vederlag i en eller annan form, stå dem till tjänst kan icke heller ur samhällelig synpunkt vara likgiltigt. Av det nu sagda framgår att jag icke kan förorda att en inskränkning av tillämpningsområdet för ifrågavarande lagrum företages utan att man samtidigt tillser, att samhället erhåller möjlighet att bekämpa sådana yttringar av homosexualiteten, vilka ur olika synpunkter framstå såsom samhällsfarliga. De sakkunnigas förslag torde emellertid icke tillgodose detta krav. I ett flertal yttranden framhålles sålunda, att borttagandet av straffet dels kan befaras medföra ett mera ohöjlt ådagaläggande av homosexuella böjelser och ett mera öppet inledande av homosexuella förbindelser, dels ock kan försvåra kampen mot den manliga prostitutionen. Överståthållarämbetet finner det nödvändigt att sådana följder av straffriheten förhindras genom lagstiftning. De sålunda framförda invändningarna synas värda beaktande. De sakkunniga framhålla visserligen att sådana yttringar av homosexuella böjelser, som sära den yttre anständigheten, kunna beivras jämlikt 18 kap. 13 § första stycket strafflagen, vari stadgas straff för gärning som sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse därav kommer, ävensom att emot den manliga prostitutionen kan såsom hittills i svårare fall ingripas med stöd av lösdrivarlagstiftningen. Emellertid torde det, under förutsättning att principiell strafffrihet för homosexuella handlingar införes, uppstå betydande risker för att homosexuella förbindelser komma att ingås eller anbud därom framställas under former, som påkalla särskilda lagstiftningsåtgärder. Erinras må att redan reglementeringskommittén i sitt år 1910 avgivna betänkande föreslog att straff intill sex månaders fängelse skulle stadgas för den som genom ord, tecken eller annan gärning, på sätt som är ägnat att väcka allmän förargelse, uppfordrar eller inbjuder till otukt. Vad därefter angår bekämpandet av den manliga prostitutionen må framhållas att gällande lösdrivarlagstiftning icke möjliggör ett ingripande i andra fall än då fråga är om helyrkesprostituerade. De personer — ofta icke själva homosexuella — som mot ersättning i en eller annan form låta bruka sig till homosexuell otukt torde emellertid i flertalet fall icke tillhöra nyssnämnda kategori. Det kan vidare ifrågasättas om det icke, därest homosexuella handlingar lämnas straffria utom då de riktas mot ungdom, är nödvändigt att kriminalisera även försök att förleda ungdom till homosexuell otukt. Slutligen må framhållas att ett borttagande av straffet i föreslagen omfattning synes kräva att möjlighet beredes att, där förhållandena det påkalla, från

tjänstgöring avstänga eller vidtaga andra lämpliga åtgärder mot personer, vilka ha till uppgift att uppfostra eller undervisa ungdom och som ådagalagt homosexuella böjelser, även om dessa tagit sig uttryck endast i sådana handlingar som enligt den nya lagstiftningen skulle lämnas straffria.

Ett genomförande av principiell straffrihet för homosexuell otukt kräver alltså enligt min mening — utöver de av de sakkunniga föreslagna kriminaliseringarna — ändringar inom andra områden av lagstiftningen. Då vissa av dessa ändringar, såsom framgår av de förslag till vanartslag som under det sista årtiondet framlagts, ha mycket nära samband med den större frågan om ingripandet mot personer som äro hemfallna åt sedeslöst levnadssätt av samhällsskadlig art, vilken fråga alljämt väntar på sin lösning, torde dessa icke nu kunna genomföras. Frågan om den homosexuella otuktens straffrättsliga behandling är alltså enligt min mening icke så färdigberedd att jag kan förorda att den nu bör bringas till avgörande.

Vid propositionens behandling i *första lagutskottet* yttrade utskottet i avgivet utlåtande (nr 45) i fråga om reformeringen av lagbestämmelserna mot homosexuell otukt:

Utskottet, som finner de i propositionen anförda skälen för att förslag i frågan nu ej blivit framlagt förtjänta av allt beaktande, vill emellertid betona att denna lagstiftningsfråga måste anses vara av trängande beskaffenhet samt att en snar lösning av frågan i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag synes böra eftersträvas. Ej minst angeläget är att den föreslagna straffskärpningen beträffande homosexuella förgripelser mot barn blir genomförd. I anledning härav vill utskottet föreslå att riksdagen till Kungl. Maj:t avlåter skrivelse med anhållan att Kungl. Maj:t snarast måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till ändrad lagstiftning i fråga om den homosexuella otuktens straffrättsliga behandling.

Riksdagen fattade beslut på denna punkt i enlighet med utskottets förslag.

Sedan Kungl. Maj:t därefter tillkallat *professorn Alfred Petrén* att såsom sakkunnig inom justitiedepartementet biträda med utredning rörande åtgärder för bekämpande av homosexualitetens samhällsfarliga yttringar, har den sakkunnige den 19 december 1940 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1941: 3). Betänkandet, vartill såsom bilaga fogats redogörelse för ett av den sakkunnige bearbetat omfattande rättspsykiatriskt material, utmynnade bl. a. i ett tillstyrkande av att den i 1935 års promemoria föreslagna ändringen av 13 kap. 10 § strafflagen genomfördes, men förutsatte, i viss överensstämmelse med den uppfattning medicinalstyrelsen tidigare givit uttryck åt, att stadgandet icke skulle komma till användning beträffande vissa homosexuella, för vilka i stället sinnessjukvård borde komma till stånd.

Genom remiss den 4 mars 1941 anbefalldes *strafflagberedningen* att avgiva utlåtande i ärendet, varefter beredningen den 3 november samma år avgav utlåtande med förslag till lagstiftning angående åtgärder mot homosexualitetens samhällsfarliga yttringar (SOU 1941: 32).

Över professor Petréns betänkande och strafflagberedningens utlåtande i ämnet ha sedermera efter remiss yttranden avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Jag återkommer i det följande till en närmare redogörelse för professor Petréns betänkande och strafflagberedningens utlåtande samt däröver avgivna yttranden.

I en vid 1943 års riksdag väckt motion (II: 130) yrkade professor Lundstedt, under anförande att i de avgivna yttrandena de remitterade förslagen ansetts innebära ett så stort steg fram mot lagstiftningsfrågans lösning att något ytterligare dröjsmål därmed icke kunde anses motiverat, att riksdagen måtte för sin del antaga lagförslagen med de jämkningar och ändringar, som kunde föranledas av motionens behandling i lagutskottet. Under erinran att frågorna om kastrations tillåtlighet ägde nära samband med åtgärderna mot homosexualitetens samhällsfarliga yttringar och att de båda lagstiftningsfrågorna lämpligen borde lösas i ett sammanhang, framställdes i motionen enahanda yrkande beträffande av strafflagberedningen utarbetade förslag till lagstiftning om kastrering m. m.

Första lagutskottet, till vars behandling motionen hänvisades, yttrade i avgivet utlåtande (nr 32) angående den homosexuella otuktens straffrättsliga behandling:

Utskottet finner i likhet med motionären angeläget att denna lagstiftningsfråga bringas till sin lösning utan ytterligare uppskov och anser strafflagberedningens förslag i huvudsak väl ägnade att läggas till grund för en blivande lagstiftning i ämnet. Lagstiftningen bör sålunda enligt utskottets åsikt bygga på principen att homosexuella handlingar skola vara kriminaliserade endast när särskilda omständigheter därtill föranleda. Av särskild vikt är därvid att barn och ungdom i görligaste mån skyddas mot faran för homosexuell förförelse. Likaså bör varje invit å allmän plats till homosexuellt närmande på grund av sin anstötlighet vara underkastad straff. I lagstiftningsfrågans nuvarande läge — innan lagrådet hörts över ett inom justitiedepartementet granskat förslag i ämnet — har utskottet icke funnit skäl att underkasta detaljbestämmelserna i lagförslagen en mera ingående prövning. Med anledning av de över förslagen avgivna remissyttrandena synas emellertid vissa av dessa bestämmelser böra underkastas ytterligare överväganden och överarbetningar.

På hemställan av utskottet — som förklarade sig i likhet med motionären anse att frågan om kastrering hade ett nära samband med frågan om en reviderad lagstiftning angående den homosexuella otukten och att de båda lagstiftningsfrågorna borde lösas i ett sammanhang — beslöt riksdagen att i skrivelse (nr 205) till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästkommande års riksdag av förslag till ändrad lagstiftning angående homosexualitetens straffrättsliga behandling och därmed sammanhängande ämnen i huvudsaklig överensstämmelse med de principer som låge till grund för de av strafflagberedningen utarbetade lagförslagen.

Ärendet har sedermera varit föremål för övervägande inom justitiedepartementet. Frågan om lagstiftning angående kastrering har därvid ansetts äga den självständiga betydelse att jag anhåller att få upptaga densamma till särskild behandling.

Professor Petrén's förslag.

Såsom förut nämnts hemställde professor Petrén i sitt betänkande att det i 1935 års promemoria framlagda förslaget om ändrad lydelse av 18 kap. 10 § strafflagen genomfördes. Vidare förordade han, att den ändringen av 41 §

andra stycket sinnessjuklagen vidtoges att föreskriften om inhämtande av läkares utlåtande bleve gällande även för den som tilltalats för brott mot 18 kap. 10 § strafflagen. I betänkandet uttalades därjämte önskvärdheten av att 5 kap. 5 § strafflagen vid en blivande omformulering finge en sådan lydelse att den komme att omfatta icke endast sinnesslöa och sinnessjuka utan även dem, vilka företedde abnormitet som vore att jämställa med sinnessjukdom.

Till stöd för vad sålunda uttalats anfördes i betänkandet i huvudsak följande.

Mot den av medicinalstyrelsen i dess utlåtande den 24 oktober 1935 förfäktade principen, att straff för homosexuella handlingar som innebure skada för andra personer borde ersättas med skyddsåtgärd, syntes ingen invändning kunna göras, när fråga vore om en utpräglat homosexuell. Omhändertagande å lämplig anstalt för obestämd tid vore i ett dylikt fall den enda rationella behandlingen. Den med intagningen å sinnessjukhus följande behandlingen vore uppenbarligen mera ändamålsenlig för bekämpande av homosexualitetens samhällsfarliga yttringar än ett tidsbestämt straff med efterföljande fullständig frihet. Bästa sättet att bekämpa homosexualitetens samhällsfarliga yttringar vore alltså att icke endast sinnessjuka och sinnesslöa utan även utpräglat homosexuella och bisexuella, som med den tilltagande åldern bleve alltmera homosexuella eller i sig själva vore mera psykopatiskt betonade, såsom epileptoida, hysteriska och sådana, som hade perioder av bristande psykisk jämvikt, o. s. v., bleve omhändertagna inom sinnessjukvården. Därvid borde beaktas att en välordnad sinnessjukvård givetvis borde ha sådana differentieringsmöjligheter att verkligt sinnessjuka och psykopater — däribland homosexuella — kunde vårdas å skilda avdelningar. Därigenom undginge man den obestriddliga olägenheten av att de homosexuella finge vistas bland egentligt sinnessjuka patienter.

Emellertid hörde visst icke alla, som beginge homosexuella handlingar, till den utpräglat homosexuella typen. I fråga om sådana bisexuella, som ursprungligen varit övervägande heterosexuella men hos vilka homosexualiteten först vid högre ålder blivit mera markerad, torde man med den fortskridande ålderdomen ha att räkna med ett allt starkare fixerande av de homosexuella tendenserna. Att medelst straff kunna påverka dem till avstående från ett abnormt sexualliv torde vara lika utsiktslöst som beträffande ursprungligen konstitutionellt homosexuella. All förhoppning härutinnan behövde däremot icke vara utesluten i fråga om bisexuella män, vilka lika gärna hade sexualumgänge med kvinnor som med det egna könet. Än mer funnes skäl att låta samhällets reaktion utgöras av straff — låt vara med hänsyn till abnormiteten med tillämpning av 5 kap. 6 § strafflagen — ifråga om sådana män som vore övervägande heterosexuella men dock så mycket bisexuella, att de vid bristande tillgång på kvinnligt sexualobjekt nöjde sig med att tillfredsställa sin könsdrift genom homosexuella handlingar. I dylika fall torde villkorlig dom med övervakning vara den lämpligaste reaktivåtgärden. För övrigt förekomme det ju att även personer med normal könsdrift beginge homosexuella handlingar och det vore ingen mening uti att intaga en sådan brottsling, som varken vore sinnessjuk, sinnesslös eller behäftad med någon abnorm könsdrift, å sinnessjukhus i stället för att döma honom till straff. För bestämmande av den lämpligaste reaktivåtgärden, när en homosexuell handling blivit begången mot ungdom under 20 år, erfordrades således att hänsyn toges till arten och graden av homosexualiteten hos den som begått handlingen. Den i sinnessjuklagen intagna föreskriften om obligatorisk rättspsykiatrisk under-

sökning borde därför utvidgas att gälla alla för homosexuell handling tilltalade.

Strafflagberedningens yttrande över professor Petréns förslag.

I sitt yttrande över professor Petréns betänkande har strafflagberedningen anförd i huvudsak följande.

Då Petréns förslag om sinnessjukvård för vissa homosexuella begränsats till dem som begått homosexuell otukt med någon under 20 år, kunna enbart medicinska synpunkter ej ha varit utslagsgivande. Det synes egendomligt, att en konstitutionellt homosexuell persons behov av sinnessjukvård, bedömt enligt sinnessjuklagen, skall vara beroende av huruvida den med vilken han övat homosexuell otukt är över eller under 20 år. Då omhändertagandet på sinnessjukhus av en konstitutionellt homosexuell sålunda är beroende av att han begått den homosexuella gärningen mot en person, som det funnits påkallat att skydda mot yttringarna av hans drift, så innebär det sålunda föreskrivna omhändertagandet uppenbarligen en samhällelig skyddsåtgärd av samma slag som andra i lag reglerade omhändertaganden av personer, som förbrutit sig mot strafflagens bud. Genom de nytillkomna, ehuru ej ikraftträdde lagarna om förvaring och internering samt s. k. kvalificerad villkorlig dom hava möjligheter öppnats till ett rationellt omhändertagande av även homosexuella inom fångvårdens ram.

Strafflagberedningen förordar sålunda — under erinran om angelägenheten av att lagarna den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt och den 22 juni 1939 om villkorlig dom snarast möjligt måtte få träda i kraft — att i det särskilda fallet domstolen bör hava att följa de regler som i allmänhet gälla, d. v. s. att med hänsynstagande till individens särart och till brottets beskaffenhet välja den kriminalpolitiskt lämpligaste åtgärden.

Strafflagberedningen uttalade, att professor Petréns lösning av spörsmålet om homosexualitetens behandling icke kunde anses tillfredsställande, samt framlade i sitt utlåtande ett efter andra riktlinjer utarbetat förslag till lagstiftning i ämnet.

Strafflagberedningens förslag.

Beträffande frågan huruvida det är påkallat att genomföra en *i n s k r ä n k n i n g* av den generella straffbarheten för homosexuell otukt har strafflagberedningen till en början uttalat, att det ur samhällets synpunkt måste anses angeläget att förhindra att tendensen till homosexuella handlingar utbredas. Enligt beredningens mening vore det dock icke utan vidare klart att detta syfte främjades därigenom att homosexuella gärningar under alla förhållanden straffades. Beredningen har härutinnan i huvudsak anförd följande.

Ett av de viktigaste skälen mot bibehållandet av 18 kap. 10 § strafflagen i dess nuvarande gestalt är detta straffbuds bristande effektivitet. Överträdelser av straffbudet begås i stor utsträckning, särskilt i de större städerna. Av dessa gärningar kommer endast en bråkdel till andras kännedom, ännu färre leda till åtal och fällande dom. Till följd av de bristande möjligheterna att i någon mera avsevärd utsträckning tillämpa straffbudet mot homosexuell otukt måste man befara, att dettas förmåga att verksamt bidra

till att samhällsmedlemmarna avhålla sig från sådana gärningar som avses med straffbudet försvagas. Vidare kan det, när homosexualiteten är organiskt betingad och följaktligen omöjlig att förändra genom vare sig straff eller andra inflytelser, som kunna vara ägnade att påverka vederbörandes vilja och instinkter, synas meningslöst att ingripa med straff mot homosexuella handlingar överhuvud. Straffet kan här icke fylla sin uppgift; det kan icke bibringa den homosexuelle hämmande motiv i stånd att avhålla honom från varje gärning som innebär ett utslag av hans konstitutionella driftsinriktning. Straffhotet kan ej åstadkomma någon radikal bot mot homosexualiteten utan endast leda till att de homosexuella iakttaga största möjliga hemlighetsfullhet i sina förehavanden. Även om detta ur samhälleliga synpunkter kan vara en fördel, leder dock detta nödvändiga hemlighetsmakeri till nackdelar: de homosexuella drivas att uppsöka manliga prostituerade eller barn och ungdom, som äro lättare tillgängliga än äldre. Såsom i 1935 års promemoria anmärkts kan också ett framdragande av homosexuella handlingar i offentlighetens ljus giva näring åt sensationslystnad och skandalhunger och därigenom även medföra en viss smittorisk.

Man har vidare att räkna med att existensen av ett generellt straffbud mot homosexuella handlingar kan användas och användes såsom ett medel för utpressning och förföljelse mot personer med homosexuell läggning. Att utpressningen mot homosexuella skulle helt upphöra genom att straffbarheten för homosexuella handlingar upphävdes eller inskränktes är visserligen föga troligt. Hot om trakasserier av annan art än angivelse till åtal, såsom yppande av vederbörandes homosexuella läggning för överordnade eller andra, kan utpressaren alltjämt begagna sig av. Men det synes sannolikt att de grövsta och även en del lindrigare fall av utpressning skulle hava mindre utsikter att lyckas, därest utpressaren icke kunde motivera sina krav med hotet om straff.

Det har slutligen också från skilda håll med ett visst fog gjorts gällande att den medicinska forskningens rön angående homosexualitetens natur och orsaker leda till att straffet för de konstitutionellt homosexuella måste anses innebära en hårdhet, som är oförenlig med rättvisans och humanitetens krav: de straffas för yttringarna av en naturdrift för vars riktning de icke kunna göras ansvariga. Det ständiga straffhotet och de risker i ekonomiskt och socialt hänseende, som ett straffadömande innebär, betyder en ökning av det personliga lidande, som redan medvetandet om att icke vara som andra utgör för många homosexuella.

Med hänvisning till de olägenheter som sålunda enligt beredningens mening äro förknippade med det generella straffbudet i 18 kap. 10 § strafflagen har beredningen ansett att straffbarheten borde inskränkas till fall då särskilda skäl talade för straff. Härvid har beredningen anmärkt att, ehuru skälen mot användandet av ett generellt straffbud ägde sin huvudsakliga tillämpning i fråga om konstitutionellt homosexuella, det uppenbarligen icke låte sig göra att inskränka den generella straffbarheten för dessa men bibehålla densamma för andra som beginge homosexuella gärningar. Redan svårigheten att skilja mellan konstitutionell homosexualitet och bisexualitet med alla dess skiftningar gjorde en sådan gränsdragning vanskelig för att icke säga omöjlig att genomföra. Även därest straffbarheten inskränktes till vissa fall, saknades enligt beredningens mening anledning att låta de konstitutionellt homosexuella intaga en särställning. I detta hänseende har beredningen framhållit, att

liksom vissa yttringar av den normala könsdriften också yttringar av den homosexuella driften kunde kränka vitala intressen, varför samhället även av den konstitutionellt homosexuelle måste kräva att sådana yttringar underlåtes.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts innebär förslaget, att det nuvarande straffbudet i 18 kap. 10 § strafflagen ersättes med särskilda straffbestämmelser rörande vissa fall av homosexuell otukt. I främsta rummet avse dessa bestämmelser otukt med barn och ungdom. I syfte att motverka de olägenheter, som i olika avseenden kunde inträda genom upphävandet av det generella straffbudet, har beredningen föreslagit dels särskilda straffbestämmelser till skydd för yttre anständighet och allmän ordning, dels åtgärder för bekämpandet av den manliga prostitutionen dels ock föreskrifter innebärande ökad möjlighet att avsätta eller från tjänstgöring avstänga lärare eller andra uppfostrare som begå homosexuella handlingar.

De av strafflagberedningen utarbetade lagförslagen omfatta förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen, lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling, lag angående ändrad lydelse av lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag) samt lag om läkarundersökning av person misstänkt för brott enligt 18 kap. 10 § strafflagen. Lagförslagen torde böra fogas såsom bilaga till detta protokoll (*Bilaga B*).

I fråga om homosexuell otukt med barn och ungdom föreslår beredningen i första hand straff för den som förmår eller söker förmå annan person av samma kön under 21 år till otukt med sig och som därvid utnyttjar den andres oerfarenhet eller beroende ställning. Straffet föreslås skola utgöra fängelse eller straffarbete i högst två år. Det nu nämnda huvudstadgandet har beredningen ansett böra kompletteras med en bestämmelse att straffbarhet städse skall föreligga då den som är över 21 år övar homosexuell otukt med någon som icke fyllt 18 år eller söker förmå honom till sådan otukt med sig. I likhet med vad som skett i 1935 års promemoria har beredningen slutligen föreslagit, att för homosexuella förgripelser mot barn under 15 år straffet skall kunna skärpas till straffarbete i fyra år. Bestämmelser av nu nämnd innebörd ha i förslaget upptagits i ett första stycke i 18 kap. 10 § strafflagen.

Beredningen har anförts att man borde söka förmå de homosexuella att avhålla sig från att på något sätt inlåta sig med unga personer i sådan form, att dessas sexualliv kunde påverkas i homosexuell riktning. Straffbarhet borde för den skull stadgas icke blott då saken gått så långt att fullbordad homosexuell otukt kommit till stånd utan även då åtgärderna i det enskilda fallet stannat på ett tidigare stadium. Straffbestämmelsen borde därför omfatta såväl fullbordad otukt som försök därtill.

Begränsningen av huvudstadgandet till att avse den som förmår eller söker förmå barn eller ungdom till otukt genom utnyttjande av den unges oerfarenhet eller beroende ställning har beredningen motiverat med att straffbudet

eljest kunde få olämpliga konsekvenser. Härutinnan har beredningen anført, att erfarenheterna från bl. a. våra större städer syntes visa, att sysslöös, brådmogen manlig ungdom i icke ringa utsträckning läte sig utnyttjas till otukt av äldre män. Ofta toge dessa unga själva initiativet till gärningen. Vad man med straffbudet i första hand ville uppnå vore dock att de homosexuella avstode från att inlåta sig med ungdomar med ett i normal utveckling statt driftliv. Vore den yngre redan hemfallen åt homosexuella böjelser eller saknade han eljest icke praktisk erfarenhet av homosexuella könsförbindelser, syntes man kunna undvara straffskydd för honom, medan skydd däremot kunde vara synnerligen påkallat i fråga om en på området oerfaren ung man av samma ålder. Även om den unge tidigare varit med om homosexuella handlingar borde ett utnyttjande av hans oerfarenhet anses föreligga, så snart handlingens karaktär av förförelse eller förledande från den äldres sida vore tydlig och varje provokation från den yngres sida saknades. Med oerfarenhet hos den unge vore det nödvändigt att jämställa beroende ställning i förhållande till den äldre. I likhet med vad som gällde om kvinnlig ungdom mellan 15 och 18 år, för vilken ett skydd mot förförelse till heterosexuell otukt genom grovt missbruk av överordnad ställning införts i 18 kap. 8 a § strafflagen, borde unga personer skyddas mot att deras beroende ställning utnyttjades i homosexuellt syfte. Detta borde gälla även om den unge icke skulle vara helt oerfaren om homosexuella gärningar.

Rörande den föreslagna åldersgränsen 21 år i huvudstadgandet har beredningen anført att det syntes angeläget att skydda jämväl oerfarna ungdomar, hos vilka den sexuella mognaden inträdde relativt sent, och att fördens skull åldersgränsen borde sättas relativt högt. I fråga om ungdomar, som nått myndighetsåldern, har beredningen emellertid ansett att man hade rätt att räkna med en mera allmän både fysisk och psykisk mognad hos den unge med förmåga att självständigt bestämma i fråga om sitt sexuella liv, varför det icke borde ifrågakomma att sätta skyddsåldern högre än 21 år.

I fråga om det absoluta skyddet för barn under 18 år har beredningen anmärkt att det i dessa fall så gott som alltid föreläge en presumption för att den äldre utnyttjat sin större erfarenhet eller överlägsenhet i syfte att förmå den unge till otukt. Beredningen framhåller emellertid att stadgandet icke allenast hade karaktären av en presumption i denna del utan även hade ett självständigt syfte, i det att beträffande så unga män det måste anses angelägnare än i fråga om något äldre att söka förhindra allt övande av homosexuell otukt för att undvika en fixering av könsdriften i homosexuell riktning.

Såsom skäl för att den absoluta skyddsåldern i förslaget icke satts högre än 18 år har beredningen åberopat att den manliga prostitutionen och den därmed förbundna utpressningen till en icke obetydlig del syntes vara förlagd just till åldersgrupperna närmast över 18 år. För att icke sätta vapen i händerna på dylika utpressare syntes det olämpligt att införa en lagregel som obetingat kriminaliserade homosexuell otukt med personer mellan 18

och 21 år. I detta sammanhang har beredningen anmärkt att det föreslagna stadgandet om straff för den som förmått eller sökt förmå annan av samma kön under 21 år till otukt med sig genom utnyttjande av dennes oerfarenhet eller beroende ställning icke för sin tillämpning förutsatte att förföraren själv uppnått myndig ålder; vore det ej fråga om utnyttjande av den enes oerfarenhet eller beroende ställning bleve emellertid enligt förslaget homosexuell otukt mellan personer som båda vore under 21 år straffri. Beredningen förklarar sig hava genom en dylik avfattning av straffbestämmelserna sökt åstadkomma att sådana homosexuella handlingar mellan jämnåriga och i utvecklingsavseende jämställda unga människor, vilka hade karaktären av relativt oskyldiga pubertetsföreteelser, icke bleve föremål för en allt annat än önskvärd inblandning från polis- och åklagarmyndigheternas sida.

Beträffande vad som bör anses såsom fullbordad otukt har beredningen i detta sammanhang anført:

Självfallet böra såsom straffbar otukt betecknas sådana åtgärder med den unges kropp, vilka tillfredsställa eller äro ägnade att tillfredsställa hans könsdrift. Men härvid kan man naturligtvis icke stanna. Alldeles bortsett från att det sagda knappast passar in på homosexuella handlingar mot barn före pubertetsålderns annalkande, kan faran för homosexuell förförelse vara lika stor, när åtgärderna enbart tillfredsställa den äldres könsdrift, vare sig den yngre kan sägas ha aktivt medverkat eller förhållit sig passiv. Den distinktion, som särskilt äldre praxis velat göra mellan aktiva och passiva medverkande vid onaturlig otukt, bör icke tillmätas någon betydelse i detta sammanhang, ehuru den kan vara till en viss ledning vid bedömande av spörsmålet om förförelse föreligger. Enligt beredningens mening bör sålunda åt otuktsbegreppet givas en ganska vid tolkning.

I fråga om homosexuell otukt i andra fall än då otukten övats med barn och ungdom upptager förslaget en straffbestämmelse för det fall att styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning övar otukt med någon där intagen av samma kön. Stadgandet, som i den av beredningen föreslagna lydelsen av 18 kap. 10 § strafflagen upptagits som ett andra stycke, korresponderar med 18 kap. 6 § andra stycket strafflagen, där straff stadgas för otukt med kvinna under motsvarande förhållanden. Straffet föreslås skola vara detsamma som i sistnämnda lagrum eller straffarbete i högst två år eller fängelse. Genom det föreslagna stadgandet har beredningen ansett tillräckligt straffskydd vinnas även mot homosexuell otukt med sinnessjuk eller sinnesslös person. Några särskilda straffbestämmelser för homosexuell otukt under förhållanden motsvarande dem då heterosexuell otukt eljest är straffbelagd, såsom vid våldtäkt, blodskam m. m., har beredningen ej ansett nödigt att föreslå.

Som ett tredje stycke i 18 kap. 10 § strafflagen har strafflagberedningen upptagit en bestämmelse om straff för den som å allmän plats eller eljest så att allmän förargelse kan komma därav övar

otukt med annan av samma kön eller med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig. Straffet föreslås skola utgöra fängelse eller i ringare fall böter.

Angående vad sålunda föreslagits har beredningen anført att det måste betraktas som en allmänhetens oavvisliga fordran att de homosexuella avhölle sig från att tillfredsställa sin drift eller inleda sina förbindelser på sådana platser där deras homosexuella förhåvanden kunde väcka anstöt. Beredningen har erinrat att stadgandet i 18 kap. 13 § strafflagen — enligt vilket lagrum böter eller fängelse kan ådömas för gärning som sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse därav kommer — skulle, därest straffbarheten för homosexuell otukt inskränktes på sätt beredningen föreslagit, komma att bliva tillämpligt i en del fall, som för närvarande bedömdes efter 18 kap. 10 § strafflagen, varefter beredningen anført:

Då homosexuell otukt övas å allmän plats eller eljest å ställen, där andra människor lätt kunna råka bli vittne därtill, är det enligt beredningens mening önskvärt att normalstraffet därför blir fängelse och att bötesstraff kommer först i andra hand. Detta synes påkallat icke minst ur allmänpreventiv synpunkt, då erfarenheten visat att homosexuella i stor utsträckning tillfredsställa sina drifter å avsides belägna men dock för allmänheten tillgängliga platser, såsom urinkurar m. m. Att begränsa straffbarheten till sådana fall då otukten övats å ställe som i 11 kap. 15 § strafflagen sägs kan icke anses tillrådligt, då enahanda skäl föreligga för en kriminalisering av homosexuell otukt i trappuppgångar, portar och liknande lokaliteter. Det synes vidare för här ifrågavarande fall icke vara erforderligt att såsom förutsättning för straffbarhet kräva att allmän förargelse uppkommit utan det bör räcka att allmän förargelse *kunnat* uppkomma.

Straffbestämmelsen har föreslagits skola avse jämväl den, som å sådant ställe eller på sådant sätt som nyss angivits med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig. Härmed har beredningen velat förhindra sådana yttringar av homosexualiteten som inbjudan på allmän plats i öppna eller förtäckta ordalag eller genom iögonenfallande uppträdande och dylikt. Det synes av vikt att kunna ingripa med straff mot sådana handlingar, bl. a. för att därigenom kunna hålla tillbaka den manliga prostitutionen. Ett straffbud mot icke blott övande av homosexuell otukt utan även varje form av inbjudan därtill å ställe där allmänheten kan taga anstöt därav bör i varje fall vara ägnat att motverka förargelseväckande yttringar av homosexualiteten. Självfallet blir det föreslagna stadgandet tillämpligt även å andra än manliga prostituerade, så att en homosexuell, som på allmän plats under sökande efter lämpligt och villigt sexualobjekt gör sig skyldig till sådan gärning som avses med stadgandet, blir straffbar.

Vid sidan om de i 18 kap. 10 § tredje stycket föreslagna straffstadgandena föreslår beredningen i syfte att skapa förutsättningar för ett effektivare ingripande mot den manliga prostitutionen vissa ändringar i lösdrivarlagen och barnavårdslagen.

Behandling såsom lösdrivare föreslås sålunda skola kunna ifrågakomma — förutom, såsom enligt gällande rätt, för den som utan att äga medel till sitt uppehälle underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och till-

lika förer ett sådant levnadssätt, att våda därav uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet — för den som vanemässigt, på allmän plats eller eljest så att allmän förargelse kan komma därav, med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig och beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande.

I fråga om barnavårdslagen föreslår beredningen att till 22 § skall fogas ett tillägg av innebörd att person i åldern 18—21 år, vilken på allmän plats eller eljest så att allmän förargelse kan komma därav övar otukt med eller med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig, skall kunna bli föremål för skyddsuppfostran eller annan åtgärd i enlighet med lagen.

Till stöd för dessa lagändringar har beredningen åberopat att åtgärder, ägnade att bekämpa den böjelse för parasitärt levnadssätt, som låge till grund för prostitutionen eller skapats av densamma, och återföra vederbörande till ordnade levnadsförhållanden, vore påkallade icke blott mot de mera utpräglat prostituerade utan även andra, som mera tillfälligtvis ställde sig till förfogande för homosexuell otukt mot betalning i en eller annan form. Såvitt anginge barn under 18 år funne beredningen behov icke föreligga av ytterligare lagstiftning utöver stadgandet i 22 § c) barnavårdslagen, enligt vilket omhändertagande från barnavårdsmyndighets sida kan äga rum beträffande barn som befinnes vara så vanartat, att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för dess tillrättaförande. I fråga däremot om unga personer i åldern 18—21 år ansåge beredningen, att stadgandet i barnavårdslagen 22 § d) om åtgärder beträffande den, som befinnes vara hemfallen åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt och beträffande vilken särskilda uppfostringsåtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande, vore föga effektivt såsom ett medel i kampen mot den manliga prostitutionen bland ungdom, då det förutsatte att det sedliga förfallet hos den som skulle omhändertagas fortskridit så långt att utsikterna för hans tillrättaförande sannolikt vore små. Även om stadgandet, på sätt 1937 års lösdriverilagstiftningskommitté föreslagit, erhöle en mindre restriktiv formulering så att det bleve tillämpligt i fråga om den, som befunes »föra ett oordentligt, lättjefullt eller sedeslöst liv», vore det enligt beredningens mening befogat att upptaga ett sådant särskilt stadgande angående homosexuellt prostituerad ungdom som beredningen föreslagit. I avsikt att förläna det nya stadgandet största möjliga effektivitet hade beredningen underlåtit att för dess tillämplighet fordra att den unge *vanemässigt* sökt inleda homosexuella förbindelser. Uttrycklig föreskrift om att särskilda åtgärder från samhällets sida skulle vara erforderliga för vederbörandes tillrättaförande erfordrades ej, då så alltid måste anses vara fallet, vare sig den unges vanart fortskridit så långt att han kunde anses hemfallen åt ett lastbart levnadssätt eller man hade att söka orsaken till hans uppträdande mera i lättjefullhet och en begynnande benägenhet för asocialt levnadssätt. Däremot fordrades för tillämpning av det föreslagna tillägget till lösdriverlagen såväl att vederbörande skulle vanemässigt inbjuda annan av

samma kön till otukt med honom som att särskilda åtgärder från samhällets sida vore erforderliga för hans tillrättaförande. Ett ingripande enligt lösdri-varlagen kunde nämligen icke anses försvarligt med mindre vederbörandes hela livsföring kännetecknades av parasitism eller annan asocialitet.

I fråga om avsättning eller suspension som påföljd för homosexuella handlingar märkes att enligt gällande lydelse av 18 kap. 10 § strafflagen straffet för homosexuell otukt städse är straffarbete samt att enligt 2 kap. 18 § strafflagen den som innehar ämbete, tjänst eller annan allmän befattning i regel skall dömas befattningen förlustig därest han dömes till straffarbete. Härutöver kan avsättning eller suspension i vissa fall ådömas för homosexuella handlingar som icke äro straffbara enligt 18 kap. 10 § strafflagen. Enligt 25 kap. 20 § strafflagen skall sålunda, därest ämbetsman, till vars ämbete hör att undervisa eller uppfostra ungdom, enligt 18 kap. 13 § strafflagen dömes till ansvar för någon tukt och sedlighet sårande gärning, varav kommit synnerlig fara för förförelse av ungdom, som han i kraft av sitt ämbete hade till undervisning eller uppfostran, tillika dömas till avsättning eller mistning av ämbetet på viss tid. I fråga om prästerliga befattningshavare gäller i detta hänseende enligt lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål att präst, som för brott utom ämbetet dömes till böter eller fängelse, skall, där brottet är sådant att hans prästerliga anseende därigenom fläckas eller spilles, dömas till varning, mistning av ämbetet på viss tid eller avsättning.

Beredningen har föreslagit att, om straffbarheten för homosexuell otukt begränsas och fängelse införes i den normala straffskalan för de straffbara fallen, stadgandet i 25 kap. 20 § utvidgas att avse jämväl det fall att lärare dömes till fängelse för homosexuell otukt med ungdom som han har till undervisning eller uppfostran. Härjämte föreslås ett tillägg till nämnda lagrum av innehåll att, när omständigheterna det föranleda, avsättning eller suspension skall kunna ådömas, därest sådan ämbetsman som avses i lagrummet i annat fall dömes till fängelse eller böter enligt 18 kap. 10 § strafflagen i dess föreslagna lydelse.

I sin motivering för sistnämnda bestämmelse anför beredningen:

Det är visserligen riktigt, att en lärare, som beträdes med homosexuell otukt med annan ungdom än sådan, som han själv har till undervisning, och på grund härav blir straffbar enligt de föreslagna bestämmelserna i 18 kap. 10 § första stycket, som regel måste anses olämplig för lärarkallet, vare sig brottet finnes böra föranleda straffarbete eller lägre straff. Främsta anledningen härtill är den risk som förefinnes för att hans homosexuella böjelse skall kunna vändas mot hans elever. Men en sådan risk behöver icke alltid föreligga, exempelvis när fråga är om en manlig lärare som undervisar i ett flickläroverk eller som i ett gossläroverk har hand endast om de lägsta åldersgrupperna. Det skulle stundom innebära en obillig hårdhet att i dylika fall ingripa med avsättning, som för den därav drabbade i allmänhet medför fullständig ekonomisk och social ruin, medan för andra homosexuella i ungefärligen enahanda ställning samhällets repression stannar vid straffet. Dömes

lärare till straffarbete, är enligt 2 kap. 18 § avsättning ej obligatorisk och ej heller suspension. Å andra sidan torde det vara ett allmänt önskemål att lärare, som över huvud begått homosexuella handlingar, vare sig med ungdom eller med vuxna män, kunna avskedas eller åtminstone avstängas från tjänstgöring tills det visat sig i vad mån några risker för den ungdom de hava hand om kunna förefinnas. Med hänsyn härtill synes möjlighet böra införas för domstolarna att vid ådömande av lägre straff än straffarbete enligt 18 kap. 10 § tillika döma till avsättning eller suspension, där omständigheterna det föranleda. Detta kan vara påkallat jämväl ur den synpunkten, att domstolarna eljest vid straffmätningen kunna komma att påverkas av frågan huruvida avsättning eller suspension bör följa på brottet.

I andra än sådana fall då straffbarhet föreligger bör enligt strafflagberedningens mening det ingripande, som kan anses påkallat för att från lärar- och liknande befattningar avlägsna personer som visat homosexuella böjelser, regleras på disciplinär väg. Allmänna stadganden i instruktioner och liknande författningar angående åtgärder av disciplinär natur mot funktionärer, som visat brister i sin vandel, torde stundom kunna tillgripas (se t. ex. 9 § i 1889 års prästerliga strafflag, 32 § i 1921 års folkskolestadga; jfr ock 17 § i 1925 års polisreglemente). Vid blivande ändringar i dylika författningar synes uppmärksamhet böra ägnas spörsmålet, på vad sätt homosexuella vanor böra beaktas såsom en brist i vederbörandes vandel. Likaså bör enligt beredningens mening vid en blivande revision av gällande bestämmelser om skyldighet att avgå från tjänsten på grund av sjukdom m. m., som medför oförmåga att bestrida densamma på ett tillfredsställande sätt, övervägas huruvida icke homosexuell läggning i viss utsträckning bör falla under dessa bestämmelser. Att göra de av beredningen föreslagna lagändringarna beroende av antydda revision av de nämnda författningsbestämmelserna synes däremot icke motiverat.

Såsom i det föregående omnämnts har beredningen tagit avstånd från tanken att konstitutionellt homosexuella som förgripit sig mot de av beredningen föreslagna bestämmelserna skulle i stället för straff underkastas medicinsk vård. Beredningen uttalar att ett obligatoriskt hörande av läkare i mål av ifrågavarande art likväl kunde anses väl motiverat med hänsyn till att brottsligheten mycket ofta hade sin grund i sexuell abnormitet. Genom en obligatorisk läkarundersökning skulle den homosexuelle komma i kontakt med en sakkunnig läkare och kunna erhålla vederhäftiga råd rörande behandlingen av sin sexuella abnormitet, något som enligt beredningens åsikt skulle kunna ha stor betydelse för eliminerande av återfallsrisken. Beredningen föreslår i anledning härav att i särskild lag om läkarundersökning av person, misstänkt för brott enligt 18 kap. 10 § strafflagen, upptages bestämmelse därom att, innan åtal för sådant brott väckes, läkarundersökning av den misstänkte skall äga rum, såvida han är villig underkasta sig sådan. Beslut om häktning av den misstänkte skall dock kunna fattas utan att läkarundersökning skett, därvid beredningen anför att undersökning troligen i allmänhet ej skulle medhinnas inom den tid som den misstänkte enligt lag finge kvarhållas innan häktning skedde. Att i andra fall undersökningen skall ske före åtals anställande sammanhänger med beredningens förslag om åtalseftergift.

Beredningen har anført att, om med anledning av läkarundersökningen

medicinsk åtgärd till förebyggande av återfall komme till stånd, förhållandena kunde vara sådana att åtal icke vore erforderligt. Även efter en begränsning av straffbarheten kunde fall icke sällan förekomma i vilka allmänpreventiva hänsyn knappast påkallade åtals väckande, därest betryggande skyddsåtgärd av annan art än straff vidtagits. Beredningen har fördenskull föreslagit att eftergift av åtal skall kunna ske, då betryggande åtgärd vidtagits till förebyggande av att den brottslige återfaller samt åtal för brottet icke är ur allmän synpunkt påkallat. Bestämmelserna om åtalseftergift ha i förslaget upptagits i en ny 17 § i 18 kap. strafflagen. Prövningen av frågan huruvida åtalseftergift skall ske föreslås för vinnande av önskvärd enhetlighet skola läggas i händerna på överåklagarna, d. v. s. landsfogdarna och förste stadsfiskalen i Stockholm. I konsekvens härmed föreslås sådan jämkning av instruktionerna för landsfogdarna och för stadsfiskalerna i Stockholm, att beslut om anställande av åtal för brott enligt 18 kap. 10 § strafflagen icke skall kunna överlåtas åt underordnad åklagare. Häktning av den för sådant brott misstänkte skall likaledes endast kunna beslutas av överåklagare.

Bland åtgärder, som skola kunna föranleda åtalseftergift, har beredningen i första hand omnämnt kastrering av den homosexuelle, varefter beredningen anför:

I andra fall kan såsom lämplig åtgärd till förebyggande av den homosexuelles återfall i brott ifrågakomma intagande på vårdanstalt, främst då sinnessjukhus, när förutsättningar härför äro för handen, eller anordnande av särskild sakkunnig, psykiatrisk tillsynsvård beträffande honom. I dylika fall föreligga visserligen icke samma garantier för att återfallsrisken kommer att elimineras som vid kastrering, men den brottsliges villighet att söka medverka till att förutsättningarna för ett upprepande av den brottsliga gärningen undanröjas eller minskas synes böra tillmätas en viss betydelse vid bedömande av hans straffvärdhet. Slutligen kan stundom, då inflytande av alkohol visat sig utlösa homosexuella tendenser, intagande i alkoholistanstalt vara tillräckligt betryggande åtgärd mot den homosexuelle. Självfallet synes vara, att möjlighet till åtalseftergift bör finnas när åtgärd mot den som begått homosexuella handlingar vidtages enligt barnavårds- eller lösdrivarlagarna, då dessa åtgärder i viss mån äro att betrakta som alternativ till straff enligt 18 kap. 10 § tredje stycket.

Beredningen har framhållit att stor försiktighet med åtalseftergift borde iakttagas i sådana fall då en fällande dom vore erforderlig för att en homosexuell person skulle kunna skiljas från exempelvis läraretjänst eller annan befattning, vid vars utövande homosexuella böjelser måste anses innebära särskilda risker. Vidare borde beaktas, att nödig varsamhet med åtalseftergifts medgivande också krävdes för att icke genom en dylik åtgärd likheten inför lagen skulle åsidosättas och den allmänna rättskänslan saras. Ur denna synpunkt vore en obligatorisk läkarundersökning av varje för straffbar homosexuell otukt misstänkt person av särskild betydelse, i det att härigenom garanti vunnos för att icke endast den som hade intresse och initiativ nog att själv hänvända sig till läkare och underkasta sig vård å sjukhus eller tillsynsvård, utan var och en oberoende av samhällsställning kunde komma i åtnjutande av åtalseftergift.

De av beredningen föreslagna bestämmelserna rikta sig i första hand mot den manliga homosexualiteten. Rörande den kvinnliga homosexualiteten har beredningen uttalat att denna icke vore ett samhällsproblem av samma art som den manliga, men att det dock syntes opåkallat att skilja den kvinnliga homosexualiteten från strafflagstiftningen; flagranta fall av exempelvis auktoritetsmissbruk från en överordnads sida för att öva otukt med unga flickor syntes i och för sig böra straffas på samma sätt som motsvarande övergrepp från en homosexuell manlig överordnads sida.

Yttranden över professor Petréns och strafflagberedningens förslag.

Över professor Petréns betänkande och strafflagberedningens utlåtande ha efter remiss yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, rikets hovrätter, rådhusrätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö, fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, sinnessjuknämnden, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län efter hörande av landsfogdarna i länen ävensom av styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö, medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutets lärarkollegium. Därvid har överståthållarämbetet överlämnat yttranden från polismästaren, kriminalpolisintendenten och förste stadsfiskalen i Stockholm, länsstyrelsen i Malmöhus län yttranden från poliskamrarna i Malmö och Hälsingborg samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttranden från poliskammaren och kriminalpolisintendenten i Göteborg.

Sedan tillfälle att inkomma med yttrande i ärendet beretts jämväl föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges landsfiskaler, Sveriges advokatsamfund, svenska läkaresällskapet, svenska psykiatriska föreningen, centralförbundet för socialt arbete och svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, ha yttranden avgivits av dessa sammanslutningar. Svenska läkaresällskapet har vid sitt yttrande fogat en av sällskapets sektioner för social medicin samt psykiatri och neurologi utarbetad promemoria i ämnet jämte ett föredrag av med. lic. G. Nycander. Vid det yttrande som avgivits av centralförbundet för socialt arbete har fogats en promemoria av överläkaren vid Långbro sjukhus docenten Sven Stenberg.

De avgivna yttrandena innehålla i allmänhet intet särskilt uttalande angående professor Petréns betänkande utan avhandla företrädesvis det av strafflagberedningen framlagda förslaget. Detta har i sin helhet lämnats utan någon erinran av *länsstyrelsen i Västernorrlands län, landsfogdarna i Jönköpings och Malmöhus län, föreningen Sveriges stadsdomare och föreningen Sveriges landsfiskaler*. I övriga yttranden har förslaget gjorts till föremål för mer eller mindre omfattande anmärkningar.

Förslagets grundtanke, begränsningen till vissa särskilda fall av homosexuella handlingars straffbarhet, har uttryckligen

tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Det sistnämnda är fallet med de yttranden, som avgivits av *länsstyrelsen i Malmöhus län, poliskamrarna i Malmö och Hälsingborg samt svenska psykiatriska föreningen*. Tillstyrkande yttranden föreligga från *majoriteten i Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, rådhusrätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö, fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, sinnessjuknämnden, överståthållarämbetet, medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, Karolinska institutets lärarkollegium, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges landsfogdar, Sveriges advokatsamfund, svenska läkaresällskapet och centralförbundet för socialt arbete*. Överståthållarämbetet har i sitt yttrande uttalat att förslagets bestämmelser syntes väl avvägda och ägnade att åstadkomma en tillfredsställande lösning av de ömtåliga problem som homosexualiteten medfört. Liknande uttalanden återfinnas i andra yttranden. *Medicinalstyrelsen* har anfört att förslaget utginge från samma principiella inställning som den styrelsen givit uttryck åt i sitt yttrande över professor Lundstedts motion till 1933 års riksdag och representerade högst betydande framsteg från nuvarande otillfredsställande förhållanden, varför styrelsen i stort sett förordade detsamma trots att det betydligt avveke från de linjer styrelsen i nyssnämnda yttrande uppdragit. Även *sinnessjuknämnden* har funnit förslaget innefatta ett steg i rätt riktning samt har funnit den avgränsning mellan straffbara och icke straffbara handlingar av homosexuell art som beredningen föreslagit väl motiverad, varför nämnden icke velat motsätta sig att förslaget lades till grund för lagstiftning i ämnet, även om vissa av nämnden framställda erinringar mot detsamma icke skulle vinna beaktande. Beredningens motivering för att utsträcka den principiella strafffriheten jämväl till andra än konstitutionellt homosexuella har uttryckligen gillats av *medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala*, som därvid framhållit, att man måste räkna med möjligheten att arvsanlag kunde betinga en ändring i sexualitetens natur långt in i vuxen ålder.

I några yttranden har uttalats viss tveksamhet, särskilt med avseende å frågan om strafffriheten borde gälla alla homosexuella. Sålunda anför *hovrätten över Skåne och Blekinge*, att allvarliga betänkligheter kunde resas mot ett borttagande av det generella straffbudet för homosexuell otukt, vilket säkerligen, åtminstone för de bisexuella, hade en viss morallbildande betydelse. När hovrätten likväl tillstyrkte att beredningens förslag lades till grund för lagstiftning i ämnet, hade detta därför skett med en viss tvekan och i medvetandet om svårigheten att finna en bättre framkomlig väg. Även styrelsen för *föreningen Sveriges häradshövdingar* har uttalat en viss tvekan inför förslaget att inskränka straffbarheten för homosexuella handlingar, som förövats av bisexuella personer, men har anslutit sig till beredningens uttalande att en gränsdragning mellan straffbara och icke straffbara homosexuella handlingar, grundad på homosexualitetens art, torde vara så gott som omöjlig att genomföra.

Föreningen Sveriges landsfogdar, som ävenledes ifrågasatt om icke straff-

barheten borde upphävas endast för de konstitutionellt homosexuella, har förklarat att föreningen i valet mellan att antingen bibehålla straffbarheten i full omfattning eller upphäva densamma i den utsträckning beredningen föreslagit ansett sig böra ansluta sig till beredningens ståndpunkt. Ett tredje alternativ, nämligen att bibehålla straffbarheten och endast införa rätt till åtalseftergift, vore mindre tillfredsställande med hänsyn till att åtalseftergift säkerligen skulle komma att tillämpas i det övervägande antalet fall.

I andra yttranden har mera bestämt hävdats att strafffriheten borde begränsas till de konstitutionellt homosexuella. I denna riktning uttala sig *Svea hovrätt*, *hovrätten för Övre Norrland* och *länsstyrelsen i Stockholms län*.

Svea hovrätt anför:

Även om för närvarande allenast en ringa bråkdel av alla homosexuella handlingar leda till åtal och fällande dom, får betydelsen därav att sådana handlingar äro belagda med straff ej underskattas. Vetskapen om dessa handlingars straffbarhet bidrager utan tvivel till att vidmakthålla den allmänt härskande motviljan mot homosexualitetens yttringar och därigenom att motverka dessas spridning utanför de konstitutionellt homosexuellas krets. Om, såsom förslaget innebär, de homosexuella handlingarna såsom sådana fritagas från straff, kan detta medverka till att en förändrad inställning till denna form av perversitet efter hand gör sig gällande, och har detta en gång skett, torde föga eller intet stå att vinna genom straffhotets återupplivande. Strafffrihet bör därför ej medgivas i större utsträckning än detta är av verkligt vägande skäl betingat. Av dem som begå homosexuella handlingar torde jämförelsevis få vara konstitutionellt homosexuella; långt flera äro bisexuella, och dylika handlingar begås även i stor utsträckning av personer, som äro fullt normala i sexuellt hänseende. Visserligen torde man ej behöva frukta, att det skulle verka förslappande på den allmänna moralen, om personer, behäftade med utpräglade abnorma böjelser, fritagas från straff för homosexuella handlingar, som ej äro på ett eller annat sätt kvalificerade; för den allmänna uppfattningen torde en så begränsad strafffrihet framstå såsom ett ganska naturligt utslag av regeln att psykiska defekter överhuvud kunna medföra strafffrihet eller strafflindring. Men om samma regler erhålla allmän giltighet, kan den meningen vinna insteg, att de homosexuella handlingarna i och för sig ej längre äro att räkna såsom något ur samhällets synpunkt förkastligt. I detta sammanhang förtjänar särskilt framhållas, att enligt förslaget även en heterosexuell person, som mot betalning övar homosexuell otukt, i regel är fritagen från straff och, särskilt om han fyllt tjuguet år, i många fall ej heller drabbas av andra påföljder. Starka skäl tala sålunda för att strafffrihet medgives allenast beträffande de konstitutionellt homosexuella. Det må vara sant att gränsen mellan konstitutionell homosexualitet och bisexualitet är svår att draga. Liknande svårigheter vid tillämpningen av gällande regler i 5 kap. 5 och 6 §§ strafflagen hava dock kunnat övervinnas, och den medicinska sakkunskapen skulle vid tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen om åtalseftergift och av beredningens tidigare avgivna, av hovrätten i huvudsak tillstyrkta förslag till lag om kastrering ställas inför likartade problem. Hovrätten känner sig därför av den på denna punkt ytterst knapphändiga motiveringen ej övertygad om nödvändigheten att kapitulera inför svårigheterna och lämna homosexualiteten obestraftad i långt större utsträckning än detta kan anses vara påkal-

lat av de skäl beredningen anfört mot användande av ett generellt straffbud såsom medel att bekämpa homosexualiteten.

Slutligen har i åtskilliga yttranden gjorts gällande, att den principiella straffbarheten borde bibehållas. Med hänsyn till de konstitutionellt homosexuella har dock i flera av dessa yttranden ifrågasatts införande av åtals- eftergift. *Justitiekanslersämbetet* har yttrat att principiell strafffrihet för homosexuella handlingar mellan vuxna vore ägnad att ingiva betänkligheter och kunde medföra fara för ökad utbredning av homosexualiteten. Betydelsen av det starka ogillande från samhällets sida, som låge i att homosexuella handlingar principiellt förklarades straffbara, syntes icke böra underskattas. Ämbetet ansåge dock att för konstitutionellt homosexuella straffet skulle kunna bortfalla och ersättas med någon form av vård eller tillsyn. Prövningen härutinnan borde ankomma på domstol. Tänkbart vore att åtals- eftergift kunde komma till stånd genom samverkan av exempelvis överåklagarna och medicinalstyrelsens rättspsykiatriska nämnd, vilken i dylikt fall borde förstärkas med person som vore eller hade varit innehavare av ordinarie domarämbete. Om nämnden tillstyrkte åtalseftergift borde sådan kunna meddelas av överåklagaren. Komme eftergift ej till stånd, skulle det alltjämt stå domstolen öppet att förklara den tilltalade fri från straff. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samt *förste stadsfiskalen i Stockholm* ha likaledes ifrågasatt, om det icke ur samhällets synpunkt vore att föredraga att straffbarheten bibehölles men att för sådana fall, där utkrävande av straff framstode som obilligt, det skapades möjlighet till åtalseftergift i förening med sådan läkarundersökning som beredningen föreslagit. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har förklarat sig icke kunna dela uppfattningen att homosexuella handlingar mellan vuxna skulle vara ur social synpunkt ligkiltiga. Faran för demoralisation, i den mån sådana handlingar företoges mellan heterosexuella personer, vore uppenbar och även eljest utgjorde homosexualiteten otvivelaktigt en smittokälla. Då det icke kunde uteslutas att den föreslagna lagändringen skulle komma att medföra en ökning av antalet homosexuella handlingar, borde straffbarheten bibehållas. Mot bestämmelserna om åtalseftergift hade emellertid länsstyrelsen intet att erinra. *Landsfogden i Göteborgs och Bohus län* har anfört, att medicinska synpunkter borde skänkas särskilt beaktande vid en lagstiftning av ifrågavarande slag. Obligatorisk läkarundersökning borde fördenskull föreskrivas och i de fall där den konstitutionella särarten varit så utpräglad och den undersöktes driftliv eller hans allmänna själsliga tillstånd sådant att en tillämpning av 5 kap. 5 § strafflagen vore berättigad, borde åtal utan vidare kunna eftergivnas och förordnande om vederbörandes omhändertagande å sinnessjukhus träda i stället för straff. I övriga fall borde lagförande i vanlig ordning ske och anledning att i dylika fall eftergiva åtal och straff funnes icke. Vid återfall borde kastrering följa oberoende av den brottsliges medgivande.

Landsfogden i Stockholms län har avstyrkt förslaget om upphävande av den principiella straffbarheten men förklarat sig icke ha något att invända

mot att beträffande konstitutionellt homosexuella skyddsåtgärder trädde i stället för straff, med hänsyn vartill det syntes motiverat att rättspsykiatrisk undersökning gjordes obligatorisk beträffande alla för homosexuell handling tilltalade. *Kriminalpolisintendenten i Göteborg* har likaledes avstyrkt förslaget samt därvid åberopat bl. a. att den föreslagna strafffriheten kunde få till följd att polismyndigheten i stor utsträckning skulle sakna stöd i lag för att kunna ingripa mot och därmed lämna sin medverkan till att lämpliga åtgärder bleve vidtagna mot dessa socialt onormala individer. Samtidigt har dock i yttrandet anförts att det säkerligen i många fall och beträffande utpräglat homosexuella förvisso regelmässigt torde vara lämpligare att anlita andra åtgärder än straff.

En skiljaktig ledamot i Göta hovrätt har yttrat att tillräckliga skäl ej syntes föreligga att borttaga lagens straffhot som säkerligen hade stor betydelse såsom eggelse till tämjande av naturvidrigt driftliv och därigenom i avsevärd mån hindrade spridning av homosexualiteten. *Poliskammaren i Göteborg* har ansett tillgänglig kriminalstatistik visa, att homosexuella otuktsbrott ej vore vare sig så talrika eller upprörande att behovet av en ny lagstiftning kunde anses dokumenterat. Intresset att skydda den homosexuelle mot utpressning kunde ej tillmätas någon avgörande betydelse jämfört med det för den allmänna rättskänslan påtagligt motbjudande i att yttringar av homosexualitet i de flesta fall ej längre skulle drabbas av straff. Det socialt diffamerande i den homosexuella handlingen torde för övrigt komma att utgöra ett fullt effektivt påtryckningsmedel för utpressare. Fördelarna med att utbyta nuvarande enkla straffbestämmelse mot en i hög grad komplicerad lagstiftning med oviss och kanske rent av ogynnsam effekt syntes därför poliskammaren åtskilligt diskutabla. Den omedelbara effekten av förslagets genomförande kunde bli en ökning av den homosexuella otukten. Uttalanden i enahanda riktning ha gjorts av *förste stadsfiskalen i Stockholm*, som anför, att det syntes kunna ifrågasättas huruvida icke hänsynen till det fåtal individer, vilkas sexuella driftliv av biologiska orsaker vore uteslutande inriktat mot det egna könet, borde väga fjäderlätt mot samhällets berättigade krav på ett absolut fördömande av dylika gärningar. *Landsfogden i Östergötlands län*, i vars yttrande *länsstyrelsen i länet* instämt, har avstyrkt förslaget under åberopande av faran för ökad utbredning av homosexualiteten. Därjämte har i yttrandet åberopats att vid tillämpning av de föreslagna reglerna till ungdomens skydd mot homosexuella förgripelser det ofta torde bli svårt att förebringa bevisning om att den tilltalade haft vetskap om att den angripne icke uppnått den fastställda åldersgränsen med påföljd att många skyldiga komme att gå fria från straff.

I fråga om formen för samhällets reaktion mot icke önskvärda handlingar av homosexuell natur har, såsom av det sagda framgår, i några yttranden, i vilka ett upphävande av den generella straffbarheten för dylika handlingar avstyrkts, antytts lämpligheten av att andra åtgärder än straff komme till användning gent emot konstitutionellt homosexuella. I andra ytt-

randen, i vilka principiell strafffrihet tillstyrkes, förordas härutöver att samhällets ingripande, då sådant är påkallat, gent emot de konstitutionellt homosexuella sker annorledes än genom straff. *Medicinalstyrelsen* har, under erinran om att homosexuell i medicinsk mening vore den, villkens könsdrift komme honom eller henne att uteslutande eftersträva eller föredraga sexuell förening med likkönade personer, anført att den medicinska forskningen förebragt mycket starka skäl för att homosexualitet i denna mening vore grundad i vederbörandes psykofysiska konstitution, d. v. s. vore ett uttryck för hans kroppsliga och därav följande psykiska skapnad, varigenom homosexualiteten framstode såsom ett otvetydigt sjukligt tillstånd, närmare bestämt såsom ett lyte. Styrelsen har därefter anført:

Styrelsen vill med bestämdhet hävda, att homosexualiteten i den utsträckning, som den är ett sjukligt tillstånd, principiellt bör behandlas så som andra sjukliga företeelser. Den omständigheten, att homosexualiteten kan innebära allvarliga vådor för andra (särskilt för unga personers sexualutveckling) ger den icke någon principiell undantagsställning. Det finns flera sjukliga tillstånd, som innebära att den sjuke kan vara vådlig för andra personer (exempelvis smittosamma sjukdomar och sinnessjukdomar). Mot sådana sjuka ingriper samhället om erforderligt med tvångsbehandling och interneringsförfarande. Styrelsen instämmer till fullo med professor Petrén, att omhändertagandet av personer, som äro samhällsvådliga på grund av en medfödd abnorm könsdrift, bör vara en sjukvårds- och icke en fångvårdsfråga. Vidare kan styrelsen icke underlåta att påpeka, att tvångsåtgärder mot en med ett sjukligt tillstånd behäftad person givetvis icke böra ifrågakomma annat än när fara för andra (eller för den sjuke själv) synes föreligga. Det kan därför icke anses egendomligt, att en homosexuell persons behov av sinnessjukvård, sedan det fastslagits att samhällsfaran endast gäller ungdomen, göres beroende av huruvida den med vilken han övar homosexuell otukt är över eller under 20 år. — *Icke* tvångsmässig (frivillig) vård på sinnessjukhus kommer dessutom givetvis i fråga dels för personer, vilka önska hjälp mot en homosexuell drift, som riktar sig mot vuxna, dels för personer, vilka ha svårighet att bekämpa en homosexuell böjelse för underåriga, som dock aldrig tagit sig uttryck i homosexuell otukt.

Styrelsen har så mycket mer anledning att förordna sjukvårdsbehandling för samhällsfarliga (konstitutionellt) homosexuella som vanlig bestraffning visat sig ha en mycket bristande effektivitet, ett förhållande som jämväl konstateras av strafflagberedningen och enligt denna utgör ett av de viktigaste skälen mot bibehållandet av gällande strafflagbestämmelser i deras nuvarande gestalt. Enligt styrelsens erfarenhet utgör sjukvård och en efterföljande, så långt som nödigt utsträckt samhällstillsyn genom sjukvårdsorgan ett icke blott ofta effektivt utan även synnerligen humant korrektiv mot återfall till asociala yttringar av en homosexuell drift. Genom den vid statens samtliga sinnessjukhus inrättade hjälpverksamheten förfogar samhället över organ, som visat sig vara utmärkt väl skickade för utövande av erforderlig samhällstillsyn och samhällshjälp åt många homosexuella med asociala tendenser. De frihetsinskränkningar, som vederbörande måste underkasta sig för sådan tillsyn, äro ofta mindre betungande (exempelvis bostad och arbete i mindre samhälle, avhållsamhet från alkohol, sammanboende med pålitlig anhörig eller dylikt).

Sinnessjuknämnden, som gjort sig till tolk för uppfattningen att redan enligt gällande rätt konstitutionellt homosexuella borde straffriförklaras för

homosexuella handlingar (men ej för brott i allmänhet), har hävdad att de såvitt anginge detta brott vore oemottagliga för straff och att det därför icke innebure något rationellt bekämpande av homosexualiteten att döma dem till straff. Nämnden har vidare anført:

Mot nämndens påstående att ådömande av ett kortvarigt straff är en irrationell behandling av konstitutionellt homosexuella kan invändas, att det finnes andra kriminalpolitiska åtgärder att tillgripa än utdömande av ett frihetsstraff. De nya lagarna om villkorlig dom och om förvaring och internering i säkerhetsanstalt kunna tillämpas, och genom tillämpning av dessa lagar kan man vinna just en tillsynsvård av ungefärligen den art, som nämnden vill rekommendera. Härvid må först erinras om att enligt straffsystemet dessa åtgärder böra tillgripas endast där mottaglighet för straff föreligger, och ådömande av ett tidsbestämt straff sålunda kan ifrågakomma. Vidare må anmärkas, att dessa lagar ännu icke trätt i kraft, under det att vi redan äga en väl organiserad psykiatrisk hjälpverksamhet. Nämndens huvudsakliga argument mot ovannämnda invändning är dock att med nämndens uppfattning om den konstitutionella homosexualitetens natur tillsynsvården bör äga rum under en sakkunnig läkares ledning. Nämnden anser sålunda, att de konstitutionellt homosexuella, med vilka torde böra jämföras vissa bisexuella, exempelvis äldre med begynnande arterioskleros, böra straffriförklarade. Enligt nämndens mening är detta det enda rationella sättet att bekämpa den konstitutionella homosexualitetens samhällsfarliga verkningar, och det är denna homosexualitet, som är den ur samhällets synpunkt farliga. Kommer man till rätta med denna homosexualitet, torde till exempel den manliga prostitutionen snart försvinna.

På grund av det anförda har nämnden föreslagit en särbestämmelse av innehåll, att konstitutionell homosexualitet skulle, såvitt anginge homosexuella handlingar, anses lika med sinnesbeskaffenhet som i 5 kap. 5 § strafflagen sägs.

Karolinska institutets lärarkollegium har likaledes förklarat att omhändertagandet av personer, som vore samhällsvådliga på grund av en medfödd abnorm könsdrift, borde vara en sjukvårds- och icke en fångvårdsfråga. Endast därigenom kunde de båda önskemålen rationell medicinsk behandling och betryggande samhällsövervakning uppnås och därigenom de bästa möjliga garantier mot vederbörandes återfall till asociala homosexuella handlingar skapas. Kollegiet förordade därför — liksom medicinalstyrelsen — att bestämmelse infördes om obligatorisk rättspsykiatrisk undersökning av personer, som åtalades för homosexuella handlingar.

Sistnämnda krav har framförts jämväl av *medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala*, som i fråga om det rättspsykiatriska bedömandet av homosexuella anført följande.

Enligt fakultetens mening böra lätta fall — i realiteten oftast av bisexuell art — i likhet med de lättare formerna av psykopati icke bedömas såsom abnorma och behandlas i enlighet därmed. Mera uttalade fall böra däremot bedömas såsom halvabnorma med åtföljande straffminskning eller förvaring med tillämpning av 5 kap. 6 § strafflagen. I de allra svåraste fallen slutligen, där homosexualiteten är komplicerad med andra själsliga abnormiteter, hypersexualitet, uttalad pedofili, karakterologisk hållningslöshet m. m., som

konstituera en högre grad av samhällsfarlighet, bör straffrifyrkilring med tillämpning av 5 kap. 5 § strafflagen och åtföljande vård på sinnessjukhus komma i fråga. Ett sådant betraktelsesätt torde stå helt i överensstämmelse med den medicinska vetenskapens uppfattning om homosexualitetens väsen.

Att medicinska vårdåtgärder få träda i stället för straff genom tillämpning av de föreslagna reglerna om åtalsetfergift tillstyrkes livligt i åtskilliga yttranden. *Medicinalstyrelsen* har förklarat att styrelsen i flertalet av ifrågavarande brottslingar måste se djupt olyckliga människor, som utan egen skuld blivit bärare av sjukliga symtom. Det vore därför berättigat att i det längsta söka föra dem till medicinsk vård innan ett domstolsförfarande ägde rum. Även om läkekonstens hjälpmedel mot dessa sjukdomar för närvarande vore begränsade till psykoterapi, medicinsk övervakning i olika former och kastration, kunde det antagas att den moderna hormonforskningen inom över-skådlig tid skulle ställa skonsamma medel till förfogande till den patologiska könsdriftens dämpande och korrigerande. Även *sinnessjuknämnden* har tillstyrkt vad beredningen föreslagit om läkarundersökning och principiellt funnit åtalsetfergift vara synnerligen lämplig, ehuru nämnden icke kunde godtaga det sätt varpå enligt beredningens förslag denna fråga ordnats. I de yttranden, som avgivits av *socialstyrelsen*, *svenska läkaresällskapet*, *svenska psykiatriska föreningen* och *poliskammaren i Malmö*, har betonats att medicinska synpunkter borde tillmätas stor betydelse vid ingripandet mot homosexuella och förordats att läkarundersökning av den som misstänktes för homosexuell gärning gjordes obligatorisk. Detta har föreslagits jämväl av *länsstyrelsen i Stockholms län* och *landsfogden i Uppsala län*. *Medicinska fakulteten vid universitetet i Lund* har anført att möjligheten av rättsligt ingripande mot homosexualitetens samhällsfarliga yttringar tedde sig som önskvärd även med hänsyn till den medicinska sidan av de uppgifter det gällde, exempelvis där det behövdes för att framtvinga lämplig medicinsk behandling, ombyte av verksamhet eller vistelseort och dylikt. Från sådan synpunkt syntes även åtalsetfergift kunna försvaras.

I fråga om skyddet för barn och ungdom mot homosexuella förgripelser har i yttrandena vikten av effektiva bestämmelser härom allmänt framhävts. Dock har av *svenska läkaresällskapets sektioner för social medicin samt psykiatri och neurologi* anmärkts, att erfarenheten rörande ligapojkar visade att dessa ofta vore och förbleve heterosexuella trots mer eller mindre yrkesmässiga praktiker med vuxna män. Man torde därför ha goda skäl att antaga att i de fall där homosexuella närmanden från vuxna mäns sida framkallade en homosexuell driftinställning det funnes vissa hormonala rubbningar eller neurotiska tillstånd, som predisponerade för driftomkastning. Självklart borde dock barn och uppväxande ungdom i största möjliga utsträckning skyddas för homosexuell förförelse och homosexuella övergrepp.

Rörande de av strafflagberedningen föreslagna åldersgränserna för ungdomens skydd mot homosexuella förgripelser uttalas i yttrandena åtskilliga avvikande meningar. Styrelsen för *föreningen Sveriges häradshövdingar* har

uttalat tvekan, om icke skyddsåldern bort sättas högre än 21 år, samt har anfört att, även om det finge anses berättigat att skyddsåldern icke sattes högre, tillräckliga skäl icke anförts för begränsningen av straffskyddet för den som fyllt 18 men icke 21 år till sådana fall då utnyttjande av hans oerfarenhet eller beroende ställning föreläge. I yttrandet anföres härom:

Otvivelaktigt äga de av beredningen anförda synpunkterna ett visst berättigande. Den 'förledde gärningsmannen' — om man överhuvud taget i detta sammanhang kan tala om en sådan — är utan tvivel, från moralisk synpunkt sett, något mindre skyldig än den förledande. Men att därav sluta att behov av straffhot icke skulle föreligga synes knappast riktigt. Beredningen har själv, under erinran om att den slutliga differentieringen av könsdriften sker under utvecklingsåren, särskilt betonat, att effektiva åtgärder uppenbarligen måste från samhällets synpunkt vidtagas för att icke den normala och sunda gången av denna utvecklingsprocess skulle störas. Så viktigt som just av dessa skäl statens intresse är att förhindra homosexuella handlingars utbredning bland den ungdom, som ännu ej nått sexuell mognad, synes frågan om vem av de agerande, som i det särskilda fallet tagit initiativet, vara av ringa betydelse vid bedömande av behovet av straffskydd.

En så långt gående strafffrihet för otukt mot ungdom, som beredningen föreslår, synes kunna helt äventyra det mål, som dock alltjämt måste eftersträvas, eller skyddet för ungdomen mot de homosexuella handlingarnas skadliga verkningar. Härtill kommer att svårigheten att i varje fall utreda, vem som i verkligheten är initiativtagaren, i praktiken kan komma att göra även det straffhot, som enligt beredningens förslag skulle kvarstå, verkningslöst. Intresset av att förhindra utpressning mot homosexuella kan säkerligen icke motväga dessa olägenheter.

På grundval av det anförda har i yttrandet föreslagits att straffbestämmelserna utformades på sätt föreslagits i 1935 års promemoria. I vart fall borde för vinnande av större överskådlighet stadgandet omredigeras så att först angäves de fall då straffbarheten vore obetingad och därefter de som endast under viss förutsättning vore straffbara. *Kriminalpolisintendenten i Stockholm* har likaledes med hänsyn till bevissvårigheterna uttalat betänkligheter mot förslaget att såsom villkor för straffbarhet fordra utnyttjande av den andres oerfarenhet eller beroende ställning. *Göta hovrätt* har för sin del anmärkt att uttrycket »oerfarenhet» knappast täckte den tanke, som enligt motiven bort komma till uttryck i lagtexten, och hemställt att lagtexten omarbetades i sådant syfte. *Göteborgs rådhusrätt* har anfört att straffbarheten för homosexuell otukt med personer över 18 år borde göras helt beroende av det intresse, som kunde föreligga för att släpva homosexualiteten och icke av en sådan biomständighet som att utpressning kunde befaras. Åldersgränsen borde i alla förekommande fall kunna bestämmas till 20 eller högst 21 år, dock givetvis med bibehållande av den strängare straffskalan för brott mot barn under 15 år. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* och *medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala* ha likaledes föreslagit att straff för homosexuell otukt med person som ej fyllt 21 år borde följa oavsett under vilka omständigheter otukten kommit till stånd. Att de föreslagna åldersgränserna kunde giva upphov till bevissvårigheter har framhållits — förutom av *landsfogden i Östergötlands län*, som på sätt förut nämnts åberopat bl. a. denna synpunkt till

grund för sitt avstyrkande av förslaget — av *hovrätten över Skåne och Blekinge*, som funne det nödvändigt att, såsom skett i den danska strafflagen, en bestämmelse infördes som stadgade straff för homosexuell otukt även då gärningsmannen saknat vetskap om ålder hos den med vilken han övat otukt men dock handlat oaktsamt.

Förslaget om straffskärpning för homosexuell otukt med barn under 15 år har uttryckligen tillstyrkts av åtskilliga av de hörda myndigheterna. *Göta hovrätt*, *hovrätten för Övre Norrland* och *överståthållarämbetet* ha anmärkt, att av motiveringen till strafflagberedningens förslag syntes framgå att straffskärpningen vore avsedd att tillämpas endast i det fall att någon som fyllt 21 år övade homosexuell otukt med barn under 15 år men att densamma borde kunna användas även om gärningsmannen vore under 21 år eller gärningen stannat vid försök. *Justitiekanslersämbetet*, som förutsett att straffskärpningen vore avsedd att omfatta även försök, har i övrigt icke funnit något att erinra mot den i motiveringen angivna ståndpunkten och ansett att denna borde komma till uttryck i lagtexten. Jämväl *poliskammaren i Malmö* och *länsstyrelsen i Malmöhus län* ha förordat ett förtydligande av lagtexten på denna punkt. *Svenska läkaresällskapets sektioner för social medicin samt psykiatri och neurologi* ha ifrågasatt, huruvida homosexuellt beteende mot barn under 15 år vore farligare för den normala utvecklingen av deras könsliv än homosexuella angrepp mot ungdom i åldern 15—18 år. Den större ovetskap om könsförhållandena överhuvud taget som kunde förutsättas hos barn vore på visst sätt ett skydd mot psykologisk skade- görelse genom sexuella handlingar. Friska och normala barn med sin utåt- vända uppmärksamhet och starka avledbarhet kunde antagas vara mindre ut- satta för att en homosexuell erfarenhet skulle bli fixerad i form av ett övervär- digt tankeinnehåll och därigenom bli utgångspunkt för driftförvecklingar eller andra neurotiseringar än ynglingar i pubertetsperioden, som nästan regelmäs- sigt företedde vissa neurotiska reaktionssätt. Minderårighetsgränsen borde fixeras till 18 år och någon anledning att uppställa en särskild åldersgräns vid 15 år med särskild straffskärpning torde icke finnas. *Svenska läkaresällskapet* har intagit enahanda ståndpunkt. Å andra sidan har en utvidgning av den föreslagna straffskärpningsregeln föreslagits av *hovrätten över Skåne och Blekinge*, som ansett det önskvärt, att man i större utsträckning än beredningen föreslagit vid straffmätningen kunde beakta det förhållandet, att den som övat homosexuell otukt med ungdom samtidigt gjort sig skyldig till sådan kränkning av familjelivets helgd, som avses i 18 kap. 1—3 §§ strafflagen, eller missbrukat sådan auktoritetsställning, som omtalas i 18 kap. 6 § första stycket. Hovrätten har därför föreslagit att tiden för straffarbetet skulle kunna höjas till fyra år ej endast då brottet förövats med barn under 15 år utan även då omständigheterna eljest vore försvårande.

Rörande den föreslagna lydelsen i övrigt av straffbestämmelserna till ung- domens skydd mot homosexuella förgripelser har *hovrätten över Skåne och Blekinge* föreslagit borttagande av bestämmelsen om straff för försök för det fall att någon som fyllt 21 år sökt förmå någon under 18 år till homo-

sexuell otukt. Hovrätten har därvid framhållit att de fall där gärningsmannen endast sökt förmå den yngre till otukt torde komma att bli mycket sällsynta. *Sektionerna för social medicin samt psykiatri och neurologi* inom svenska läkaresällskapet ha funnit förslaget att straffbelägga försök att förmå någon till homosexuell otukt ägnat att väcka synnerliga betänkligheter. Ett par ligapojkar som beslutat sig för att anlita den bekväma utväg till utpressning, som ett dylikt lagstadgande skulle innebära, kunde under vilken oskyldig förevändning som helst — genom att fråga vad klockan vore eller begära upplysning om vägen till en viss plats — på gatan inleda samtal med en man och därpå samfällt påstå att han gjort dem förslag om homosexuell otukt samt hota angiva honom. Ängsliga och osäkra personer skulle säkerligen ofta i en dylik situation kunna låta skrämman sig att giva dem pengar och därefter bli föremål för systematisk utpressning med alla därmed förknippade ödesdigra följder. *Stockholms och Göteborgs rådhusrätter* ha hemställt att försök att förmå annan till otukt i straffbarhetshänseende skulle behandlas lindrigare än fullbordat brott.

I ett par yttranden ha erinringar framställts mot brottsbeskrivningen i förslaget. *Socialstyrelsen* har betecknat det som en allvarlig brist att klart begränsande föreskrifter saknas om vilka beteenden som skola anses brottsliga. På de homosexuella känsloyttringarnas område, likaväl som på heterosexuellas, bestode en väsentlig skillnad mellan å ena sidan grovt sexuella handlingar och å andra sidan de lättare formerna av en erotisk betonad uppmärksamhet. Att som försök till homosexuell otukt straffa alla former av manligt intresse för unga män där en homosexuell tendens vore märkbar kunde icke vara riktigt, utan straffbarheten borde begränsas till fall där fråga vore om beröringar av genital art. Om icke i själva lagtexten, borde dessa kunna angivas i en vägledande kommentar till denna. En alltför svävande bestämning av brottets art vore ovillkorligen ägnad att underlätta aktioner med utpressningssyfte. Av samma skäl syntes det betänkligt att, såsom strafflagberedningen gjort, utsträcka straffbarheten att omfatta även förberedelser till homosexuella handlingar av visst slag. *Svenska läkaresällskapets sektioner för social medicin samt psykiatri och neurologi* ha framhållit att det sexuella beteendets skadlighet för därav berörda personer borde vara den från praktisk social synpunkt avgörande omständigheten vid bedömning av beteendets farlighet samt att en brottsbeskrivning, som vore så obestämd att någon fast gräns mot kategorien sedlighetssårande handling icke funnes, vore otillfredsställande. Det borde göras till ett oundgängligt villkor för den nya lagstiftningen att brottsbeskrivningen bleve så tydlig att endast otvetydigt homosexuella handlingar kunde bli föremål för rättsreaktion.

Beträffande frågan om straffbestämmelser för homosexuell otukt i andra fall än då fråga är om angrepp mot barn och ungdom har i flera yttranden hemställts om utvidgning av vad strafflagberedningen härutinnan föreslagit. *Stockholms rådhusrätt* har uttalat att även andra fall av grovt maktmissbruk än de av strafflagberedningen angivna

kunde vara väl värda att straffbeläggas, ehuru rådhusrätten ej vore beredd att framföra något positivt förslag i sådant avseende. *Göta hovrätt* har anfört:

Homosexuell otukt, övad under förhållanden, som avses i 15 kap. 12—15 a §§ strafflagen, bör enligt hovrättens mening betraktas såsom allvarliga frihetsbrott av särskilt slag, jämförliga med i nämnda lagrum avhandlade brott mot kvinna, och såsom sådana straffbeläggas oberoende av objektets ålder. Även om, såsom beredningen framhållit, fall av våldtäktsnatur sällan förekomma, torde man icke kunna säga detsamma om homosexuell otukt, som kommer till stånd genom bruk av berusande medel. Om i dylikt fall 22 § i sistnämnda kapitel ej kan vinna tillämpning, skulle gärningen bliva strafffri, vilket icke kan vara tillfredsställande. Hovrätten kan ej heller dela beredningens uppfattning att straffbestämmelser ej äro erforderliga i fråga om homosexuell otukt, övad med person över 21 år i sådana fall, som angivas i 18 kap. 6 § första stycket och 9 § strafflagen. I fråga om homosexuell otukt med sinnessjuk eller sinnesslö får hovrätten särskilt framhålla, att sådana personer ju ej endast finnas å anstalter. Även i andra fall än de nu angivna bör straff enligt hovrättens uppfattning inträda för homosexuell otukt, övad med person över 21 år. I dansk rätt finnes en bestämmelse om straff för den, som förmår annan av samma kön till otukt medelst grovt missbruk av den andres beroende ställning i tjänsten eller i ekonomiskt avseende. Hovrätten anser vägande skäl tala för införande i svensk rätt av en motsvarande bestämmelse, vilken skulle utgöra en enligt hovrättens mening behöflig komplettering av övriga föreslagna bestämmelser till skydd mot auktoritetsmissbruk.

Med likartad motivering har *hovrätten över Skåne och Blekinge* förordat bestämmelser om straff för homosexuell otukt förövad under förhållanden motsvarande de i 15 kap. 13 § och 18 kap. 9 § strafflagen avsedda. Även *rådhusrätten i Malmö* har ifrågasatt om icke homosexuell otukt med sinnessjuk eller sinnesslö borde generellt straffbeläggas. — *Föreningen Sveriges lärare* har i fråga om lärares och andra uppfostrares otuktsbrott mot dem som de ha till undervisning eller uppfostran anfört att det numera torde vara ganska vanligt att exempelvis elever vid de allmänna läroverken överskridit 21-årsåldern. Någon anledning att behandla homosexuella handlingar mot dem mildare än heterosexuella syntes icke finnas, snarare tvärtom. Det kunde överhuvud taget ifrågasättas om icke från den synpunkt, varom här vore fråga, straffskydd krävdes för alla de fall, då någon förmådde annan av samma kön till otukt med sig och därvid utnyttjade dennes beroende ställning. En straffbestämmelse med sådan räckvidd vore säkerligen även ägnad att minska den tveksamhet man eljest kunde hysa inför förslaget om upphävande i princip av homosexuella handlingars straffbarhet. *Centralförbundet för socialt arbete* har ifrågasatt huruvida ej i lagstiftningen borde givas uttryck för att homosexuella gärningar av vissa slag av fostrare, som icke fölle under begreppet ämbetsmän eller omnämndes i 18 kap. 6 § strafflagen men likväl intoge en position, som gäve dem auktoritet mot dem underställda ungdomar, exempelvis ungdomsledare och övervakare av villkorligt dömda, icke borde bedömas mildare än då gärningen begåtts av annan fostrare.

Slutligen kan anmärkas att *styrelsen för Sveriges advokatsamfund* ansett det inkonsekvent och i praktiskt avseende mindre tillfredsställande att generellt straffbelägga försök till homosexuell otukt i samma utsträckning som fullbordat brott men samtidigt från kriminalisering undantaga försök till sådan handling som förövas under omständigheter som motsvara de i 18 kap. 6 § andra stycket strafflagen avsedda. Icke minst med hänsyn till att normalstraffet för ämbetsbrott enligt 25 kap. 17 § strafflagen liksom för brott mot 18 kap. 13 § samma lag vore böter ifrågasatte samfundet, om förslaget gäve möjlighet att i erforderlig utsträckning reagera mot ifrågavarande handlingar.

Vad angår den av beredningen föreslagna straffskalan har *socialstyrelsen* hävdad att normalstraffet för straffbelagd homosexuell otukt borde vara fängelse samt i samband därmed anført, att straffarbete borde ifrågakomma endast där sådana försvårande omständigheter vore för handen, vilka föranledde straff vid heterosexuella handlingar enligt strafflagen 15 kap. 13 och 15 §§ samt 18 kap. 6—9 §§. Icke under några omständigheter borde straffet få höjas utöver nu gällande straffmaximum av två års straffarbete. Enahanda uttalande har gjorts av *svenska läkaresällskapets sektioner för social medicin samt psykiatri och neurologi*.

Förslaget att straffbelägga homosexuell otukt och inbjudan därtill å allmän plats har föranlett åtskilliga erinringar. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har ifrågasatt huruvida icke straffarbete borde ingå i straffsatsen. Även grova yttringar av homosexualitet eller av prostitution fölle under brottsbeskrivningen, och fängelsestraffet kunde för förfallna individer vara en olämpligt lindrig straffform. *Göteborgs rådhusrätt* har å andra sidan förklarat att det icke vore motiverat att bestraffa åstadkommande av förargelse genom övande av homosexuell otukt på annat sätt eller strängare än då förargelse åstadkommits genom övande av annan otukt. *Socialstyrelsen* har yttrat att det måste anses orimligt att straffet för förseelse mot en ordningsföreskrift av detta slag skulle kunna bli fängelse. Endast homosexuella handlingar utförda på vissa allmänna platser borde avses med stadgandet. För ingripanden mot den manliga prostitutionens klientel erbjöde sig bättre vägar genom tillämpning av lösdriverilagstiftningen och barnavårdslagen med de däri av strafflagberedningen föreslagna ändringarna. Den allmänna ordningens krav kunde nöjaktigt tillgodoses med bestämmelserna i 18 kap. 13 § strafflagen. Även *svenska läkaresällskapets sektioner för social medicin samt psykiatri och neurologi* ha erinrat att inbjudan till homosexuell otukt som skedde å allmän plats borde, om så befunnes nödigt, kunna beivras enligt 18 kap. 13 §.

Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar har påtalat risken för att bestämmelsen om straff för den som med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig skulle kunna komma att utnyttjas i utpressningssyfte och på grund härav hemställt att stadgandet begränsades att avse endast de fall då allmän förargelse verkligen uppkommit. I yttrandet har i detta sammanhang anförts jämväl följande.

Åtskilliga skäl synas tala emot att, på sätt beredningen gjort, till ett särskilt stadgande sammanföra de fall, då homosexuella handlingar böra kriminaliseras till skydd för allmän anständighet. Utan tvivel höra de rätteligen tillsammans med de i 18 kap. 13 § strafflagen omförmälda fall, för vilka där straff för annan otukt stadgas från samma synpunkt. I själva verket borde även dessa bestraffas i samma utsträckning som de homosexuella fallen. I sådant hänseende må erinras om den ståndpunkt lagutskottet och andra kammaren intagit vid behandling under 1918 års riksdag av förslag om ändring i nämnda paragraf. Den skärpning av straffsatsen, som beredningen ansett erforderlig, liksom även innehållet i övrigt i 10 § tredje stycket i förslaget, torde utan svårighet kunna inarbetas i 13 §, särskilt om man utgår ifrån att från här ifrågavarande synpunkt den heterosexuella otukten bör kriminaliseras i samma utsträckning som den homosexuella. Beredningens tillvägagångssätt synes däremot föranleda vissa olägenheter. Därest det vinner bifall torde andra punkten i 18 kap. 13 § knappast längre kunna anses tillämplig å homosexuella gärningar. Paragrafens första punkt däremot skulle alltjämt avse även sådan otukt. Sammanförandet i en paragraf av de från så olika synpunkter uppburna straffbestämmelserna, som återgivas i 10 §:ns tre särskilda stycken, ger intryck av fullständighet. Därav skulle tvekan kunna uppstå även om räckvidden av 18 kap. 11 och 12 §§, vilket bör undvikas, särskilt som förstnämnda lagrum efter den homosexuella otuktens principiella straffröfklaring är av stor betydelse till förhindrande bl. a. av ett homosexuellt klubbväsen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge, som förutsatt att 18 kap. 11 och 12 §§ skola vara tillämpliga även å homosexuell otukt, har framhållit att de av beredningen föreslagna bestämmelserna icke komme att förhindra uppkomsten av homosexuella sammanslutningar eller klubbar, som hade till ändamål att bereda medlemmarna tillfällen till homosexuell otukt med varandra. Även om dessa klubbars verksamhet bedreves under diskreta former, finge deras blotta existens anses stöta anständigheten i sådan grad att de borde förbjudas genom ett straffbud. Angående utformningen av de föreslagna bestämmelserna har hovrätten anmärkt att det kunde ifrågasättas om ordet »inbjuder» täckte alla de handlingssätt beredningen avsett att därunder inbegripa samt att det fördenskuil borde ersättas med ett mera adekvat uttryck. I samband med nu förevarande spörsmål har *hovrätten för Övre Norrland* anmärkt att förslagets uttryck »så att allmän förargelse kan komma därav» motsvarades av uttrycket »så att allmän förargelse — — — därav kommer» i 18 kap. 13 § strafflagen, vilket senare uttryck i praxis syntes ha föranlett vissa svårigheter, varför detsamma måhända vore i behov av jämkning.

De av beredningen för bekämpande av den manliga prostitutionen föreslagna ändringarna i lösdriveri- och barnavårdslagstiftningen ha i åtskilliga yttranden givit anledning till anmärkningar. *Kriminalpolisintendenten i Stockholm* har ifrågasatt, huruvida det föreslagna tillägget till 1 § lösdriverlagen vore behöfvligt, men förklarat sig icke hava någon erinran att göra emot förslaget i denna del, då det icke torde vara ur vägen att tydligt utmärka den reaktion från samhällets sida, som kunde tillgripas. *Poliskammaren i Malmö* har anført, att den som hade stadig syssel-

sättning eller i varje fall hade medel för sin försörjning icke torde kunna hänföras till lösdrivarekategorien samt föreslagit att till uttrycket »vanemässigt» tillades exempelvis »och för egen vinning». *Länsstyrelsen i Uppsala län* finner det nödvändigt att samhället reagerar mot den manliga prostitutionen även genom straff och har härom anfört:

Lösdriverilagen lär icke bli tillämplig annat än i vissa fall, och detta gäller jämväl efter den föreslagna ändringen. Någon tillrättaförande behandling torde icke kunna äga rum i nämnvärd omfattning med nuvarande lösdriverilagstiftning. Det föreslagna nya stadgandet i barnavårdslagen blir icke tillämpligt annat än under vissa förutsättningar, och dessutom torde en del av de unga manliga prostituerade vara av sådan psykisk och moralisk beskaffenhet, att de icke utan allvarliga vådor för kamraterna kunna vårdas på skyddshem. Om mot straff för manlig prostitution invändes, att den kvinnliga lämnas utan sådan reaktion, torde kunna anföras, att de manliga prostituerade äro mera enhetligt asociala än de kvinnliga. Det synes därför som om starka skäl tala för att lagstiftningen kompletteras med bestämmelser om straff för den som mot betalning utövar homosexuella handlingar. Den danska strafflagen synes därvid kunna tjäna såsom förebild.

Föreningen Sveriges landsfogdar har likaledes ansett den föreslagna ändringen av lösdriverlagen icke vara tillfyllest, då denna endast kunde komma till användning vid särskilt kvalificerad prostitution, samt har förordat en föreskrift i huvudsaklig överensstämmelse med den danska lagens stadgande om straff för den som mottager betalning för otukt med person av samma kön. Jämväl enligt *Stockholms rådhusrätts* mening borde den drabbas av straff som vanemässigt utbjuder sig till homosexuell otukt och därför betingar sig vederlag. Ett sådant straffbud skulle måhända även kunna i viss mån avskräcka från de i dessa kretsar ej ovanliga utpressningsförsöken.

Justitiekanslersämbetet har anfört följande.

Vad angår den av strafflagberedningen föreslagna ändringen i lösdriverlagen vill ämbetet ifrågasätta, huruvida icke åtminstone för tiden till dess en mera tidsenlig sådan lag kommer till stånd samhällets ingripande mot de manliga prostituerade, som ej äro helyrkesprostituerade, bör taga formen av straff. Det förefaller också mindre lämpligt att såsom grund för ingripande enligt lösdriverlagen angiva ett förfarande, vilket oftast skulle falla under strafflagen och följaktligen såsom ett brott drabbas av straff. Komme åtals- eftergift ej till stånd, skulle vederbörande för samma sak först bli straffad och därefter behandlad som lösdriverare. För dem, som mot betalning låta bruka sig till homosexuella handlingar utan att själva vara homosexuella, synes ganska strängt straff vara på sin plats.

Beträffande personer i åldern 18—21 år torde däremot det ingripande, som mot dem må vara påkallat ur nu ifrågavarande lagstiftnings synpunkt, åtminstone där fråga ej är om mera utpräglat asociala personer, lämpligen kunna ske jämlikt barnavårdslagen. Emot den i förslaget till ändring av barnavårdslagen uppställda förutsättningen för ingripande kan emellertid göras samma invändning som den nyss beträffande lösdriverilagen framställda. Utan att närmare ingå på den svårösta frågan, vilka förutsättningar som här skola uppställas för ingripande enligt barnavårdslagen, vill ämbetet framhålla, att envar, som mot ersättning tillhandagår homosexuella personer, oavsett var detta äger rum, synes böra bli föremål för åtgärd enligt lagen.

Införes, såsom skett i förslaget, i 22 § barnavårdslagen ett mom. e), lärer detta medföra även åtskilliga andra ändringar i lagen.

Enahanda synpunkter ha anförts av *hovrätten över Skåne och Blekinge. Socialstyrelsen* har förklarat sig i princip intet hava att erinra mot beredningens förslag i denna del men har anmärkt att i fråga om lösdrivarlagen uttrycket »vanemässigt» syntes vara överflödigt vid sidan av den bestämning som låge i orden »beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande». Vidare borde 22 § d) barnavårdslagen samtidigt med införandet av det nya mom. e) i samma paragraf erhålla den av lösdriverilagstiftningskommittén förordade lydelsen, genom vilken ett omhändertagande av sedeslös ungdom skulle möjliggöras i ökad utsträckning. — *Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* har för sin del ifrågasatt, om icke antagandet av lösdriverilagstiftningskommitténs ifrågavarande förslag skulle giva tillräckliga medel till bekämpandet av homosexuell prostitution hos ungdom mellan 18 och 21 år. Som skäl för att förbundet ställt sig tveksamt till införande av det av strafflagberedningen föreslagna tillägget till 22 § barnavårdslagen har förbundet, med utgångspunkt från stadgandet i mom. d) av nämnda paragraf, anfört följande.

Vid utformandet av denna bestämmelse liksom bestämmelsen i 22 § mom. c) torde man särskilt velat undvika, att barnavårdsnämnds ingripande skulle få karaktären av straff för en enstaka handling, varigenom barnavårdsnämnd i allmänhetens ögon skulle komma att framträda som ett slags domstol eller polismyndighet. I det av strafflagberedningen föreslagna nya momentet har man frångått de mera allmänna kriterierna på missanpassning med därav följande behov av uppfostringsåtgärder samt i stället gjort barnavårdsnämnds skyldighet och rätt att ingripa beroende på vissa bestämda handlingar eller yttranden t. o. m. vid enstaka tillfällen. Då dessa handlingar eller yttranden under liknande omständigheter samtidigt skulle vara belagda med fängelse eller böter, skulle barnavårdsnämnds ingripande i ett sådant fall, därvid givetvis måste förutsättas att åtal eftergives, i särskilt hög grad komma att uppfattas som straff för personens beteende.

Jämväl *styrelsen för Sveriges advokatsamfund* har funnit det föreslagna tillägget till 22 § barnavårdslagen ägnat att väcka betänkligheter. Så som regeln formulerats kunde den giva en barnavårdsnämnd anledning att omhändertaga även den som mer passivt läte sig brukas till homosexuell otukt och detta oavsett om i övrigt skäl funnes för antagande att särskilda åtgärder från samhällets sida vore påkallade.

Beredningens förslag beträffande *avsättning eller suspension* såsom påföljd av homosexuella handlingar har givit anledning till erinringar i olika riktningar. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har anmärkt att 2 kap. 18 § strafflagen lämnade möjlighet öppen att underlåta att döma till avsättning och suspension, om ämbetsman, till vars ämbete hörde att undervisa eller uppfostra ungdom, dömdes till straffarbete för otukt med ungdom som han i kraft av sitt ämbete hade till undervisning eller uppfostran. Dylik möjlighet syntes böra undanröjas. Länsstyrelsen ville därjämte ifrågasätta, huruvida lagstiftningen över huvud borde lämna domstolarna möjlighet att vid en

så svår förseelse döma till blott suspension. Anledning saknades att i lärar-
ämbete bibehålla en person som blivit dömd till frihetsstraff för sådan hand-
ling. Önskvärt vore vidare, att möjligheter tillskapades för att från lärar-
befattning avsätta person, som på grund av sin sinnesbeskaffenhet blivit be-
friad från straff för dylik handling. *Överståthållarämbetet* har yttrat att det
vore otillfredsställande att lärare, som för homosexuell handling mot annan
ungdom än den han hade för uppfostran eller undervisning dömdes till fäng-
else, skulle undgå avsättning eller suspension, såvida icke särskilda omstän-
digheter föranledde ådömande av dylik påföljd. Även om risken för att lä-
raren skulle företaga sexuella handlingar mot sina elever vore utesluten,
syntes det ämbetet för undervisningsväsendets anseende i hög grad menligt,
om läraren finge fortsätta sin undervisning. Ämbetet ville för sin del för-
orda att avsättning eller suspension undantagslöst skulle ådömas, så snart
någon dömdes till fängelse för brott enligt 18 kap. 10 § strafflagen, och att
fakultativt ådömande av sådan påföljd endast skulle få äga rum vid sådana
lindrigare förseelser mot nämnda lagrum, som endast förskyllde böter.

Svea hovrätt har i denna fråga anfört:

Nu berörda spörsmål är av stor betydelse ej blott beträffande de grupper
befattningshavare, som särskilt uppmärksammats av beredningen — lärare,
läkare och präster — utan även eljest. Officerskåren, som har så mycket
med manlig ungdoms utbildning att göra, bör här komma i betraktande, likaså
domarkåren, vars auktoritet ej bör få spillas därigenom att personer, kända
för homosexuella böjelser, ej kunna därifrån avlägsnas. Liknande synpunkter
göra sig gällande på andra områden, särskilt i fråga om chefsbefattningar.
Enligt hovrättens mening bör därför möjlighet *alltid* stå öppen att, då befatt-
ningshavare enligt 18 kap. 10 § strafflagen dömes till lindrigare straff än
straffarbete, tillika döma till avsättning eller till mistning av befattningen på
viss tid, när omständigheterna det föranleda. Hovrätten delar ej heller bered-
ningens mening att de av beredningens förslag till ändring i 18 kap. straff-
lagen betingade ändringarna i instruktioner och andra förut berörda författ-
ningar utan olägenhet kunna ställas på framtiden. Tvärtom synes det hov-
rätten vara av vikt att alla hithörande frågor prövas och avgöras i ett sam-
manhang.

Justitiekanslersämbetet framhåller att om beredningens förslag genomfördes
något ingripande icke skulle kunna ske mot t. ex. en officer som i sin bostad
företoge sexuella handlingar mot värnpliktiga, fyllda 21 år, eller mot en
domare, som förföre på enahanda sätt beträffande likaledes vuxna personer.
Bleve det känt, att officeren eller domaren gjort sig skyldig till sådana hand-
lingar, vore ett ingripande otvivelaktigt påkallat såväl av nödvändigheten att
upprätthålla domarämbetets eller officerstjänstens auktoritet som ock av
hänsyn till de kårer vederbörande tillhörde. Enligt ämbetets mening krävde
lagförslagets upphöjande till lag obetingat ett samtidigt införande av möjlig-
heter att från allmän tjänst eller befattning skilja personer som gjort sig
skyldiga till homosexuella gärningar. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har erinrat
att 25 kap. 20 § strafflagen icke torde anses tillämplig på officerare, under-
officerare eller underbefäl vid krigsmakten, och att gällande lydelse av 29 §
strafflagen för krigsmakten icke syntes omfatta de fall som avses i 18 kap.

10 § allmänna strafflagen. Med anledning därav har länsstyrelsen ifrågasatt, huruvida icke en komplettering av strafflagen för krigsmakten erfordrades.

I några yttranden ifrågasattes däremot huruvida icke de föreslagna bestämmelserna ginge för långt. Styrelsen för *föreningen Sveriges häradshövdingar* har sålunda anfört:

Därest ämbetsman dömes till ansvar enligt 18 kap. 13 § förutsattes enligt 25 kap. 20 § för påföljdens inträde att av gärningen kommit »synnerlig fara» för förförelse av ungdom, som han har till undervisning eller fostran. Enligt förslaget skulle däremot, om den otuktiga gärningen varit homosexuell, påföljden kunna ådömas även om dessa förutsättningar icke äro för handen. Ehuru beredningen själv om de i 10 § tredje stycket omförmälda fallen uttalar att de i själva verket i viss utsträckning äro rena ordningsförseelser, skulle likväl enligt beredningens förslag ifråga om dem icke krävas, vare sig att fara för förförelse uppkommit, än mindre synnerlig fara, eller att den som utsatts för faran varit någon som ämbetsmannen hade till undervisning eller fostran. Till en så betydande skillnad i statens reaktioner mot otuktiga homosexuella gärningar och annan otukt torde skäl icke föreligga. Stadgandet är även i övrigt ägnat att ingiva allvarliga betänkligheter. Möjligheten av en så allvarlig påföljd, som avsättning eller suspension dock är, kan icke anses motiverad ifråga om »ordningsförseelser» och skulle otvivelaktigt giva utpressare ytterligare ett kraftigt vapen i hand. Av nu anförda skäl synes den föreslagna nya punkten i 25 kap. 20 §, om den ej anses kunna helt utgå, i varje fall böra till sin räckvidd begränsas till närmare överensstämmelse med grunderna för lagrummet i övrigt.

Svenska läkaresällskapets sektioner för social medicin samt psykiatri och neurologi ha ifrågasatt lämpligheten av att en ämbetsman till vars ämbete hör att undervisa eller uppfostra ungdom skulle kunna dömas till avsättning eller suspension även då brottet begåtts mot annan person än elev. En sådan ämbetsman kunde vara en utmärkt lärare och om han icke visade sina homosexuella böjelser i förhållande till sina elever syntes det icke äga någon förnuftig mening att genom avsättning tillfoga honom social ruin och därmed ytterligare förstärka skadorna av det straff vartill han blivit dömd. *Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala* har visserligen funnit det angeläget att lärare och uppfostrare, vilka gjort sig skyldiga till förseelser av här avsett slag, kunde skiljas från sina befattningar, men har avstyrkt de föreslagna bestämmelserna under erinran om möjligheten att med stöd av ett läkareintyg förtidspensionera lärare och uppfostrare i sådana fall, där detta med hänsyn till deras läggning och föregående kunde anses påkallat. Att beröva en person varje rätt till pension på grund av ett själslyte, som han icke rådde för, syntes nämligen fakulteten stå i strid med den allmänna rättsuppfattningen.

Såsom av det förestående framgår har i åtskilliga yttranden tillstyrkts att regler om *åtalseftergift* införas för att därigenom åstadkomma önskvärd medicinsk behandling av konstitutionellt homosexuella. Införande av möjlighet till *åtalseftergift* tillstyrkes jämväl i flera andra yttranden. I en del yttranden föreslås institutet böra komma till mera vidsträckt användning än strafflagberedningen föreslagit. *Socialstyrelsen* har sålunda ifrågasatt, om

det borde anbefallas särskilt stor försiktighet med åtalseftergift beträffande homosexuella lärare, i varje fall där kastring komme till stånd. I fråga om vissa sexualförseelser på allmänna platser borde åtalseftergift, under förutsättning att skyddsåtgärd vidtoges, också i det hela kunna äga rum i större utsträckning än vad strafflagberedningen syntes ha tänkt sig. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har, med anledning av vad beredningen uttalat angående homosexuella handlingar mellan jämnåriga och i utvecklingsavseende jämställda unga människor, föreslagit att möjlighet till åtalseftergift skapades i sådana fall, även om betryggande åtgärd till förebyggande av återfall icke vidtagits. Då en åklagares rätt till åtalseftergift uppenbarligen icke kunde betaga en målsägande hans rätt till talan, borde det föreslagna stadgandet förtydligas så att misstag härutinnan uteslötes. *Landsfogden i Uppsala län* uttalar att, då eftergift av åtal kunde återkallas, det för möjlighet till eftergift borde vara tillräckligt, att det på betryggande grund kunde antagas, att återfall i brottet icke komme att ske.

Införande av möjlighet till åtalseftergift har avstyrkts av bl. a. *Svea hovrätt*, som erinrat att den föreslagna bestämmelsen avsåge ett fall av helt annan art än de i den nya rättegångsbalken åsyftade och att på sedlighetsbrottens område även andra fall föreläge, där likartade synpunkter gjorde sig gällande. Kravet på följdriktighet inom strafflagstiftningen talade för att frågan om åtalseftergift upptoges till prövning i ett större sammanhang. Betänksamhet rörande lämpligheten att införa dylika principiellt viktiga regler på en enstaka punkt av strafflagen har anmälts även av *hovrätten för Övre Norrland*, som uttalat att hovrätten icke vore beredd att fatta slutlig ståndpunkt till lämpligheten av förslaget om åtalseftergift, vilket syntes innebära en kompromiss mellan sådana medicinska synpunkter, som just vid homosexualbrottet inställde sig, och mera allmänt kriminalpolitiska överväganden. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har likaledes funnit det föreslagna stadgandet om åtalseftergift diskutabelt och avstyrkt detsamma. Bortsett från att förfarandet icke ägde någon motsvarighet beträffande andra brott, öppnade föreskriften möjlighet att straffriheten sträcktes längre än lämpligt vore med hänsyn till gärningarnas farlighet för samhälle och individer. Enligt *poliskammaren i Hälsingborg* skulle en bestämmelse om åtalseftergift kunna medföra att respekten för straffbudet avtogs. Ett ytterligare skäl att här gå fram med försiktighet vore att homosexualitet troligen förekomme i relativt större utsträckning bland de högre samhällsklasserna och att fara föreläge för att bestämmelserna i det allmänna medvetandet finge karaktären av en klasslagstiftning. *Poliskammaren i Göteborg* har anfört att några berättigade anmärkningar veterligen ej riktats mot polismyndigheterna för att de icke skulle ha vid undersökningar av hithörande slag förfarit med den takt och diskretion som brottens ömtåliga natur krävt samt att domstolspraxis torde bestyrka, att anställda åtal ej på något sätt varit att betrakta som socialt upprörande. Möjligheten till åtalseftergift beträffande det ytterst begränsade straffbara området enligt beredningens förslag syntes därför vara skäligen behövlig. Även *kriminalpolisintendenten i Göteborg* har funnit möjligheten

till åtalseftergift giva anledning till betänkligheter såväl ur principiell synpunkt som med hänsyn till de praktiska konsekvenserna.

Beträffande detaljutformningen av bestämmelserna om åtalseftergift har *Göta hovrätt* uttalat önskvärdheten av att i lagtexten genom exemplifiering angåvas vad som närmast vore avsett med att »betryggande åtgärd» vidtagits till förebyggande av återfall. *Socialstyrelsen* anser det erforderligt att åklagarmyndigheterna erhålla upplysande vägledning i fråga om normerna för institutets tillämpning. Jämväl *landsfogden i Stockholms län* har, under erinran om vikten av enhetlighet i lagtillämpningen, anmärkt att närmare bestämmelser om förutsättningarna för åtalseftergift borde meddelas. *Fångvårdsstyrelsen*, enligt vars mening stor försiktighet med åtalseftergift borde iakttas, har anfört att enhetlighet i tillämpningen bättre syntes kunna ernås, om prövningen förlades till justitiekanslersämbetet. Enahanda uttalande har gjorts av *länsstyrelsen i Stockholms län*, medan *länsstyrelsen i Uppsala län* ansett någon särskild prövningsinstans utöver landsfogde resp. förste stadsfiskal ej lämpligen böra anordnas, då därigenom kunde uppstå risk för publicitet som kunde utnyttjas till utpressning. *Poliskammaren i Malmö* har förklarat att rätten att eftergiva åtal i stad, som är undantagen från området för landsfogdes polisverksamhet, borde tillkomma polismästaren därstädes samt att denne borde kunna verkställa häktning oavsett att läkarundersökning ej hunnit företagas. *Sinnessjuknämnden*, som finner åtalseftergift principiellt vara synnerligen lämplig, förklarar sig emellertid icke kunna godtaga det sätt, varpå enligt beredningens förslag denna fråga ordnats. Enligt förslaget komme det att bli åklagarens sak att bestämma vilken åtgärd som skulle vidtagas, och han vore icke kompetent att bestämma härutinnan. Såväl intagande å sinnessjukhus som ställande under tillsynsvård vore så ömtåliga åtgärder att de icke borde vidtagas utan ingående sakkunnig prövning i varje särskilt fall. *Medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala* har uttalat önskvärdheten av att den undersökande läkaren finge sig förelagt att yttra sig angående lämpligheten av åtalseftergift för att skapa tillräcklig säkerhet för att den undersöktes medikopsykologiska förhållanden vid åtalseftergiftens tillämpande vunne beaktande. Fakulteten har vidare ifrågasatt huruvida själstillståndet hos en för homosexuell otukt misstänkt person under pågående polisutredning vore sådant att han därunder borde förmå till fatta ståndpunkt i en angelägenhet av sådan vikt som kastrering. En av fakultetens ledamöter, professorn *E. L. Backman*, har bestämt reserverat sig mot förslaget att uppställa kastrering såsom villkor för åtalseftergift. Inom medicinska fakulteten vid universitetet i Lund har dess ledamot professorn *G. V. Backman* gjort enahanda uttalande.

Anmärkas må slutligen att *socialstyrelsen* och *läkaresällskapet* uttalat, att åtgärderna mot homosexualiteten jämväl borde bestå i profylaktiska åtgärder, såsom förbättrad sexualundervisning i skolorna samt dylik undervisning för uppfostrare, lärare och lärarinnor, ävensom en vetenskapligt lagd och socialt inriktad upplysningsverksamhet.

Otukt med djur.

Såsom inledningsvis berörts, upptager 18 kap. 10 § strafflagen en straffbestämmelse även för den som övar otukt med djur, s. k. tidelag.

Enligt det förslag till ändring av 18 kap. 10 § strafflagen, som framlades i 1935 års promemoria, skulle bestämmelsen om straff för tidelag utgå ur strafflagen. Till stöd för den föreslagna strafffriheten åberopades därvid att straffet för tidelag ej kunde sägas fylla någon egentlig uppgift, i all synnerhet som de, vilka beginge dylika gärningar, ofta vore mer eller mindre psykiskt defekta. Vidare framhölls, att dylika handlingar i allmänhet företoges i största avskildhet och att, om förhållandet ändock skulle bli upptäckt, ett straffrättsligt förfarande genom den uppmärksamhet som därigenom påkallades ofta nog syntes göra mera skada än nytta. Slutligen erinrades att för de säkerligen mycket sällsynta fall, där ett behov av straffinskridande mot otuktiga handlingar med djur även enligt rådande rättsuppfattning kunde anses föreligga, andra straffbestämmelser i 18 kap. (13 och 16 §§) torde erbjuda möjligheter till erforderlig reaktion.

Strafflagberedningen har i sitt nu föreliggande förslag helt anslutit sig till vad sålunda anförts i 1935 års promemoria. I de över beredningens förslag avgivna yttranden, däri frågan berörts, tillstyrkes allmänt att bestämmelsen om straff för tidelag utmönstras ur strafflagen. *Landsfogdarna i Stockholms och Östergötlands län* ha dock anmält betänkligheter häremot, därvid den förre anmärkt, att om straffbestämmelsen upphävdes, andra bestämmelser erfordrades för att möjliggöra omhändertagande och rättspsykiatrisk undersökning av personer, som övat otukt med djur.

Departementschefen.

Stadgandet i 18 kap. 10 § strafflagen kvarstår oförändrat sedan tillkomsten av 1864 års strafflag. Under straffbestämmelsen innefattas som förut nämnts dels otukt med annan person »emot naturen», vartill hänföres homosexuell otukt, dels ock otukt med djur, s. k. tidelag.

Beträffande h o m o s e x u e l l o t u k t ha på senare tid, under åberopande av den medicinska forskningens rön i fråga om homosexualitetens natur och orsaker, yrkanden framställts om en lagändring i syfte att inskränka straffbarheten för dylika handlingar. Dessa krav ha utgått från det förhållandet att, såsom numera torde få anses klarlagt, homosexuella handlingar ofta äro betingade av en konstitutionell särart som yttrar sig däri att den sexuella driften är uteslutande eller i övervägande grad riktad mot personer av det egna könet. Det är tydligt att ett straffhot icke kan ändra den biologiskt betingade anomali som den konstitutionellt homosexuelles böjelse för sexuella förbindelser med personer av samma kön utgör. Erfarenheten har också visat att straffbudet icke kunnat upprätthållas. Såsom under utredningen framhållits sker åtal endast i ett fåtal, tämligen godtyckligt utvalda fall.

Att ett straffbud sålunda icke efterleves och icke heller kan upprätthållas är givetvis synnerligen betänkligt. Det är fördenskull ur allmän synpunkt

önskvärt att, såsom riksdagen hemställt, en revision av stadgandet i 18 kap. 10 § strafflagen genomföres. Ett skäligt hänsynstagande till de människor som lida av homosexuell läggning talar likaledes för att ändrade bestämmelser meddelas. Riksdagen har också senast innevarande år uttalat sig för en begränsning av det straffbara området och understrukit angelägenheten av en sådan reform. Det förslag som i detta syfte utarbetats av strafflagberedningen synes i huvudsak ägnat att läggas till grund för ny lagstiftning i ämnet.

I fråga om grunderna för denna lagstiftning har strafflagberedningen — i överensstämmelse med riksdagens ståndpunkt — föreslagit, att det generella straffbeläggandet av homosexuella handlingar skulle upphävas och att straff skulle inträda endast i vissa särskilda fall. I de över förslaget avgivna yttrandena har denna ståndpunkt också så gott som undantagslöst vunnit anslutning såvitt angår de konstitutionellt homosexuella. Olika meningar ha däremot kommit till uttryck i frågan, huruvida även homosexuella handlingar av personer vilka icke äro konstitutionellt homosexuella böra i den utsträckning som beredningen föreslagit undandragas straff. Såsom Svea hovrätt framhållit kan det tänkas, att det generella straffbudet bidrager till att vidmakthålla den allmänna motviljan mot homosexualitetens yttringar och därigenom motverkar dessas spridning utanför de konstitutionellt homosexuella krets. Ett upphävande av den principiella straffbarheten medför också, såsom i ett annat yttrande påpekats, att polismyndigheten icke får samma möjlighet som hittills att ingripa mot osunda företeelser. Å andra sidan synes det — såsom strafflagberedningen framhållit — icke vara möjligt att i tillämpningen draga någon bestämd gräns mellan konstitutionellt homosexuella och andra. Det torde också vara ogörligt att i det allmänna rättsmedvetandet finna erforderligt stöd för en regel som lämnar utanför straffbudets tillämpningsområde homosexuella handlingar av dem som äro mest hemfallna däråt men däremot stadgar straff för dem som endast mera sporadiskt göra sig skyldiga därtill. Vad åter angår synpunkten att polisen genom den principiella straffbarhetens upphävande skulle avsevärt inskränkas i möjligheten till ingripande torde, såsom strafflagberedningen jämväl anmärkt, med fog kunna framhållas, att denna möjlighet icke enbart är av godo. Det lär icke kunna bestridas, att det mången gång är stötande att polis skall ingripa i personliga förhållanden av den intima natur som här är i fråga. Såsom framhålles redan i 1935 års promemoria kan framdragandet i offentlighetens ljus av homosexuella handlingar mellan vuxna och ansvariga personer medföra en viss smittorisk genom att giva näring åt sensationslystnad och skandalhunger.

Justitiekanslersämbetet har, liksom vissa andra myndigheter, uttalat sig för att nu ifrågavarande lagstiftning borde, med bibehållande av den principiella straffbarheten för homosexuell otukt, inskränkas till införande av möjlighet att eftergiva åtal mot konstitutionellt homosexuella. Detta torde dock icke vara tillfyllest. Åtal skulle säkerligen underlätas i den utsträckning att tillämpningen av straffbudet — på sätt nu är förhållandet — skulle inskränka sig till undantagsfall.

Med full insikt om nödvändigheten av att söka motverka spridningen av homosexuella vanor finner jag övervägande skäl tala för den av strafflagberedningen intagna ståndpunkten att homosexuella handlingar böra vara straffbelagda endast när särskilda omständigheter därtill föranleda. Utomlands ha också generella straffbestämmelser för homosexuell otukt i många länder ansetts kunna undvaras. Med hänsyn härtill synas sådana icke heller i vårt land oundgängligen nödvändiga.

Av medicinalstyrelsen har hävdats att, då den konstitutionellt betingade homosexualiteten vore att anse som ett lyte, samhällets reaktion mot en konstitutionellt homosexuell, som begått en otillåten homosexuell handling, borde utgöras av omhändertagande för medicinsk vård i stället för straff. Samma mening har uttalats av sinnessjuknämnden liksom i vissa andra yttranden från medicinskt håll. Den omständigheten att en person är konstitutionellt homosexuell kan dock icke föranleda, att alla utslag av hans böjelse skola lämnas utan straff. Såsom strafflagberedningen framhållit äro jämväl yttringarna av den normala könsdriften i samhällsordningens intresse underkastade begränsningar. Medicinalstyrelsens åsikt torde därför icke vara hållbar ur kriminalpolitisk synpunkt. Jag vill således ansluta mig till beredningens uppfattning att, om straffbarheten för homosexuella gärningar inskränkes till sådana fall där särskilda skäl tala för straff, anledning saknas att göra skillnad mellan konstitutionellt homosexuella och andra som begå homosexuella handlingar. Vad nu sagts innebär emellertid icke något ståndpunktstagande i frågan, under vilka förutsättningar en konstitutionellt homosexuell person må förklaras otillräknelig enligt strafflagens allmänna bestämmelser härom. Denna fråga kommer att bli föremål för närmare överväganden i samband med behandlingen av strafflagberedningens betänkande angående strafflagens tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m. m.

I fråga om de samhällsintressen som vid ett upphävande av den generella straffbarheten för homosexuell otukt påkalla skydd genom särskilda lagbestämmelser är jag i stort sett ense med strafflagberedningen. I första hand torde sålunda straffbud vara erforderliga för att skydda barn och ungdom mot homosexuella förgripelser. Många manliga homosexuella eftersträva företrädesvis förbindelse med yngre personer. Erfarenheten synes också giva vid handen, att ungdom i genombrottsåldern kan vara särskilt mottaglig för påverkan i homosexuell riktning. Därutöver synes i vissa fall straffbarhet böra föreligga för homosexuella handlingar, begångna under sådana förhållanden att andra särskilda skäl tala för straff. Att sådana yttringar av homosexualitet som kränka allmän ordning och anständighet böra vara straffbelagda synes mig också klart. Jag är vidare ense med beredningen om behovet av lagstiftningsåtgärder för att hindra att manlig ungdom hemfaller åt prostitution. I likhet med beredningen finner jag det också angeläget, att möjlighet finnes att i större utsträckning än som följer av vanliga regler från tjänsten skilja lärare eller andra till vilkas tjänst hör att undervisa eller uppfostra ungdom, om de göra sig skyldiga till homosexuella handlingar.

Såsom strafflagberedningen framhållit är skyddet för barn och ungdom starkare motiverat för de yngsta åldersklasserna än för de äldre. Vål är det möjligt att barn som ej ännu kommit i pubertetsåldern ej alltid taga djupare intryck av ett tillfälligt homosexuellt övergrepp mot barnet. Det torde likväl vara synnerligen välgrundat att med kraft söka avvärja alla angrepp mot barnets integritet i nu förevarande hänseende. Beträffande heterosexuell otukt gäller som bekant ett ovillkorligt skydd för barn under 15 år. Beredningen har icke upptagit något motsvarande stadgande om ovillkorligt skydd mot homosexuell otukt. Förslaget innehåller allenast stadgande om straffskärpning i eljest föreslagna bestämmelser om sådan otukt, därest brottet begås mot den som ej fyllt 15 år.

Detta synes mindre tillfredsställande. Enligt min mening bör i första hand — i anslutning till vad som stadgas om heterosexuell otukt i 18 kap. 8 § — meddelas ett ovillkorligt förbud mot homosexuell otukt med barn som ej fyllt 15 år. Möjligen kunde det ifrågasättas att stadga undantag för den händelse att den som övar otukt med barnet själv är endast obetydligt över 15 år. Något sådant undantag finnes emellertid ej stadgat beträffande heterosexuell otukt och att göra skillnad i detta avseende mellan homosexuell och heterosexuell otukt synes icke motiverat. Jag vill framhålla, att i sådana fall, då den som övat otukt med barnet är under 18 år, åtalseftergift kan komma i fråga enligt bestämmelser som jag i annat sammanhang förordat. Sådana fall, då åldersskillnaden är mycket ringa, påkalla givetvis en mild bedömning ur straffrättslig synpunkt.

Beträffande innebörden av att såsom förutsättning för straffbarhet skall gälla, att gärningen begås mot någon som ej uppnått viss ålder, vill jag, med anledning av uttalanden i vissa yttranden, erinra om den ståndpunkt som högsta domstolen nyligen intagit i mål om ansvar enligt 18 kap. 8 §¹ för otukt med barn under 15 år. Den tilltalade dömdes av högsta domstolen till ansvar i målet, enär det var uppenbart att, om han än icke med säkerhet visste att barnet ej fyllt 15 år, det likväl måste ha framstått som synnerligen tvivelaktigt för honom huru därmed förhöll sig. Med denna tolkning torde några särskilda svårigheter vid tillämpningen av de subjektiva rekvisiten ej behöva uppkomma.

Jag övergår härefter till frågan om straffrättsligt skydd för barn i åldern 15—18 år mot homosexuell otukt. Strafflagberedningens förslag innebär i denna del, att envar som övar homosexuell otukt med någon som ej fyllt 18 år eller som söker förmå honom därtill skall fällas till straff, om han själv vid tiden för gärningens begående fyllt 21 år.

Åldersgränsen för straffskyddet, 18 år, står i överensstämmelse med en gränsdragning som redan skett i vissa andra lagrum i kapitlet, nämligen 2 a och 8 a §§. Enligt 2 a § må straff ej ådömas den som vid otukt mellan släktingar i rätt upp- och nedstigande led själv är under 18 år. I 8 a § stadgas straff för den som, i annat fall än förut angivits i kapitlet, genom grovt missbruk av överordnad ställning förmår kvinna som ej fyllt 18 år till otukt. Det

¹ NJA 1941 s. 466; jfr även 1942 s. 420.

synes därför vara naturligt att även i nu förevarande sammanhang anknyta till 18-årsgränsen.

Den av beredningen föreslagna bestämmelsen om ovillkorligt skydd för den som ej fyllt 18 år mot homosexuella handlingar gäller som nyss nämnts allenast om gärningsmannen själv fyllt 21 år. Emellertid kan straff för den som ej fyllt 21 år komma att inträda enligt den allmänna bestämmelsen i beredningens förslag om straff för den som förmår eller söker förmå annan av samma kön under 21 år till otukt med sig och som därvid utnyttjar den andres oerfarenhet eller beroende ställning.

Mot de nu berörda bestämmelserna i förslaget kan anföras, att de erbjuda en ganska invecklad reglering. Enligt min mening är det av största vikt att de nya straffbestämmelserna bli sådana att de kunna lätt tillägnas av det allmänna rättsmedvetandet. Reglerna måste därför vara enkla och framstå såsom naturliga. Jag finner det mest ändamålsenliga vara att giva även ungdomen i åldern 15—18 år ett ovillkorligt straffskydd, så snart gärningsmannen fyllt 18 år och alltså uppnått den allmänna straffmyndighetsåldern. Större fasthet åt bestämmelserna och bättre överensstämmelse med straffsystemet i övrigt vinnes, om i lagen icke meddelas någon sådan strafffrihetsregel som enligt beredningens förslag i viss utsträckning skulle gälla för den som är i åldern 18—21 år. Att den som själv är i åldern 15—18 år enligt den av mig förordade bestämmelsen blir fri från straff innebär ej annat avsteg från allmänna regler om straffbarhet än att strafffrihet medgivits i stället för att eljest straffnedsättning bort äga rum. Denna avvikelse är allenast en naturlig följd av att han själv tillhör den åldersgrupp som skall skyddas.

Beträffande förutsättningarna i subjektivt hänseende för att i det särskilda fallet döma till straff för otukt med den som ej fyllt 18 år kan jag hänvisa till vad jag anförut om otukt med den som ej fyllt 15 år.

Såsom förut nämnts innebär strafflagberedningens förslag visst skydd mot homosexuella närmanden även för ungdom i åldern 18—21 år, i det att beredningens förslag innehåller en allmän bestämmelse om straff för den som förmår eller söker förmå någon av samma kön under 21 år till otukt med sig och därvid utnyttjar den andres oerfarenhet eller beroende ställning. Såsom skäl för begränsningen av skyddet till dem som ej fyllt 21 år har beredningen anförut, att man i fråga om personer som nått myndig ålder hade rätt att räkna med en mera allmän mognad och förmåga att självständigt bestämma om sitt sexuella liv.

Någon motsvarighet till den åldersgräns som här angivits har icke eljest upptagits i strafflagen. Den medför ur mera formell synpunkt den mindre tillfredsställande konsekvensen, att den som själv är under 21 år, och således befinner sig i den skyddade åldern, enligt ordalagen kommer att straffas för otukt med annan person under samma åldersgräns, om de av beredningen i övrigt angivna förutsättningarna äro för handen. Detta kan i tillämpningen komma att förefalla egendomligt. Av större vikt är emellertid, att ett praktiskt behov av skydd mot homosexuella närmanden otvivelaktigt före-

ligger även för andra än dem som äro under 21 år. I yttrandena ha särskilt berörts sådana fall, då lärare göra sig skyldiga till homosexuell otukt med elever som fyllt 21 år. Man kan även nämna sådan otukt mellan föräldrar och barn. Det är uppenbarligen av vikt att kunna inskrida med straff även i dylika fall.

Även i vissa andra situationer torde det vara nödvändigt att kunna ingripa med straff med anledning av otukt utan att vara bunden av en sådan åldersgräns som beredningen föreslagit. Det torde sålunda böra finnas straff för överordnade eller arbetsgivare, som missbruka sin ställning gentemot underordnade eller anställda för att förmå dem till homosexuell otukt. Särskilt inom manliga förläggningar eller vid utbildningsanstalter kan föreligga en fara för att befäl eller lärare öva obehörig påtryckning på dem de äro satta att leda. Viss risk föreligger också att äldre kamrater mer eller mindre systematiskt angripa nykomlingar med homosexuella närmanden. Såsom Göta hovrätt framhållit kunna vägande skäl åberopas för att, efter danskt mönster, meddela en bestämmelse om straff för den som förmår annan av samma kön till otukt medelst grovt missbruk av den andres beroende ställning i tjänsten eller i ekonomiskt avseende.

Med hänsyn till det anförda kan jag icke finna tillrådligt att begränsa straffskyddet till dem som ej uppnått myndig ålder. Strafflagberedningen har själv understrukt, att det ur samhällets synpunkt måste anses angeläget att förhindra att tendensen till homosexuella handlingar utbredas. Till stöd för en mera omfattande straffbestämmelse än den beredningen föreslagit talar även att det på det straffrättsliga området är särskilt angeläget att gå fram med försiktighet så att man icke — på grund av en alltför långtgående ändring — efter någon tid tvingas mer eller mindre långt tillbaka mot den tidigare ståndpunkten. Denna synpunkt har i yttrandena särskilt understrukits av Svea hovrätt.

Såsom förutsättning för straffbarhet vid otukt med person över 18 år torde till en början, i anslutning till strafflagberedningens förslag, böra upptagas, att gärningen skett under utnyttjande av annans oerfarenhet.

För att utnyttjande av annans oerfarenhet skall kunna anses föreligga bör givetvis förutsättas en icke alltför obetydlig skillnad i fråga om ålder, erfarenhet på det sexuella området eller den allmänna personliga utvecklingen. I regel torde utnyttjande av annans oerfarenhet överhuvud icke kunna anses föreligga gentemot den som är kommen till myndig ålder. Den personliga utvecklingen i varje särskilt fall måste emellertid tillmätas betydelse och kan föranleda att utnyttjande av vederbörandes oerfarenhet måste anses föreligga även vid en något högre ålder. Jag vill vidare med tanke på yngre personer framhålla, att den omständigheten, att den mot vilken handlingen riktas tidigare kan ha deltagit i homosexuella handlingar, icke i och för sig utesluter att han kan anses oerfaren på området. Det är sålunda tänkbart, att en och samme person kan successivt bliva utsatt för straffbara angrepp

från två eller flera personer. Att en viss person lyckats i sitt uppsåt medför icke, att andra skulle kunna ostraffat begagna sig av den förledde för att tillfredsställa sina böjelser.

Med utnyttjande av annans oerfarenhet har strafflagberedningen jämställt utnyttjande av annans beroende ställning. Detta alternativ har i fråga om heterosexuell otukt en nära motsvarighet i den förut berörda straffbestämmelsen i 18 kap. 8 a §, varest stadgas straff för den som genom grovt missbruk av överordnad ställning förmår kvinna som ej fyllt 18 år till otukt. Det synes lämpligt att utforma den nu ifrågasatta förutsättningen för straffbeläggande av homosexuell otukt i nära överensstämmelse med sistnämnda lagrum. Såsom villkor för straffbarhet torde fördenskull böra uppställas, att gärningen skett genom grovt missbruk av annans beroende ställning. Jag har förut anfört flera exempel på sådant missbruk och det torde icke vara behövt att närmare utveckla vad därmed bör förstås. Huruvida missbruket är att anse som grovt, får givetvis bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall.

I de yttranden som Göta hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge avgivit över strafflagberedningens förslag har blivit ifrågasatt att straffbelägga även den som med användning av berusande medel förmår annan till homosexuell otukt eller, efter att ha använt bedövande medel mot annan, gör sig skyldig till homosexuell otukt med honom. Tillräcklig anledning att vid sidan av förut angivna straffbestämmelser upptaga särskilda bestämmelser för nu angivna fall torde emellertid icke föreligga. Användning av bedövande medel torde kunna föranleda straff enligt 15 kap. 22 §.

Vad härefter angår strafflatituden för de homosexuella handlingar som enligt vad jag nu anfört böra beläggas med straff torde för homosexuell otukt med den som ej fyllt 15 år böra i nära anslutning till beredningens förslag stadgas straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Straffmaximum kommer i så fall att sammanfalla med maximum i 18 kap. 8 § som straffbelägger heterosexuell otukt med den som ej fyllt 15 år. I fråga om homosexuell otukt med den som fyllt 15 men ej 18 år torde vara tillfyllest att stadga straffarbete i högst två år eller fängelse. Att, såsom hovrätten över Skåne och Blekinge ifrågasatt, införa möjlighet till straffskärpning vid försvårande omständigheter synes knappast erforderligt. Beträffande slutligen homosexuell otukt med den som fyllt 18 år torde straffet för de fall, då sådan otukt enligt vad förut sagts skall vara kriminaliserad, böra bestämmas till i första hand fängelse och i andra hand straffarbete i högst två år.

Såsom förut nämnts skall enligt beredningens förslag straff inträda även för den som »söker» förmå annan av samma kön till otukt med sig, om den andre är under 18 år eller om han utnyttjat den andres oerfarenhet eller beroende ställning och denne är under 21 år. Beredningen avsåg härmed att straffbelägga även försök till förförelse. Efter det beredningens förslag framlagts ha genom 1942 års lagstiftning införts nya allmänna bestämmelser om förutsättningarna för att straffa försök, vilka upptagits i

3 kap. 13 § strafflagen. Enligt dessa bestämmelser gäller, att då någon påbörjat utförandet av visst brott utan att detta kommit till fullbordan, han skall i de fall lagen utsätter straffas för försök till brottet, såframt fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten. Straff för försök skall ej, utom i fall varom särskilt är stadgat, ådömas den som frivilligt genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes föranlett att brottet ej fullbordats. Straffet för försök skall i regel sättas under vad eljest å gärningen följa bort.

Det torde få anses uteslutet att i fråga om homosexuell otukt införa någon särskild reglering av brottets straffbarhet på försöksstadiet. I detta sammanhang synes därför endast böra upptagas stadgande att försök till homosexuell otukt, som enligt vad förut sagts skall vara kriminaliserad, straffas enligt vad som föreskrives i 3 kap. Härigenom vinnes också en betydligt mera bestämd avgränsning av de straffbara försökshandlingarna än enligt beredningens förslag. Det torde vid sådant förhållande icke, med hänsyn till de invändningar som i ett par yttranden rests mot beredningens förslag på nu ifrågavarande punkt, möta betänkligheter att stadga straff även för försöksstadiet.

De bestämmelser som jag hittills ansett mig böra föreslå torde böra utgöra 10 § i 18 kap. De olika straffbestämmelserna torde böra upptagas i särskilda stycken (moment), som vid ådömande av straff kunna åberopas vart för sig.

I vissa yttranden har påyrkats att, i analogi med vad som enligt 18 kap. 9 § gäller om heterosexuell otukt, en straffbestämmelse borde meddelas jämväl i fråga om homosexuell otukt med den som är sinnessjuk eller sinnesslö. Beredningen har icke i sitt förslag upptagit något sådant stadgande men har, i anslutning till 18 kap. 6 § 2 mom., föreslagit ett särskilt stadgande om straff för funktionär på sådan inrättning som där avses, om han övar otukt med på inrättningen intagen person av samma kön. Beredningen har ansett att genom ett dylikt straffbud skapades tillräckligt straffskydd även mot homosexuell otukt med sinnessjuk eller sinnesslös person.

Även om behovet av särskilt straffskydd mot homosexuell otukt med sinnessjuka eller sinnesslöa personer såvitt man nu kan bedöma icke är särskilt framträdande, synes det likväl principiellt motiverat att bereda dem skydd mot homosexuella närmanden. Då de icke själva kunna antagas ha kraft att avvisa vederbörande, torde en straffbestämmelse vara på sin plats. Stadgande härom synes lämpligen böra upptagas under en ny paragraf, betecknad 10 a §. Straffet torde böra utgöra fängelse eller straffarbete i högst två år.

I samma paragraf torde även böra intagas det av beredningen föreslagna mot 18 kap. 6 § 2 mom. svarande stadgandet om straff, därest vissa funktionärer göra sig skyldiga till otukt med personer som äro intagna på anstalt.

Då varken 18 kap. 6 § 2 mom. eller 9 § innehåller straff för försök till heterosexuell otukt i där angivna fall, torde det icke böra komma i fråga att i förevarande sammanhang stadga straff för försök till brott som

avses i den nya 10 a §. Detta är ur andra synpunkter icke helt tillfredsställande. Frågan om straffbarheten vid försök till brott som avses i förevarande kapitel i strafflagen torde emellertid inom kort komma att bli föremål för ett enhetligt bedömande i samband med en omarbetning av kapitlet i dess helhet.

Det är givet, att homosexuella handlingar som sára allmän ordning och anständighet icke kunna tolereras, även om det ej är fråga om sådan otukt som åsyftas med förut av mig förordade straffregler. Beredningen har med hänsyn därtill i sitt förslag till ändring av 18 kap. 10 § upptagit ett särskilt stadgande om straff för den som å allmän plats eller eljest så att allmän förargelse kan komma därav övar otukt med annan av samma kön eller med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig. I fråga om sexuella närmanden föreslog redan den s. k. reglementeringskommittén i sitt år 1910 avgivna betänkande en straffbestämmelse för den som genom ord, tecken eller annan gärning, på sätt som vore ägnat att väcka allmän förargelse, uppfordrade eller inbjöde till otukt. Förslaget föranledde icke något stadgande i ämnet, till synes väsentligen av den anledningen att bestämmelserna i 18 kap. 13 § ansågos i praxis ha erhållit en tolkning som i huvudsak omfattade de gärningar kommittén avsett med sitt förslag. Sedermera föreslog lösdriverilagstiftningskommittén i sitt år 1939 avgivna betänkande ett tillägg till nämnda lagrum av innehåll att detsamma skulle bli tillämpligt beträffande den som på allmän plats och anstötligt sätt inbjöde till könsförbindelse. Båda förslagen avsågo i första hand den kvinnliga prostitutionen. I vad mån för dennas bekämpande ett stadgande av angiven art är önskvärt torde i detta sammanhang icke behöva upptagas till övervägande. Såvitt angår den manliga prostitutionen anser jag emellertid införande av ett dylikt stadgande icke vara erforderligt. Med rådande tolkning av 18 kap. 13 § torde behövliga ingripanden mot handlingar av ifrågavarande natur kunna äga rum i alla praktiska fall. I detta lagrum stadgas bland annat straff — böter eller fängelse — för den som sårar tukt och sedlighet så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse därav kommer. För stadgandets tillämpning förutsattes icke att gärningen skett på »allmän plats». Lagrummet kan sålunda tillämpas även i fråga om handlingar som begås i sådana lokalteter som trappuppgångar, portar och dylikt. Rättspraxis kräver ej heller, att handlingen i det särskilda fallet väckt förargelse hos flera personer för att allmän förargelse skall anses föreligga, utan anser tillfyllest, att någon utomstående iakttagit handlingen och att den lätteligen kunnat iakttagas av ett flertal personer. I ett tidigare rättsfall ansågs lagrummet tillämpligt, då någon vid upprepade tillfällen förövat tukt och sedlighet sårande gärningar, vilka vid varje enskilda tillfälle iakttagits endast av en person. Även beträffande det andra alternativet, nämligen att gärningen innebär fara för andras förförelse har lagrummet erhållit en vidsträckt tolkning. Det torde således icke förutsättas att handlingen inneburit fara för förförelse av flera personer.¹ Att

¹ Betr. tillämpningen av 18 kap. 13 § strafflagen se bl. a. NJA 1937 s. 378, 1926 s. 203, 1924 B 201.

handlingen, såsom ordalagen möjligen kunde anses giva vid handen, skulle föranleda straff, om den inneburit fara för förförelse av två personer, men däremot icke vara straffbar, om fara förelegat allenast för en person, har sålunda icke antagits. En sådan gränsdragning vore också irrationell. Ehuru lagrummet möjligen kan sägas vara i behov av förtydligande, har jag ej funnit anledning att i detta sammanhang låta omarbета detsamma.

I ett yttrande har ifrågasatts att till komplettering av 18 kap. 11 § införa ett särskilt straffbud i syfte att hindra uppkomsten av sammanslutningar eller klubbar som ha till ändamål att främja homosexuell otukt mellan medlemmarna. Sistnämnda lagrum stadgar bland annat straff för den som vanemässigt eller för att därigenom bereda sig vinning förleder till, förmedlar eller på annat sätt främjar otukt mellan andra. Lagrummet medför otvivelaktigt straff för den som ställer sig i ledningen för dylika sammanslutningar eller klubbar liksom för den som eljest vanemässigt eller för sin vinning stöder sammanslutningen eller klubben. Att lagrummet — liksom 18 kap. 12 § — är tillämpligt i fråga om främjande av homosexuell likaväl som beträffande heterosexuell otukt, är icke föremål för tvivel.

I vissa yttranden har yrkats, att i 18 kap. strafflagen borde — liksom i den danska strafflagen — införas ett stadgande av innebörd att all medverkan till homosexuell otukt som sker mot betalning skulle straffbeläggas. Ett dylikt straffbud torde emellertid, även bortsett från att lösdriveri och prostitution icke hos oss äro kriminaliserade, icke vara tillrådligt. Tillämpningen därav skulle säkerligen bereda avsevärda svårigheter bland annat med hänsyn till vanskligheterna att besvara frågan vad som skall anses som betalning. Att göra skillnad mellan kontant betalning och annan ersättning kan ej gärna komma i fråga. Jag kan icke heller finna tillräckliga skäl att behandla homosexuell och heterosexuell prostitution olika i nu berört hänseende.

Strafflagberedningen har för sin del i syfte att motarbета den manliga prostitutionen föreslagit vissa ändringar i lösdrivarlagen och barnavårdslagen. Enligt den förra lagen skall såsom lösdrivare behandlas den som sysslolös stryker omkring från ort till annan utan medel till sitt uppehälle liksom den vilken eljest, utan att ha medel till sitt uppehälle, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant levnadssätt att våda därav uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet. Personer under 21 år må dock ej behandlas såsom lösdrivare. Enligt beredningens förslag skall såsom lösdrivare behandlas även den som vanemässigt på allmän plats eller eljest så att allmän förargelse kan uppkomma därav med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig och beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande.

Det är tydligt, att beredningens förslag innebär en väsentlig avvikelse från grunderna för lösdrivarlagstiftningen. Anledningen till denna avvikelse torde framför allt vara att, såsom beredningen framhållit, manliga prostituerade

ofta icke äro helyrkesprostituerade. Det torde dock icke vara lämpligt att i förevarande sammanhang göra någon ändring i lösdrivarlagen av den principiellt betydelsefulla innebörd beredningen föreslagit. Beträffande möjligheten att tillämpa lagen i dess nuvarande lydelse mot manligt prostituerade må framhållas, att de s. k. helyrkesprostituerade helt naturligt icke utgöra någon bestämt avgränsad grupp. Erforderliga åtgärder enligt lagen torde kunna äga rum även i de gränsfall, där sådant ingripande av sociala skäl är särskilt påkallat. Jag finner på grund av vad nu sagts övertvägande skäl tala för att frågan om eventuellt behov av utvidgade möjligheter att med lösdrivarlagens hjälp ingripa mot manlig prostitution får övertvägas i samband med en mera omfattande revision av denna lagstiftning. Jag vill emellertid påpeka att manligt prostituerade under 21 år skola kunna omhändertagas av barnavårdsnämnd enligt vad jag i det följande vill förorda.

Beredningens förslag om ändring i barnavårdslagen innebär, att under 22 § e) skulle införas ett nytt stadgande enligt vilket barnavårdsnämnd skulle tillerkännas befogenhet att vidtaga i lagen närmare angivna åtgärder beträffande dem som tillhöra åldersgruppen 18—21 år, om vederbörande gjorde sig skyldig till sådan handling som beredningen angivit i sitt förslag till ändring av lösdrivarlagen, dock med den utvidgningen att vanemässighet ej skulle krävas.

Mot införande i barnavårdslagen av en bestämmelse med syfte att tillrättaföra ungdom som hemfallit åt homosexuella vanor synes principiellt icke vara något att erinra. Däremot förefaller det ej lämpligt att, på sätt beredningens förslag kan sägas göra, låta barnavårdsnämnds åtgärd följa såsom ett slags straff med anledning av en viss handling. Den utformning beredningen givit sitt förslag har också väckt betänkligheter i flera yttranden. Förslaget torde böra begränsas till sådana fall, då skyddsåtgärder äro indicerade på ett sätt som är mera jämförligt med andra i barnavårdslagen angivna fall. Till stöd för en sådan begränsning kan även åberopas, att det givetvis måste fordras mera vägande skäl för ingripande mot den som är i åldern 18—21 år än i fråga om yngre personer. Erforderlig ändring av lagen torde lämpligen böra ske genom ett tillägg i 22 § d), som för närvarande medgiver att barnavårdsnämnd ingriper mot person i åldern mellan 18 och 21 år som befinnes vara hemfallen åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt och beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande. Då en person kan vara hemfallen åt homosexuella vanor, även om hans levnadssätt icke kan sägas vara »oordentligt, lättjefullt eller lastbart», torde härmed lämpligen böra jämställas att han eljest är hemfallen åt svår oart. Att detta uttryck icke uteslutande träffar homosexuella vanor synes icke böra möta några betänkligheter. Av lagrummet i övrigt framgår ju bland annat, att särskilda åtgärder måste anses påkallade ur allmän synpunkt för vederbörandes tillrättaförande. Eljest må ej ingripande äga rum. Den nya bestämmelsen kan därför icke med fog befaras få en för vidsträckt tillämpning. Genom att tillägget införes under 22 § d) blir det icke behövt att, såsom eljest måst ske, vidtaga annan följdändring än att 2 § 1 mom. bör jämkas på motsvarande sätt.

Beträffande barn under 18 år kan enligt barnavårdslagen ingripande ägarum, om barnet är vanartat eller — därest det ej fyllt 16 år — på grund av föräldrarnas lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att fostra barnet är i fara att bliva vanartat eller i föräldrahemmet utsättes för fara till sin kroppsliga eller andliga hälsa. Dessa bestämmelser torde vara tillfyllest. Beredningen har icke heller föreslagit någon ändring i denna del.

Till komplettering av de förut behandlade straffbestämmelserna har beredningen med särskild tanke på lärare föreslagit en ändring även i 25 kap. 20 § strafflagen. Enligt detta lagrum gäller, att om den, till vars ämbete hör att undervisa eller uppfostra ungdom, enligt 18 kap. 6 § 1 mom. dömes till fängelse för otukt med ungdom som han i kraft av ämbetet eller eljest hade till undervisning eller uppfostran, eller om han dömes enligt 18 kap. 13 § till ansvar för någon tukt och sedlighet sårande gärning därav kom synnerlig fara för sådan ungdoms förförelse, han tillika skall dömas till avsättning eller till mistning av ämbetet på viss tid. Beträffande ämbets- eller tjänsteman som dömes till straffarbete eller svårare straff gäller redan enligt 2 kap. 18 §, att han i regel skall avsättas eller suspenderas. Enligt beredningens förslag skall vad i 25 kap. 20 § stadgas även gälla, om ämbetsman som där avses dömes till fängelse för otukt med ungdom som han hade till undervisning eller uppfostran, vare sig enligt 18 kap. 6 § 1 mom. eller enligt den av beredningen föreslagna nya 10 § i sistnämnda kapitel. Avsättning eller suspension må också enligt förslaget ådömas, där sådan ämbetsman i annat fall än nyss sagts dömes till böter eller fängelse enligt 18 kap. 10 §, såframt omständigheterna föranleda därtill.

Beredningens förslag i denna del har blivit föremål för mycket delade meningar i yttrandena. Av medicinska fakulteten i Uppsala har sålunda gjorts gällande, att avsättning vore en orimligt hård påföljd även i fråga om lärare som övat homosexuell otukt med någon av sina elever. Därvid har erinrats om möjligheten att med stöd av läkarintyg förtidspensionera lärare, vilkas homosexuella läggning påkallar en sådan åtgärd. Denna utväg torde dock i tillämpningen vara förenad med avsevärda svårigheter. Behovet av att kunna undanröja varje fara för att homosexuell läggning hos en lärare skall rikta sig mot hans elever synes mig kräva att möjlighet till avsättning finnes såväl då han övat otukt med någon av sina egna elever, som då han eljest begått straffbar homosexuell otukt och omständigheterna ej föranleda till att faran för eleverna kan anses undanröjd. Jag vill alltså ansluta mig till beredningens förslag i denna del.

Beträffande den ifrågasatta ändringen av 25 kap. 20 § vill jag i övrigt framhålla, att möjligheten att döma till avsättning eller suspension i samband med fängelsestraff för homosexuell otukt torde kunna begränsas till sådan otukt som avses i den av mig föreslagna nya 10 § i 18 kap. Beträffande sådan otukt som skulle komma att straffas enligt 18 kap. 10 a § torde icke i högre grad än i fråga om heterosexuell otukt i motsvarande fall vara påkallat att stadga möjlighet till avsättning eller suspension när straffet stannar vid fängelse. Vad särskilt angår det fall, att den homosexuella otukt som avses i nyssnämnda 10 § i 18 kap. icke begås mot ungdom

som ämbets- eller tjänstemannen har för uppfostran eller undervisning, synes såsom uttrycklig förutsättning för att avsättning eller suspension skall komma i fråga böra sladdas att sådan åtgärd finnes påkallad med hänsyn till ämbetsuppgiften. Härav torde framgå, att avsättning ej må ådömas annat än om vederbörande måste anses direkt olämplig att fortfarande innehava sin befattning. Motsvarande gäller givetvis suspension. Den av mig förordade lydelsen utmärker också tydligare, att grunden till den föreslagna regeln om avsättning eller suspension är den att brottet i viss mån är att likställa med tjänstefel. Om denna synpunkt ej kan anläggas i det särskilda fallet, bör icke heller dömas till sådan påföljd. Då beträffande fullbordat brott böter icke ingå i latituden för någon av de av mig såsom 18 kap. 10 § föreslagna bestämmelserna, uppkommer för sådant fall icke fråga, huruvida avsättning eller suspension kan tänkas motiverad även när vederbörande dömes allenast till bötesstraff. Att införa möjlighet till avsättning eller suspension, om böter ådömas vid försök, synes icke lämpligt.

Beträffande det fall att ämbetsman dömes till ansvar för annan tukt och sedlighet sårande handling av homosexuell natur finner jag ej skäl att göra något avsteg från vad nu gäller, därest ämbetsmannen dömes till straff enligt 18 kap. 13 §.

I fråga om andra befattningshavare än lärare kan jag icke finna påkallat att införa möjlighet till avsättning eller suspension under andra förutsättningar, då straff ådömes befattningshavaren för homosexuell otukt, än då straff för annat brott ådömes honom. Det förhållandet att 25 kap. 20 § strafflagen icke i allmänhet torde kunna tillämpas på officerare eller underofficerare vid krigsmakten, synes icke heller påkalla någon särskild åtgärd. De vidsträckta befogenheter att förflytta officerare och underofficerare som tillkomma överordnade befälhavare synas innebära tillräcklig garanti att vederbörande skall kunna erhålla en sysselsättning, där hans homosexuella läggning icke innebär fara för att han skall förgripa sig mot underlydande. Jag vill för övrigt erinra, att de av mig förordade straffbestämmelserna för homosexuell otukt giva möjligheter att ingripa bland annat mot ämbets- eller tjänstemän som göra sig skyldiga till homosexuell otukt med underordnade utan begränsning med hänsyn till de senares ålder och att avsättning eller suspension i regel skall ådömas enligt 2 kap. 18 §, om brottet föranleder straffarbete.

Vad beredningen påpekat angående önskvärdheten av att vid blivande ändringar i instruktioner och liknande författningar uppmärksamhet ägnas spörsmålet på vad sätt homosexuella vanor böra betraktas som en brist i vederbörandesandel av beskaffenhet att kunna föranleda avstängning från tjänstgöring eller annan därmed jämförlig åtgärd synes mig värt beaktande. Det torde däremot icke vara oundgängligen erforderligt att, såsom Svea hovrätt påyrkat, nu söka i ett sammanhang införa bestämmelser därom. Med hänsyn till den utvidgning av det straffbara området som jag förordat, jämfört med beredningens förslag, torde det ej vara förenat med betänkligheter att genomföra nu ifrågavarande lagstiftning utan att avvakta erforderlig genomgång och omarbetning av tillämpliga instruktioner m. m.

Beträffande åtal mot den som gjort sig skyldig till brott mot den av beredningen föreslagna 10 § i 18 kap. strafflagen har beredningen föreslagit en särskild bestämmelse, enligt vilken landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen må eftergiva åtalet, om betryggande åtgärd vidtagits till förebyggande av återfall och åtal icke ur allmän synpunkt är påkallat. Mot detta förslag har bland annat Svea hovrätt invänt, att frågan om åtalseftergift måste upptagas i ett större sammanhang. Även jag finner det betänkligt att för ett speciellt brott — utan att ha erhållit någon översikt över behovet av åtalseftergift i andra fall — införa bestämmelser i detta hänseende. De av sinnessjuknämnden framförda betänkligheterna mot att låta åklagaren faktiskt bestämma vilken åtgärd den misstänkte borde bli föremål för torde icke heller sakna fog. Jag kan därför icke ansluta mig till beredningens förslag i denna del. Det bör emellertid framhållas, att frågan om åtal för brott mot 18 kap. 1—12 §§ strafflagen redan enligt gällande instruktioner skall prövas av överåklagaren, om ej annorlunda förordnats. Därigenom torde ha skapats viss garanti mot att utpressare kunna lyckas att med hot om oberättigade angivelser förmå någon att falla till föga för hans påtryckningar. En annan sak är att redan den omständigheten att vederbörande har en homosexuell läggning giver en utpressare möjlighet att hota honom med att yppa förhållandet t. ex. för närstående eller överordnade.

Av den tidigare lämnade redogörelsen framgår, att beredningen jämväl föreslagit en särskild lag om läkarundersökning av person misstänkt för brott mot 18 kap. 10 § strafflagen. Enligt huvudstadgandet i detta förslag skall, innan allmänt åtal väckes för sådant brott, läkarundersökning av den misstänkte äga rum, om denne är villig att underkasta sig sådan.

Detta stadgande äger nära samband med beredningens förslag om åtalseftergift. Därest den föreslagna bestämmelsen angående åtalseftergift i fråga om homosexuell otukt icke upptages i nu förevarande sammanhang, torde det väsentliga skälet för beredningens förslag om särskild läkarundersökning bortfalla. Men även bortsett från detta samband synes det mindre lämpligt att endast med avseende å visst slag av brott meddela speciella bestämmelser om förberedande läkarundersökning. Jämväl denna fråga kräver ett bedömande i större sammanhang. Jag vill erinra att lagen den 22 juni 1939 om särskild förundersökning i brottmål enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 oktober 1943 skall träda i kraft den 1 januari 1944. Denna lag bereder domstolen eller dess ordförande möjlighet att besluta att läkarintyg skall vid förundersökningen införskaffas om den tilltalade. Dessutom skall givetvis domstolen förordna om sinnesundersökning i vanlig ordning, när anledning därtill förekommer. Jag är icke för närvarande beredd att tillerkänna även åklagaren någon befogenhet att föranstalta om läkarundersökning. Ifrågasvarande lagförslag torde därför icke nu böra upptagas.

Såsom förut nämnts omfattar 18 kap. 10 § strafflagen förutom otukt mot naturen med annan person även otukt med djur, s. k. tidelag. I denna del skulle straffbudet enligt beredningens förslag helt bortfalla. I enlighet

med den uppfattning, som torde vara allmänt rådande, tillstyrker jag att straffet för otukt med djur avskaffas.

Såsom en följd av att fängelse införes i straffskalan i 18 kap. 10 och 10 a §§ strafflagen torde i 3 § lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten böra vidtagas sådan ändring att förlust av legitimationen kan inträda då legitimerad läkare dömes till fängelse för brott som han under utövning av läkarkonsten begått mot något av förstnämnda båda lagrum. I anslutning härtill bör i 5 § samma lag föreskrivas skyldighet för domstol att till medicinalstyrelsen insända protokoll och utslag i mål varigenom läkare dömts till fängelse för sådant brott.

Med anledning av förslag till lag om kastrering, som jag senare kommer att anmäla, torde 3 och 5 §§ lagen om behörighet att utöva läkarkonsten böra jämväl kompletteras med hänvisning till en straffbestämmelse som upptagits i nu nämnda lagförslag.

I enlighet med vad sålunda anförts ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen;
- 2) lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 22 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361); samt
- 3) lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över de under 1) och 3) upptagna lagförslagen, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar,¹ måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen i ämnet har här uteslutits.

Utländsk rätt.

Redogörelse intagen i 1935 års promemoria (SOU 1935: 68).

I fråga om onaturlig otukt mellan människor skilja sig lagarna i två huvudgrupper.

Den ena gruppen, vartill bland annat höra de flesta romanska lagarna samt ett stort antal utomeuropeiska lagar, straffar icke i något fall nämnda otuktsform såsom sådan, d. v. s. uppställer icke ett självständigt rekvisit, enbart byggt på otuktens egenskap av onaturlig, varemot dylik gärning regelmässigt blir straffbar under sådana omständigheter, då även naturlig otukt skulle straffas, t. ex. då den begåtts mot barn. I allmänhet gäller om dessa lagar, att de vid de särskilda otuktsbrott som uppställas bestämma objektet och handlingen så, att mer eller mindre av onaturlig otukt ingår i rekvisitet.

De till den andra huvudgruppen hörande lagarna överensstämna däri, att ett större eller mindre område uppställs, där otukten straffas enbart därför att den är onaturlig (av en eller annan art). Däremot skilja de sig i flera olika typer beträffande utstakandet av det straffbara området.

1. Flera lagar göra i likhet med den svenska bokstavligen betraktat ingen inskränkning i begreppet otukt mot naturen. Detta skulle således kunna antagas avse även sådan otukt mellan personer av olika kön som icke innefattar normalt könsumgänge.

2. Vissa lagar — bl. a. den finska — inskränka det i och för sig straffbara området till otukt mellan personer av samma kön.

3. Några lagar, som inskränka det straffbara området till personer av samma kön, införa därjämte en åldersgräns, varigenom institutet framstår såsom en utvidgning av otukt med minderårig, så bl. a. den danska lagen ävensom vissa strafflagsförslag, t. ex. det finska. Stundom medtages såsom förutsättning för straffbarhet även yrkesmässighet eller ock missbruk av nödläge eller beroende. Den uppställda åldersgränsen anges i vissa fall genom uttrycket »minderårighet», i andra fall genom olika ålderssiffror, högst 21 år. Ett strängare straff under viss lägre åldersgräns stadgas genomgående.

4. En inskränkning till otukt mellan män göres bl. a. i norska och tyska lagarna.

5. I engelsk rätt upptages till särskild strängare behandling otuktsformen *coitus per anum*, vare sig den sker med man eller kvinna. I övrigt straffas endast otukt mellan män.

Finland. I 20 kap. 12 § första stycket strafflagen belägges »otukt med annan av samma kön» med straff för vardera (alltså även den som eventuellt förhåller sig passiv) av fängelse i högst 2 år. För att fullbordat brott skall anses föreligga torde i praxis fordras, att kontrahenternas könsdelar eller trakterna kring könsdelarna kommit i omedelbar beröring med varandra i ett lägersmålsliknande förhållande.

Det av Serlachius år 1922 framlagda förslaget till ny strafflag stadgade icke straff för otukt mellan personer av samma kön såsom sådan. Endast om den ena parten vore myndig, men den andra minderårig eller om tvång kommit till användning, »då handlingen således icke begåtts av tvenne gemensamt, utan av den ena mot den andra», skulle den enligt förslaget — 23 kap. 12 § — bliva att straffa (med fängelse eller tukthus i högst 4 år).

Norge. Enligt § 213 i strafflagen straffas man, som övar eller medverkar till »utuktig omgængelse» med annan man, med fängsel i högst ett år. Även den passiva parten är straffbar. Lagrummet avser endast otukt, som sker under sådana omständigheter, att heterosexuell otukt skulle vara strafffri. Har gärningsmannen däremot t. ex. med våld eller hot förmått en annan man att med sig öva otukt eller har han övat otukt med gosse under 16 år eller med »sinnssyk» person av mankön, straffas han jämlikt de lagrum, som äro tillämpliga vid motsvarande förgripelse mot en kvinna. — En synnerligen viktig inskränkning i fråga om tillämpningen av den angivna straffbestämmelsen i § 213 ligger däri, att gärningen åtalas endast »när det påkrevs av almene hensyn».

I ett år 1925 framlagt kommittébetänkande rörande bl. a. revision av strafflagens bestämmelser angående sedlighetsbrott föreslogs, att straffbarheten av homosexuell otukt skulle inskränkas till vissa fall av otukt med person under 21 år samt till otukt som övas för vinnings skull. Emellertid blev kommitténs förslag i denna del icke av regeringen förelagt stortinget, enär det ansågs »overveiende betenkelig å legalisere perverse forhold av den her nevnte art» (Of. prp. 1927 nr. 8 s. 13).

D a n m a r k. Frågan om den homosexuella otuktens straffbarhet har i strafflagen reglerats med utgångspunkt i uppfattningen att otukt mellan personer av samma kön, utan hänsyn till otuktens art i övrigt, bör lika väl som otukt mellan personer av olika kön falla utanför det straffbaras område, då icke särskilda straffgrundande omständigheter äro för handen. I §§ 225 och 230 angivas fall då sådana omständigheter föreligga att straffbarhet inträder för den som övar otukt (»kønslig Usædelighed») med person av samma kön.

Enligt § 225 första stycket inträder straffbarhet då gärningen begåtts under omständigheter motsvarande dem, som jämlikt §§ 216—220 och 222 föranleda straff för samlag med person av annat kön. I de angivna lagrummen avses följande fall: 1) kvinna tvingas till samlag genom våld, frihetsberövande eller framkallande av fruktan för hennes eller hennes närmastes liv, hälsa eller välfärd (§ 216); 2) samlag (utom äktenskap) sker med kvinna, som är sinnessjuk eller »udpræget aandssvag», (§ 217 första stycket) eller som befinner sig i ett tillstånd, i vilket hon ej är i stånd att motsätta sig gärningen eller förstå dess betydelse, (§ 217 andra stycket) eller som är intagen på sjukhus eller anstalt för sinnessjuka eller sinnessvaga (§ 217 tredje stycket); 3) kvinna förmås, i annat fall än i § 216 och § 217 första och andra styckena åsyftas, till samlag genom hot om våld, frihetsberövande eller »Sigteelse» för straffbart eller ärerörigt förhållande (§ 218); 4) tjänsteman eller tillsyningsman vid fängelse, fattighus, uppfostringshem, sinnessjukhus eller liknande anstalt övar samlag med en där intagen person (§ 219); 5) kvinna förmås till samlag (utom äktenskap) genom grovt missbruk av hennes beroende ställning i tjänsten eller i ekonomiskt avseende (§ 220); samt 6) samlag övas med barn under 15 år (§ 222). Straffet utgör enligt § 225 första stycket fängsel i högst 6 år. Denna straffskala är för vissa fall mildare, för andra åter strängare än straffskalorna i de lagrum (§§ 216—220 och 222) till vilkas brottsbeskrivningar hänvisning skett, varvid emellertid är att märka, att straff enligt något av sistnämnda lagrum enligt särskilt stadgande (§ 224) må på visst sätt nedsättas, därest »anden kønslig Omgængelse» än samlag skett. — I § 225 andra stycket stadgas straff av fängsel i högst 4 år för otukt med person under 18 år. Straffet kan dock bortfalla, om de ifrågavarande personerna äro ungefärligen jämbördiga i ålder och utveckling. — Enligt § 225 tredje stycket straffas med fängsel i högst 3 år den som under missbruk av

en på ålder och erfarenhet beroende överlägsenhet förför en person under 21 år till otukt med sig.

I vissa fall då uppsåtligt brott mot § 225 ej kan anses föreligga, t. ex. därför att gärningsmannen saknat vetskap om ålder eller sinnesbeskaffenhet hos den med vilken han övade otukt, skall enligt § 226, därest gärningsmannen dock handlat oaktsamt, »en forholdsmæssig mindre Straf» ådömas.

I § 230 stadgas straff av fängsel i högst 2 år för mottagande av betalning för otukt med person av samma kön. Bestämmelsen, som åsyftar att förhindra homosexuell prostitution, förutsätter för sin tillämplighet icke yrkesmässighet. Straffet kan bl. a. då vederbörande tidigare ådömts straff enligt samma bestämmelse eller ock för förmögenhetsbrott blivit dömd till fängsel höjas till fängsel i 3 år (§ 231).

Tyskland. Enligt § 175 i strafflagen av 1871 straffades med fängelse »widernatürliche Unzucht» mellan män. Praxis krävde för straffbarhet företagande av samlagsliknande handlingar. Straffet drabbade regelmässigt även den eventuellt passiva parten i förhållandet, vilken kunde påräkna strafffrihet endast om otukt med honom övades utan hans vetskap och vilja (barn, sovande, otillräkneliga).

I det förslag till strafflag, som förelades riksdagen 1927, bibehölls i § 296 en mot § 175 svarande bestämmelse, däri begreppet »widernatürliche Unzucht» uttryckligen ersattes med företagande av en »samlagsliknande handling». I § 297 föreslogos vissa bestämmelser angående »schwere Unzucht zwischen Männern», enligt vilka strängare straff skulle inträda i vissa fall (minst fängelse i 6 månader, i särskilt svåra fall högst tukthus i 10 år). — Vid lagförslaget behandling i det för sådant ändamål tillsatta riksdagsutskottet uteslöts bestämmelsen i § 296 och sänktes straffet enligt § 297.

Genom lag den 28 juni 1935 ha skärpta bestämmelser angående homosexuell otukt genomförts. Straffet för man, som övar otukt med annan man eller av honom låter missbruka sig till otukt, är enligt § 175 fängelse, dock att den som ej fyllt 21 år i särskilt lindriga fall kan frias från straff. — I § 175 a straffbelägges, delvis i enlighet med stadganden i § 297 i 1927 års förslag, med tukthus i högst 10 år, vid förmildrande omständigheter fängelse i minst 3 månader, bl. a. otukt med användande av våld eller visst hot eller med utnyttjande av annans underordnade ställning, otukt, som av man över 21 år åvägabringas genom förförelse av man under 21 år, samt slutligen otukt eller utbudande därtill, som sker yrkesmässigt.

England. Engelsk rätt bestraffar med frihetsstraff i högst två år grovt oanständiga handlingar (any act of gross indecency) mellan män. — Med högst straffarbete (penal servitude) på livstid straffbelägges »sodomi» med man eller kvinna (coitus per anum). Även den passiva parten vid sistnämnda brott förklaras uttryckligen straffbar (såsom principal in the first degree) därest han eller hon uppnått 14 års ålder. Försök straffas högst med straffarbete i 10 år. — Den som söker använda våld eller visst hot eller berövar någon friheten i uppsåt att öva sodomi eller som gör sig skyldig till motsvarande angrepp mot en person av mankön i annat oanständigt syfte är likaledes förfallen till högst straffarbete i 10 år.

Strafflagberedningens lagförslag.

Lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen.

Härigenom förordnas att 18 kap. 10 § och 25 kap. 20 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse samt att till 18 kap. skall fogas en ny paragraf, betecknad 17 §, av den lydelse nedan anges:

18 KAP.

10 §.

Förmår någon eller söker någon förmå annan av samma kön under tjuguetta år till otukt med sig och utnyttjar han därvid den andres oerfarenhet eller beroende ställning, dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Övar någon som fyllt tjuguetta år otukt med annan av samma kön under aderton år eller söker han förmå honom därtill, straffes städse som nu sagts. Förövas brott som ovan sägs med barn under femton år, må tiden för straffarbetet höjas till fyra år.

Övar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid inrättning som avses i 6 § 2 mom. otukt med där intagen av samma kön, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Där någon, å ställe som i 11 kap. 15 § sägs eller eljest så att allmän förargelse kan komma därav, övar otukt med annan av samma kön eller med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig, straffes med fängelse eller, i ringare fall, med böter.

17 §.

Har betryggande åtgärd vidtagits till förebyggande av att någon som begått brott varom i 10 § sägs återfaller i sådant brott, och är åtal för brottet icke ur allmän synpunkt påkallat, må landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen eftergiva åtalet.

Finnas tillräckliga skäl för eftergift ej längre föreligga, må den återkallas.

25 KAP.

20 §.

Varder ämbetsman, till vars ämbete hörer att undervisa eller uppfostra ungdom, enligt 18 kap. 6 § 1 mom. eller 10 § dömd till fängelse för otukt med ungdom, som han i kraft av sitt ämbete eller eljest hade till undervisning eller uppfostran, eller dömes han enligt 18 kap. 13 § till ansvar för någon tukt och sedlighet sårande gärning därav synnerlig fara för sådan ungdoms förförelse kom, skall tillika till avsättning eller till mistning av ämbetet på viss tid dömas. *Sådan påföljd må ock, när omständigheterna det föranleda, ådömas, där han enligt 18 kap. 10 § i annat fall än nyss sagts dömes till fängelse eller ock till böter.*

Lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 12 juni 1885 (nr 27) angående lösdrivares behandling.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Var, som sysslolös stryker omkring från ort till annan utan medel till sitt uppehälle, må, där ej omständigheterna ådagalägga, att han söker arbete, behandlas såsom lösdrivare på sätt i denna lag sägs.

Till enahanda behandling vare ock den förfallen, vilken eljest, utan att äga medel till sitt uppehälle, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant levnadssätt, att våda därav uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet, *så ock den vilken vanemässigt, å ställe som i 11 kap. 15 § strafflagen sägs eller eljest så att allmän förargelse kan komma därav, med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig och beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande.*

Personer under tjuguettt år må ej såsom lösdrivare behandlas.

Lag angående ändrad lydelse av 22 § lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag).

Häri-genom förordnas att 22 § lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag) skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

22 §.

Barnavårdsnämnden har att i enlighet med 23—25 §§ vidtaga åtgärder beträffande

a) barn under sexton år, som i föräldrahemmet misshandlas eller utsättes för allvarlig vanvård eller annan fara till liv eller hälsa;

b) barn i sagda ålder, som på grund av föräldrarnas lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att fostra barnet är i fara att bliva vanartat;

c) barn under aderton år, som befinnes vara så vanartat, att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för dess tillrättaförande;

d) person i åldern mellan aderton och tjuguettt år, som befinnes vara hemfallen åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt och beträffande vilken särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för hans tillrättaförande; *samt*

e) *person i åldern mellan aderton och tjuguettt år, vilken, å ställe som i 11 kap. 15 § strafflagen sägs eller eljest så att allmän förargelse kan komma därav, övar otukt med annan av samma kön eller med ord eller åtbörd inbjuder annan av samma kön till otukt med sig.*

Lag om läkarundersökning av person misstänkt för brott enligt 18 kap. 10 § strafflagen.

Häri-genom förordnas som följer:

1 §.

Innan allmänt åtal för brott enligt 18 kap. 10 § strafflagen väckes, skall, såvida den misstänkte är villig underkasta sig läkarundersökning, sådan undersökning ske. Vad nu sagts utgör dock ej hinder för landsfogde eller förste stadsfiskalen i Stockholm att besluta om häktning av den misstänkte.

2 §.

Läkarundersökning som avses i denna lag skall utföras av läkare med rättspsykiatrisk erfarenhet, som medicinalstyrelsen därtill förordnar.

3 §.

Konungen meddelar anvisningar angående avfattningen av intyg rörande läkarundersökning som ovan sagts och övriga bestämmelser som erfordras för tillämpningen av denna lag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 22 december 1943.

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 17 november 1943 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 5 november 1943, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen; samt
- 2) lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet L. G. Ohlsson.

Förslagen föranledde följande yttranden.

Förslaget till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen.

Lagrådet:

Den ingående behandling som genom ett flertal sakkunnigutredningar ägnats frågan om homosexualitetens straffrättsliga bedömande visar enligt lagrådets mening, att övervägande skäl tala för en reform i förslagets syfte. Väl möta, såsom framhållits i åtskilliga yttranden över strafflagberedningens förslag, vissa betänkligheter mot ett upphävande i princip av straffet för homosexuella handlingar. Dessa betänkligheter kunna dock icke vara avgörande. Med den numera vidgade kunskapen om homosexualitetens natur och orsaker låter det sig svårligen förena att upprätthålla den principiella straffbarheten i vad rör de konstitutionellt homosexuella. Beträffande homosexuella förgripelser av andra personer — med en gemensam beteckning kallade pseudohomosexuella — föreligger icke motsvarande anledning till strafffrihet. Då det emellertid ej torde låta sig göra att i tillämpningen uppdraga en bestämd gräns mellan de konstitutionellt homosexuella och de pseudohomosexuella, framstå möjligheterna att nå positivt resultat starkt beskurna, och

någon annan väg än den i remissförslaget valda synes knappast framkomlig. I fråga om de samhällsintressen som vid ett upphävande av det generella straffbudet kräva skydd, främst värnandet av det uppväxande släktet, torde i huvudsak råda enighet. Angående den närmare utformningen av straffskyddet i de särskilda fallen kunna naturligen delade meningar framträda. Ju vidare emellertid området för straffbarheten bestämmes, desto mindre gör sig gällande den måhända mest vägande erinringen emot lagstiftningen, nämligen att efter dennas genomförande den samhälleliga reaktionen kunde befaras ej bliva stark nog att motverka utbredningen av homosexualitetens samhällsfarliga yttringar. Det föreliggande förslaget — som i förhållande till tidigare förslag vidgar det straffbara området — synes innefatta en i det stora hela tillfredsställande lösning och jämväl beträffande enskildheterna vara väl avvägt. Endast på en punkt av i viss mån principiell innebörd, vilken nedan skall beröras, synes tvekan kunna råda om den intagna ståndpunkten. Framhållas må emellertid, att bestämda fördelar såväl i sakligt som i formellt hänseende utan tvivel skulle stått att vinna, därest frågan om den straffrättsliga behandlingen av de olika formerna av otukt — den heterosexuella och den homosexuella — kunnat bliva föremål för ett enhetligt bedömande vid den omarbetning av 18 kap. strafflagen, som enligt remissprotokollet torde inom en nära framtid vara att förvänta såsom ett led i den allmänna strafflagsrevisionen.

18 kap. 10 §.

Lagrådet:

Medan enligt första momentet av förevarande paragraf ovillkorligt straffskydd mot homosexuell otukt gives barn som ej fyllt 15 år, är det i andra momentet för ungdom mellan 15 och 18 år stadgade straffrättsliga skyddet såtillvida begränsat att gärningsman som själv är under 18 år går fri från straff. Härom anföres i remissprotokollet endast, att strafffriheten för sådan gärningsman ej innebär annat avsteg från allmänna regler om straffbarhet än att strafffrihet medgivits i stället för att eljest straffnedsättning bort äga rum, samt att avvikelsen är allenast en naturlig följd av att gärningsmannen själv tillhör den åldersgrupp som skall skyddas.

Enligt det av strafflagberedningen framlagda förslaget skulle beträffande ungdom i åldern mellan 15 och 18 år ett ovillkorligt skydd gälla mot homosexuella handlingar, om gärningsmannen fyllt 21 år. Vid fall av »förförelse» och därmed jämförliga handlingar — sådana dessa beskrivits i första momentet första punkten i 18 kap. 10 § av beredningens förslag — inträdde emellertid straff även för den som var under 21 år, alltså jämväl för gärningsman i åldern mellan 15 och 18 år.

Det synes kunna ifrågasättas huruvida tillräcklig anledning förelegat att frångå strafflagberedningens ståndpunkt i förevarande hänseende. Om sålunda exempelvis en försigkommen sjuttonåring mer eller mindre systematiskt förleder yngre, oerfarna kamrater — låt vara fyllda 15 år — till homosexuell otukt, förefaller det knappast riktigt att förfarandet ej skall vara straffbart.

Den omständigheten att gärningsmannen själv tillhör ifrågavarande skyddade åldersgrupp synes näppeligen böra leda till ett annat bedömande; handlingen i och för sig vittnar om en sådan sinnesriktning och en sådan grad av farlighet att den ej synes böra privilegieras i förhållande till andra med straff belagda handlingar av dem som tillhöra samma åldersgrupp. Tvärtom torde de skäl som föranlett särskild straffbestämmelse till skydd för ungdom i förevarande ålder motivera att skydd beredes denna ungdom jämväl i nu föreliggande fall. Framhållas må för övrigt att de i tredje momentet av förevarande paragraf beskrivna förfarandena — vilka behandla fallen av förförelse — ansetts vara av den allvarliga natur att skyddets inträdande ej gjorts beroende av någon åldersgräns uppåt hos den förförde. Det synes då följdriktigt att dylika förfaranden som begås mot ungdom i den särskilt skyddade åldersgruppen städse skola kunna drabbas av straff. Nedsättning av straffet kan emellertid äga rum med tillämpning av 5 kap. 2 § strafflagen; ej sällan torde härvid en väsentlig straffflindring ifrågakomma. Förhållandena kunna ock stundom vara sådana att åtalseftergift må ske enligt det förslag varöver lagrådet den 22 november 1943 avgav utlåtande; i sådan händelse kommer straffreaktionen att ersättas med åtgärd av barnavårdsnämnd.

På grund av det anförda vill lagrådet förorda, att undantaget från straff i andra momentet av förevarande paragraf för den som vid otuktens övande var under aderton år såtillvida begränsas att strafffrihet ej skall föreligga där otukten skett under utnyttjande av den andres oerfarenhet.

I anslutning härtill synes vidare begränsningen i tredje momentet till att gälla gärningsman som fyllt aderton år såsom praktiskt betydelselös kunna utgå; det må anmärkas att någon motsvarande begränsning ej uppställts i 10 a §.

Vid ett beaktande av det sålunda anförda — i samband varmed vissa redaktionella jämkningar kunna vidtagas — skulle ytterligare tillgodoses den enkelhet i reglernas utformning som vunnits genom remissförslaget.

På sätt i remissprotokollet angivits har i ett par yttranden ifrågasatts att straffbelägga även den som med användning av berusande medel förmår annan till homosexuell otukt eller, efter att ha använt bedövande medel mot annan, gör sig skyldig till dylik otukt med honom. Departementschefen har icke funnit tillräcklig anledning föreligga att vid sidan av övriga straffbestämmelser upptaga särskilda sådana för nu angivna fall och därvid tillika uttalat att användning av bedövande medel torde kunna föranleda straff enligt 15 kap. 22 § strafflagen. Detta uttalande läser för att rätt förstås kräva det tillägget, att för tillämpning av nämnda lagrum städse är av nöden att någon form av våld eller hot kommit till användning. Den omständigheten att någon i syfte att bli i tillfälle att öva homosexuell otukt med annan t. ex. föranlett denne att intaga bedövande medel medför således icke i och för sig att straff kan inträda enligt lagrummet; jfr i fråga om sådana medel vid rån straffrättskommitténs betänkande, statens offentliga utredningar 1940: 20, s. 111. Även med beaktande härav har lagrådet dock icke ansett sig böra intaga annan ståndpunkt än departementschefen. Därets behov av ett stadgande i

ämnet framdeles skulle yppas, lärers frågan kunna upptagas i samband med den förestående omarbetningen av 18 kap. strafflagen.

25 kap. 20 §.

Justitieråden *Alsén* och *Lind* samt regeringsrådet *Eklund*:

I samband med 1936 års lagstiftning angående avskaffandet av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder blev, av systematiska grunder, till 2 kap. såsom en ny 18 § överflyttat stadgandet i 25 kap. 20 § 1 mom. Enligt sistnämnda lagrum, jämfört med 25 kap. 22 §, skulle ämbetsman eller annan under 25 kap. hänförlig befattningshavare som dömdes till straffarbete — vare sig för brott i eller utom tjänsten — ovillkorligen dömas till avsättning eller, där omständigheterna voro synnerligen mildrande, till suspension. Vid stadgandets överflyttande kompletterades detta med bestämmelser om förlust av jämväl andra allmänna befattningar, därvid såsom förutsättning för befattningens förlust uppställdes, vid sidan av dom å straffarbete, att den dömde förskyllt avsättning från annan befattning. Till vinnande av en enhetlig reglering för de olika slagen av befattningar vidtogs därjämte den i detta sammanhang betydelsefulla ändringen, att den ovillkorliga regeln om påföljdens inträdande frångicks och ersattes med nu gällande bestämmelse att, därest omständigheterna det föranledde, befattningshavare kunde bibehållas i befattningen. Ut i det av lagrådet i ärendet avgivna utlåtandet hade lagrådet förordat, att bestämmelsen så utformades, att av stadgandet tydligt framginge, att förlust av allmänna befattningar regelmässigt borde inträda i straffarbetsfallen, under det att i avsättningsfallen befattningar icke i samma utsträckning skulle förloras, men skillnaden ansågs icke vara så stor att den motiverade uppställandet av olika presumptionsregler. Då stadgandet i 25 kap. 20 § 2 mom. (nuvarande 25 kap. 20 §) bibehölls oförändrat, uppkom den oegentligheten att, medan avsättning eller suspension ovillkorligen skulle ådömas där avsedd ämbetsman eller tjänsteman, såframt han dömdes till fängelse enligt 18 kap. 6 § 1 mom. för otukt med ungdom, sådan påföljd enligt ordalagen i 2 kap. 18 § icke var obligatorisk i motsvarande fall vid dom å straffarbete. Denna oegentlighet kvarstår vid den nu föreslagna utvidgningen av 25 kap. 20 § till att avse jämväl fängelsestraff enligt 18 kap. 10 § i dess nya lydelse. Det kunde synas ligga nära till hands att i 25 kap. 20 § utbyta ordet »fängelse» mot »straffarbete eller fängelse». En dylik jämkning lär emellertid lagtekniskt icke vara helt invändningsfri (jfr lagtekniken vid 8 kap. 31 §). Stadgandet i 2 kap. 18 §, jämfört med 25 kap. 20 §, torde dock i tillämpningen knappast giva anledning till tvekan, och någon olägenhet av inadvartensen har ej heller försports. Vid sådant förhållande och då straffrättskommittén, enligt vad lagrådet erfarit, i sitt snart väntade betänkande med förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten lär komma att till prövning upptaga i hela dess vidd frågan om förlust av innehavd befattning vid brott i allmänhet — och således jämväl vid lägre straff än straffarbete — synes förslaget i denna del ej böra föranleda vidare erinran.

Justitierådet *Ericsson*:

Förevarande paragraf stadgade ursprungligen allenast, att om ämbetsman beginge brott därför han till straffarbete eller svårare straff dömdes, han *skulle* tillika dömas till avsättning från ämbete som han innehade, ändå att brottet utom ämbetet begånget vore, samt att, där omständigheterna vore synnerligen mildrande, till mistning av ämbetet på viss tid *finge* dömas.

Genom lag den 17 mars 1905 fogades till paragrafen såsom ett andra moment ett tillägg, som numera — d. v. s. efter överflyttandet genom lag den 5 juni 1936 till 2 kap. 18 § av innehållet i första momentet — ensamt utgör paragrafens innehåll; härigenom stadgades beträffande ämbetsman, till vars ämbete hör att undervisa eller uppfostra ungdom, att därest han dömdes enligt 18 kap. 6 § 1 mom. till »fängelse» för otukt med ungdom, som han i kraft av sitt ämbete eller eljest hade till undervisning eller uppfostran, eller enligt 18 kap. 13 § till »ansvar» för någon tukt och sedlighet sårande gärning, därav synnerlig fara för sådan ungdoms förförelse kom, han *skulle* tillika dömas till avsättning eller till mistning av ämbetet på viss tid.

Med hänsyn till de dåvarande straffsatserna i 18 kap. 10 § (allenast straffarbete), 18 kap. 6 § 1 mom. (straffarbete eller fängelse) och 18 kap. 13 § (böter eller fängelse) var — med bortseende från den obegränsade straffminskning, som kunde föranledas av stadgandet i 5 kap. 6 § — sålunda stadgat, att ämbetsman, som på nämnda sätt ådragit sig ansvar, *ovillkorligen* skulle dömas jämväl till avsättning eller till suspension.

Strafflatituderna förklara också, att i 25 kap. 20 § olika lokutioner kommo till användning beträffande brott mot 18 kap. 6 § 1 mom. och beträffande brott mot 18 kap. 13 §, detta ehuru det måhända kan synas anmärkningsvärt, att avsättning eller suspension stadgades jämväl för det fall, att brottet mot 18 kap. 13 § funnits förskylla allenast böter, allra helst då 25 kap. 20 § såsom särskilt rekvisit uppställde att av den brottsliga gärningen kom synnerlig fara för ungdomens förförelse. Genom de föreslagna bestämmelserna i 18 kap. 10 § belägges jämväl försök till straffbar homosexuell otukt med straff, som efter ty i 3 kap. 13 § stadgas skall sättas under vad å den fullbordade gärningen följa bort, d. v. s. obegränsat straffminimum, och i samband härmed föreslås ändring i 25 kap. 20 § första ledet, varigenom 18 kap. 10 § sättes i full paritet med 18 kap. 6 § 1 mom. Då emellertid gränsen mellan försök till brott jämlikt 18 kap. 10 §, å ena, samt tukt och sedlighet sårande gärning, å andra sidan, på grund av sakens natur måste bli flytande, synes det vara mindre följdriktigt att fortfarande upprätthålla den skillnad som ligger däri att jämlikt 25 kap. 20 § avsättning eller suspension kan ådömas redan vid bötesstraff för brott mot 18 kap. 13 § men allenast vid fängelsestraff för brott mot 18 kap. 6 § 1 mom. eller 10 §. Det synes mig fördenskull nödigt, att dessa alternativ sidoordnas, helst så att i båda fallen fordras fängelsestraff eller ock så att det i båda fallen är tillräckligt med bötesstraff.

Den lydelse, som 2 kap. 18 § erhöill genom lagen den 5 juni 1936, innebär att regeln om avsättning eller suspension numera icke är ovillkorlig beträffande ämbetsman, som dömes till straffarbete eller svårare straff (det sistnämnda, trots dödsstraffets avskaffande i allmänna strafflagen, medtaget av hänsyn till krigslagstiftningen, se N. J. A. II 1937 sid. 96); andra punkten av 2 kap. 18 § 1 mom. stadgar nämligen att, därest omständigheterna det föranleda, befattningshavaren *må* bibehållas i befattningen, och att i sådant fall *må*, där fråga är om ämbete eller tjänst, dömas till mistning av befattningen på viss tid. För närvarande föreligger sålunda den låt vara rent teoretiska möjligheten, att ämbetsman, som avses i 25 kap. 20 § och som ådragit sig ansvar jämlikt 18 kap. 6 § 1 mom., kan, om han dömes till straffarbete, undgå såväl avsättning som suspension, under det att avsättning eller suspension är en ovillkorlig följd, om han dömes till fängelse. De föreslagna straffbestämmelserna i 18 kap. 10 § införa fängelse i straffskalorna och medföra förty, sammanställda med den föreslagna ändringen av 25 kap. 20 §, att den sålunda föreliggande inadvertensen erhåller större räckvidd och mera praktisk betydelse.

På grund av det anförda hemställer jag, att första punkten i förslagets 25 kap. 20 § måtte undergå sådan jämkning att med avseende å det allmänna straffet förutsättningen för ådömandet av ämbetsstraff bestämmes lika samt att denna angives vara, i första hand »frihetsstraff» och i andra hand »ansvar».

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten.

Lagrådet, som denna dag avgivit utlåtande över upprättat förslag till lag om kastrering, lämnar nu förevarande förslag utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, lagrådets den 22 december 1943 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 5 november 1943 remitterade förslagen till

- 1) lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen; och
- 2) lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Lagrådet har anfört, att på en punkt tvekan kunde råda om den ståndpunkt i fråga om bestraffning av homosexuella handlingar som intagits i det remitterade förslaget, nämligen i fråga om dylika handlingar mellan dem som fyllt 15 men ej 18 år. Gentemot vad lagrådet anfört i denna del kan erinras, att enligt vad som uppgivits homosexuella handlingar mellan ungdomar i pubertetsåren icke äro så sällsynta och att sådana handlingar synas vara relativt betydelselösa för den fortsatta sexuella utvecklingen. Enligt sakens natur måste det i fråga om sådana handlingar ofta inträffa, att den ene av de medverkande kan sägas ha utnyttjat den andres oerfarenhet. En utvidgning av straffbarheten i den riktning lagrådet förordat skulle fördens skull få en icke ringa räckvidd. Enligt min mening är det föga tilltalande, att de pubertetsföreteelser mellan i det närmaste jämnåriga ungdomar, varom här i regel är fråga, skola falla under strafflagen. Otvivelaktigt är visserligen ett ingripande från samhällets sida mången gång påkallat även med anledning av homosexuella handlingar mellan ungdomar i nu ifrågavarande åldersgrupp. Ett sådant ingripande synes emellertid lämpligen böra ske genom barnavårdsmyndigheterna i stället för genom polis- och åklagarmyndigheterna.

På grund av det anförda ha lagrådets erinringar beträffande 18 kap. 10 § icke föranlett någon ändring i förslaget. I fråga om 25 kap. 20 § delar jag de synpunkter som anförts av lagrådets flesta ledamöter.

Föredraganden hemställer, att förenämnda båda lagförslag ävensom det vid statsrådsprotokollet för den 5 november 1943 fogade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 22 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361)* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Crona.